

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta
*za gradbeništvo
in geodezijo*

Jamova cesta 2
1000 Ljubljana, Slovenija
<http://www3.fgg.uni-lj.si/>

DRUGG – Digitalni repozitorij UL FGG
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

To je izvirna različica zaključnega dela.

Prosimo, da se pri navajanju sklicujete na bibliografske podatke, kot je navedeno:

Paščinski, A. 2013. Usklajevanje odstopanj pri gradnji po FIDIC pogodbenih pogojih. Diplomaska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo. (mentorica Šelih, J., somentor Srdić, A.): 74 str.

University
of Ljubljana

Faculty of
*Civil and Geodetic
Engineering*

Jamova cesta 2
SI – 1000 Ljubljana, Slovenia
<http://www3.fgg.uni-lj.si/en/>

DRUGG – The Digital Repository
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

This is original version of final thesis.

When citing, please refer to the publisher's bibliographic information as follows:

Paščinski, A. 2013. Usklajevanje odstopanj pri gradnji po FIDIC pogodbenih pogojih. B.Sc. Thesis. Ljubljana, University of Ljubljana, Faculty of civil and geodetic engineering. (supervisor Šelih, J., co-supervisor Srdić, A.): 74 pp.

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta za
*gradbeništvo in
geodezijo*

Jamova 2
1000 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si

UNIVERZITETNI ŠTUDIJ
GRADBENIŠTVA
PROMETNA SMER

Kandidat:

ALEŠ PAŠČINSKI

**USKLAJEVANJE Odstopanj pri gradnji po FIDIC
pogodbениh pogojih**

Diplomska naloga št.: 3307/PS

**MANAGEMENT OF CONSTRUCTION DEVIATIONS
BASED ON FIDIC CONTRACT CONDITIONS**

Graduation thesis No.: 3307/PS

Mentorica:

izr. prof. dr. Jana Šelih

Predsednik komisije:

izr. prof. dr. Janko Logar

Somentor:

viš. pred. dr. Aleksander Srđić

Član komisije:

prof. dr. Bogdan Zgonc

Ljubljana, 31. 05. 2013

STRAN ZA POPRAVKE

Stran z napako

Vrstica z napako

Namesto

Naj bo

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani **ALEŠ PAŠČINSKI** izjavljam, da sem avtor diplomske naloge z naslovom
»USKLAJEVANJE ODPANJ PRI GRADNJI PO FIDIC POGODBENIH POGOJIH«.

Izjavljam, da je elektronska različica v vsem enaka tiskani različici.

Izjavljam, da dovoljujem objavo elektronske različice v repozitorju UL FGG.

Ljubljana, 15. 05. 2013

Aleš Paščinski

BIBLIOGRAFSKO – DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK

UDK:	349.442:69.001(043.2)
Avtor:	Aleš Paščinski
Mentor:	doc. dr. Jana Šelih, univ. dipl. inž. grad.
Somentor:	viš. pred. dr. Aleksander Srdić, univ. dipl. inž. grad.
Naslov:	Usklajevanje odstopanj pri gradnji po FIDIC pogodbenih pogojih
Tip dokumenta:	Diplomska naloga – univerzitetni študij
Obseg in oprema:	74 str., 63 sl.
Ključne besede:	gradbena pogodba, FIDIC, naročnik, izvajalec, Inženir

Izvleček

Gradnja je zahteven in dolgotrajen proces pri katerem prihaja velikokrat do dogodkov, ki povzročijo odstopanja, katera lahko vodijo do spora med pogodbenimi strankami. Vzroke za to lahko med drugim iščemo tudi v slabo pripravljene gradbeni pogodbi. S podpisom gradbene pogodbe se namreč izvajalec zaveže, da bo dela izvedel, naročnik pa se zaveže, da mu bo za to delo plačal določeno ceno, zato mora biti gradbena pogodba sestavljena skrbno in premišljeno.

Diplomsko nalogo razdelimo na dva dela. V prvem delu diplome se tako posvetimo teoretičnim izhodiščem, kjer se osredotočimo na splošne pojme pravnih virov, ki urejajo pogodbeno razmerja med strankami v skladu z našo zakonodajo, v nadaljevanju pa predstavimo, kako ta razmerja ureja mednarodna organizacija FIDIC. Najprej sledi opis splošnih pogojev FIDIC, njihova uporabnost in razvoj skozi zgodovino, njihovo poznavanje pri nas ter skladnost z našo zakonodajo.

V drugem delu naloge podrobno predstavimo pogodbene odnose po Rdeči knjigi FIDIC, ki se izkažejo kot učinkovitejši, hitrejši in cenejši način usklajevanja odstopanj pri gradnji med pogodbenimi strankami. Za lažje in hitrejše branje teh postopkov izdelamo grafičen prikaz diagramov poteka procesov za posamezne dogodke oziroma okoliščine pri katerih najpogosteje prihaja do možnih odstopanj. Ugotovimo, da nam diagrami bistveno poenostavijo celoten pregled teh postopkov, branje je hitrejše in bolj razumevajoče.

»ta stran je namenoma prazna«

BIBLIOGRAPHIC – DOCUMENTALISTIC INFORMATION

UDC: 349.442:69.001(043.2)
Author: Aleš Paščinski
Supervisor: assist. prof. dr. Jana Šelih, b.s.c.e.
Co - Supervisor: assist. dr. Aleksander Srđić, b.s.c.e.
Title: Management of construction deviations based on FIDIC contract conditions
Document type: Graduation Thesis – University studies
Notes: 74 p., 63 fig.
Key words: construction contract, FIDIC, Employer, Contractor, Engineer

Abstract

Construction is a challenging and long-term process during which situations causing deviations and disagreements between the contracting parties might occur. One of the possible reasons for such occurrences is a poorly prepared construction contract. By signing it the constructor binds himself to carry out the work whereas the customer binds himself to pay the constructor a certain price for the given service. It is for this reason that the contract should be written carefully and thoughtfully.

My diploma thesis is divided into two parts. In the first part I will focus on theoretical references and general terms which are used to regulate contracting relations between the parties and are applicable to the Slovenian legislation. How contracting relations are regulated by the international organisation FIDIC will also be presented. Firstly I will provide a description of the general FIDIC conditions, their applicability and their development through history as well as their compatibility with the Slovenian legislation.

In the second part of the thesis a detailed presentation of contracting relations from the FIDIC's Red Book will be given. These prove themselves to be a more effective, inexpensive and faster way of solving the deviations that occur during construction. To enable a faster and easier reading of these procedures, I created a graphical representation of the diagrams which present the processes of individual events connected with a regular occurrence of deviations. The final finding is that the diagrams enable the overall review of all the procedures, reading them becomes faster and more comprehensible.

»ta stran je namenoma prazna«

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorici doc. dr. Jani Šelih, univ. dipl. inž. grad. in somentorju viš. pred. dr. Aleksandru Srđiću, univ. dipl. inž. grad., za pomoč pri nastajanju diplomske naloge.

Rad bi se zahvalil svoji družini, puncu in prijateljem za vso podporo skozi celoten študij.

»ta stran je namenoma prazna«

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
1.1	Opredelitev problema	1
1.2	Namen naloge.....	2
1.3	Zasnova dela.....	2
2	GRADBENA POGODBA	3
2.1	Pojem gradbene pogodbe	3
2.2	Bistvene značilnosti gradbene pogodbe	4
2.3	Pravni viri gradbene pogodbe.....	5
2.4	Sestavine gradbene pogodbe	6
2.5	Cena.....	7
2.6	Odstop od pogodbe.....	9
2.7	Odmik od načrta	10
2.8	Nujna nepredvidena dela	10
3	SPLOŠNO O FIDIC	11
3.1	Zgodovina.....	11
3.2	Kaj je FIDIC?	12
3.3	FIDIC v Sloveniji	12
3.3.1	Združljivost FIDIC določil z našo zakonodajo	14
3.3.2	Udeleženci v gradbeni pogodbi.....	15
3.4	FIDIC – etični kodeks	16
3.5	Vsebina FIDIC knjig	17
3.6	Posebni pogoji pogodbe	18
4	FIDIC SPLOŠNI POGOJI POGODB – Rdeča knjiga.....	19
4.1	Splošne določbe.....	19
4.1.1	Predmet pogodbe.....	19
4.1.2	Temeljna načela	19
4.1.3	Pogodbeni odnosi med strankami	20
4.1.4	Prioriteta dokumentov	20
4.1.5	Dodatek k Ponudbi	20
4.2	Naročnik	21
4.2.1	Splošne obveznosti Naročnika	21
4.2.2	Zahtevki Naročnika	23
4.3	Inženir.....	24
4.3.1	Obveznosti in pooblastila Inženirja.....	25
4.3.2	Navodila Inženirja.....	25

4.3.3	Odločitve Inženirja.....	26
4.4	Izvajalec	26
4.4.1	Obveznosti Izvajalca	26
4.4.2	Nepredvidljive fizične razmere	30
4.5	Imenovani podizvajalec.....	31
4.6	Kadri in delavci	31
4.7	Obratna oprema, materiali in izdelava.....	32
4.7.1	Preskušanje.....	32
4.7.2	Odprava napak	34
4.8	Začetek, zamude in ustavitev del.....	34
4.8.1	Začetek del	34
4.8.2	Program.....	35
4.8.3	Rok za dokončanje	36
4.8.4	Podaljšanje roka za dokončanje	36
4.8.5	Ustavitev dela.....	37
4.9	Preskusi ob dokončanju.....	38
4.9.1	Oviranje preskusov ob dokončanju	40
4.10	Prezem del s strani Naročnika	41
4.10.1	Potrdilo o prevzemu	41
4.10.2	Prezem delov del.....	41
4.11	Odgovornost za napake	42
4.11.1	Podaljšanje roka za reklamacijo napak	44
4.11.2	Neuspela odprava napak.....	44
4.11.3	Potrdilo o izvedbi.....	45
4.12	Merjenje in ocena	46
4.12.1	Merjenje del	46
4.12.2	Način merjenja del	46
4.12.3	Ocena del.....	47
4.13	Spremembe in prilagoditve	47
4.13.1	Pravica do sprememb	47
4.13.2	Postopek spremembe.....	48
4.13.3	Prilagoditve pogodbene cene	48
4.14	Pogodbena cena in plačilo.....	49
4.14.1	Pogodbena cena.....	49
4.14.2	Plačilo.....	49
4.15	Odstop od pogodbe s strani Naročnika.....	54

4.16	Zaustavitev del in odstop od pogodbe s strani Izvajalca	55
4.17	Tveganja in odgovornost	57
4.18	Zavarovanja	58
4.19	Višja sila	58
4.19.1	Neobvezen odstop od Pogodbe, plačilo in razrešitev	59
4.20	Zahtevki, spori in arbitraža	60
4.20.1	Zahtevki Izvajalca	60
4.20.2	Komisija za reševanje sporov (KRS)	62
4.20.3	Arbitraža	66
5	ZAKLJUČEK	68
	VIRI	71
	PRILOGE	

»ta stran je namenoma prazna«

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Udeleženci v gradbeni pogodbi po FIDIC v Sloveniji (Povzeto po Seminar, 2013).....</i>	<i>15</i>
<i>Slika 2: Odnosi in povezave med udeleženci po FIDIC (Povzeto po Seminar, 2013).....</i>	<i>20</i>
<i>Slika 3: Primer Dodatka k Ponudbi (Seminar, 2013)</i>	<i>21</i>
<i>Slika 4: Legenda.....</i>	<i>22</i>
<i>Slika 5: Shematski prikaz dogodkov v primeru pravic IZVAJALCA do dostopa na gradbišče.....</i>	<i>22</i>
<i>Slika 6: Shematski prikaz dogodkov pri zahtevku IZVAJALCA glede pravice dostopa na gradbišče ...</i>	<i>23</i>
<i>Slika 7: Shematski prikaz poteka odločitev INŽENIRJA.....</i>	<i>26</i>
<i>Slika 8: Shematski prikaz dogodkov pri izročitvi Garancije za dobro izvedbo.....</i>	<i>28</i>
<i>Slika 9: Shematski prikaz dogodkov pri plačilu, podaljšanju veljavnosti in vrnitvi Garancije za dobro izvedbo.....</i>	<i>28</i>
<i>Slika 10: Shematski prikaz dogodkov pri zakoličenju.....</i>	<i>29</i>
<i>Slika 11: Shematski prikaz dogodkov pri zakoličenju v primeru napake v referenčnih postavkah.....</i>	<i>29</i>
<i>Slika 12: Shematski prikaz dogodkov pri odkritju najdb</i>	<i>29</i>
<i>Slika 13: Shematski prikaz dogodkov pri zamudah in/ali stroških zaradi odkritja najdb.....</i>	<i>30</i>
<i>Slika 14: Shematski prikaz dogodkov pri pojavu neugodnih fizičnih razmer</i>	<i>30</i>
<i>Slika 15: Shematski prikaz dogodkov v primeru zakasnitve in/ali dodatnih stroškov zaradi nepredvidljivih fizičnih pogojev</i>	<i>31</i>
<i>Slika 16: Shematski prikaz dogodkov pri preskušanju.....</i>	<i>33</i>
<i>Slika 17: Shematski prikaz dogodkov v primeru zamude in/ali stroškov zaradi preskušanja.....</i>	<i>33</i>
<i>Slika 18: Shematski prikaz dogodkov v primeru uspešnih/neuspešnih preskusih</i>	<i>34</i>
<i>Slika 19: Shematski prikaz dogodkov pri odpravljanju napak.....</i>	<i>34</i>
<i>Slika 20: Shematski prikaz dogodkov pri začetku del</i>	<i>35</i>
<i>Slika 21: Shematski prikaz dogodkov v skladu s podčlenom Program</i>	<i>35</i>
<i>Slika 22: Shematski prikaz dogodkov pri morebitnem pojavu negativnih dogodkov.....</i>	<i>35</i>
<i>Slika 23: Shematski prikaz dogodkov v skladu s podčlenom Rok za dokončanje.....</i>	<i>36</i>
<i>Slika 24: Shematski prikaz dogodkov pri podaljšanju roka za dokončanje</i>	<i>37</i>
<i>Slika 25: Shematski prikaz dogodkov glede hitrosti napredovanja del.....</i>	<i>37</i>
<i>Slika 26: Shematski prikaz dogodkov pri ustavitvi del.....</i>	<i>38</i>
<i>Slika 27: Shematski prikaz dogodkov pri podaljšani ustavitvi.....</i>	<i>38</i>
<i>Slika 28: Shematski prikaz dogodkov pri preskusih ob dokončanju</i>	<i>39</i>
<i>Slika 29: Shematski prikaz dogodkov v primeru, ko so preskusi ob dokončanju v zamudi.....</i>	<i>39</i>
<i>Slika 30: Shematski prikaz dogodkov glede na uspešnost preskusov ob dokončanju</i>	<i>40</i>
<i>Slika 31: Shematski prikaz dogodkov pri preskusih ob dokončanju v primeru zamude zaradi NAROČNIKA.....</i>	<i>40</i>
<i>Slika 32: Shematski prikaz dogodkov pri izdaji Potrdila o prevzemu.....</i>	<i>41</i>

<i>Slika 33: Shematski prikaz dogodkov glede odgovornosti za napake</i>	42
<i>Slika 34: Shematski prikaz dogodkov pri nadaljnjih preskusih</i>	43
<i>Slika 35: Shematski prikaz dogodkov pri zahtevi o raziskavi vzroka napake</i>	43
<i>Slika 36: Zaključevanje del</i>	43
<i>Slika 37: Shematski prikaz dogodkov pri podaljšanju roka za reklamacijo napak</i>	44
<i>Slika 38: Shematski prikaz dogodkov pri neuspeli odpravi napak</i>	45
<i>Slika 39: Shematski prikaz dogodkov pri izdaji Potrdila o izvedbi</i>	45
<i>Slika 40: Shematski prikaz dogodkov pri merjenju del</i>	46
<i>Slika 41: Shematski prikaz dogodkov pri spremembah</i>	47
<i>Slika 42: Shematski prikaz dogodkov glede na postopek sprememb</i>	48
<i>Slika 43: Shematski prikaz dogodkov pri prilagoditvah pogodbene cene</i>	49
<i>Slika 44: Shematski prikaz dogodkov glede na Predplačilo NAROČNIKA</i>	50
<i>Slika 45: Shematski prikaz dogodkov glede prošnje za Potrdilo o končnem plačilu</i>	51
<i>Slika 46: Shematski prikaz dogodkov pri sporu zaradi plačila</i>	51
<i>Slika 47: Shematski prikaz dogodkov v primeru rešitve spora zaradi plačila</i>	52
<i>Slika 48: Shematski prikaz dogodkov glede izstavitve Potrdila o končnem plačilu</i>	52
<i>Slika 49: Običajno zaporedje plačilnih dogodkov</i>	53
<i>Slika 50: Shematski prikaz dogodkov v primeru, ko IZVAJALEC ne izvrši obveznosti po Pogodbi</i>	54
<i>Slika 51: Shematski prikaz dogodkov pri odstopu od Pogodbe s strani NAROČNIKA</i>	55
<i>Slika 52: Shematski prikaz dogodkov glede pravice NAROČNIKA do odstopa od Pogodbe</i>	55
<i>Slika 53: Shematski prikaz dogodkov glede pravice IZVAJALCA do zaustavitve del</i>	56
<i>Slika 54: Shematski prikaz dogodkov glede zamude in/ali stroškov IZVAJALCA zaradi ustavitve del</i> .	56
<i>Slika 55: Shematski prikaz dogodkov glede pravice IZVAJALCA do odstopa od Pogodbe</i>	57
<i>Slika 56: Shematski prikaz dogodkov pri odstopu IZVAJALCA od Pogodbe</i>	57
<i>Slika 57: Shematski prikaz dogodkov pri pojavu višje sile</i>	59
<i>Slika 58: Shematski prikaz dogodkov pri zamudi in/ali stroških IZVAJALCA zaradi pojava višje sile</i> .	59
<i>Slika 59: Shematski prikaz dogodkov pri neobveznem odstopu od Pogodbe zaradi pojava višje sile</i> ...	60
<i>Slika 60: Shematski prikaz dogodkov pri zahtevkih IZVAJALCA</i>	60
<i>Slika 61: Shematski prikaz dogodkov po izdaji končnega zahtevka IZVAJALCA</i>	61
<i>Slika 62: Običajno zaporedje dogodkov v primeru spora</i>	64
<i>Slika 63: Prikaz arbitražnega postopka (Povzeto po Arbitraža, 2013)</i>	67

1 UVOD

1.1 Opredelitev problema

Gradbeništvo je pomemben dejavnik vsakega gospodarstva. Obsežnost gradbenih poslov je v veliki meri odvisna od dobro sestavljene gradbene pogodbe. Ker je sklenitev gradbene pogodbe pomembna faza v gradbenem procesu, je priporočljivo, da se stranki med seboj predhodno dogovorita glede ključnih vprašanj oziroma elementov gradbene pogodbe. Od trenutka sklenitve gradbene pogodbe do realizacije izpeljanega projekta pa nas lahko preseneti mnogo dejavnikov, ki jih morda nismo predvideli ali kako drugače vplivajo na spremenjen potek okoliščin. Ravno ti dejavniki predstavljajo podlago morebitnim sporom.

V praksi so stvari bolj zapletene in le redko dobimo izpolnjeno vse tisto, kar oziroma kakor nam je bilo ob podpisu pogodbe obljubljeno ali kot smo si predstavljali. Do tega največkrat pride bodisi, ker sklenjena pogodba ob podpisu obeh strank ni bila enako razumljena oziroma je bila dvoumno napisana, bodisi prihaja do napak, zamud rokov, nastajanja dodatnih nepredvidenih stroškov, nepoznavanja dolžnosti in obveznosti pogodbenih strank, nastopa različnih dogodkov med gradnjo in po njej, ter podobno. Vse naštetu je odstopanje od zelenega, kar lahko povzroči gradbeni spor med naročnikom in izvajalcem. Pri gradbeni pogodbi gre za kompleksno pogodbo s številnimi elementi in sestavinami, zato mora biti vse natančno, nedvoumno in pisno zabeleženo. Specifičnost, obsežnost in zapletenost gradbenih predpisov in zakonodaje niso v prid enostavnemu reševanju neugodnih situacij, ravno nasprotno. Različno razumevanje gradbenih pogodb, nepoznavanje njihovih členov, napačni zapisi ali interpretacije pogodbenih klavzul bistveno pripomorejo k nastanku spora med izvajalcem in naročnikom. Sodobno gradbeništvo v svoje posle čedalje bolj vključuje mednarodni element, kar ustvarja nove pravne razsežnosti in daje nove poti mednarodnim predpisom in smernicam. V mednarodni zakonodaji so čedalje bolj uveljavljene smernice FIDIC, ki predstavljajo vzdrževanje visokih etičnih in strokovnih standardov v fazi gradnje ter nenehno izboljševanje znanj in spretnosti. Mednarodna zveza svetovalnih inženirjev je mnenja, da njihovo delo bistveno pripomoglo k doseganju trajnostnega razvoja družbe in okolja. Zadnja leta so pravila FIDIC dobro poznana tudi pri nas. Mnoge evropske banke dajejo projektom, ki se držijo FIDIC smernic, zeleno luč, kajti veljajo za svetovno uveljavljeni pogodbeni standard, smatrane pa so tudi kot pogoj za uspešno realizacijo gradbenih projektov, tako glede stroškov investicije, spoštovanja odnosov obeh strank in kakovosti izpeljanega projekta. Ker gradbene pogodbe v svojem bistvu opredeljuje porazdelitev tveganj med pogodbeniki, nemalokrat pride med njimi do sporov. Pravila igre ob nastopu oziroma realizaciji posameznega tveganja so bistvenega pomena za izogib sporom glede odgovornosti in prevzema tveganj.

1.2 Namen naloge

Namen pisanja diplomske naloge je predstaviti uporabnost mednarodno uveljavljenih predpisov FIDIC ter natančno opisati vse postopke usklajevanja odstopanj pri gradnji. Cilj naloge je prikazati ureditev postopkov ter odstopanj, ki nastanejo pri gradnji in jih grafično ponazoriti na poenostavljen način, razumljiv za vse udeležence pri gradnji.

1.3 Zasnova dela

Diplomsko delo je sestavljeno iz teoretičnega in empiričnega dela. V teoretičnem delu sem predstavil izhodišča ter ozadje obravnavane tematike, pri čemer sem opisal osnovne pojme FIDIC – a ter procese in postopke usklajevanja odstopanj pri gradnji s pomočjo predlogov FIDIC – a, v empiričnem pa sem le-te uporabil in predstavil nov, grafičen in poenostavljen pogled na postopke usklajevanja odstopanj pri gradnji. Pri teoretičnemu delu sem uporabil literaturo domačih in tujih avtorjev, ki se je izkazala kot relevanten vir za pisanje moje diplomske naloge. V veliko pomoč mi je bila zakonodaja, katero sem upošteval tudi pri pisanju empiričnega dela, večkrat pa sem se oprl tudi na lastna znanja in izkušnje, ki sem jih pridobil tekom študentske prakse v gradbenem podjetju.

Po splošnem uvodnem nagovoru sem se osredotočil na opredelitev ključnih pojmov, kateri so bistveni za razumevanje kompleksnega pojava, ki ga obravnavam. Pričel sem z osnovno opredelitvijo gradbene pogodbe in z njo povezanimi pravnimi viri, nadaljnje pa sem se posebej posvetil mednarodni zakonodaji FIDIC, ki je tudi v Sloveniji čedalje bolj uveljavljena in ima v gradbeništvo čedalje pomembnejšo vlogo. To sem v posebnem poglavju natančno opisal, kjer sem izpostavil kakšna so morebitna odstopanja pri gradnji, kje lahko prihaja do napak in po katerih postopkih se jih odpravlja, katere so obveznosti izvajalca in naročnika ter dolžnosti in pravice enega in drugega, kar je tudi bistvena tema moje diplomske naloge. Ker je pojem odstopanj pri gradnji zelo raznolik in glede na predpisano zakonodajo v praksi precej bolj kompleksen, sem se v empiričnem delu posvetil ravno temu – shematiziral sem poenostavljen grafični pregled postopkov usklajevanja pri gradnji, upoštevajoč zahteve in obveze iz Rdeče knjige FIDIC – a. V posameznih shemah so predstavljene vse možne kombinacije postopkov usklajevanja odstopanj, ki nas lahko doletijo pri gradnji, pri čemer si z upoštevanjem zakonodaje, natančneje s členi iz Rdeče knjige, sistematično sledijo do rešitve, ki naj bi bila za udeležence najbolj optimalna. V zaključku sem predstavil prednosti moje ponujene rešitve za lažje, boljše in cenejše usklajevanje gradbenih odstopanj.

2 GRADBENA POGODBA

2.1 Pojem gradbene pogodbe

Če želi naročnik na določenem zemljišču zgraditi ali rekonstruirati objekt, potrebuje za doseg cilja izdelano projektno dokumentacijo in pravni subjekt, ki se na področju gradbeništva ukvarja s storitvami izgradnje ali rekonstrukcije objektov ter gradbenim nadzorom. Zato se v gradbeništvu uporablja več vrst pogodb, v osnovi pa pri graditvi objektov ločimo tri glavne tipe pogodb (Reflak et al., 2007):

- Pogodba o izdelavi projektne dokumentacije
- Gradbena pogodba
- Pogodba o gradbenem nadzoru oziroma nadzoru nad gradnjo

V nadaljevanju bom posebno pozornost posvetil gradbeni pogodbi.

Gradbeno pogodbo definira prvi odstavek 649. člena Obligacijskega zakonika (v nadaljevanju OZ), kot podjemno pogodbo¹, s katero se izvajalec zavezuje, da bo po določenem načrtu v dogovorjenem roku zgradil gradbeni objekt na določenem zemljišču ali da bo na takem zemljišču oziroma na že obstoječem objektu izvedel kakšna druga gradbena dela. Naročnik pa se zavezuje, da mu bo za to plačal določeno ceno.

Torej že iz same definicije izhaja, da je gradbena pogodba podvrsta podjemne pogodbe, kar pomeni, da ima gradbena pogodba iste splošne značilnosti, kot jih ima podjemna pogodba in se pri razlagi posameznih določb gradbene pogodbe uporabljajo tudi določila podjemne pogodbe.

Stranki gradbene pogodbe sta naročnik in izvajalec. Izvajalec se s sklenitvijo gradbene pogodbe zaveže naročniku, da bo zgradil oziroma rekonstruiral objekt. Pri svojem delu je samostojen, naročnik mu nima pravice dajati navodil v zvezi z načinom izvedbe gradbenih del, ampak o tem odloča sam, izvajalec pa nima pravice zahtevati navodil od naročnika, saj delo opravlja kot profesionallec in je za to delo tudi odgovoren kot profesionalna oseba. Obveznost naročnika pa je, da izvajalcu za uspešno opravljena dela plača. Izvajalec je do plačila upravičen samo v primeru, če je zgradil objekt oziroma opravil druga gradbena dela v skladu pogodbo. To gradbeno delo mora biti takšno, da uresniči končni interes naročnika (Reflak et al., 2007).

¹ OZ člen 619 : »S podjemno pogodbo se podjemnik zavezuje opraviti določen posel, kot je izdelava ali popravilo kakšne stvari, kakšno telesno ali umsko delo ipd., naročnik pa zavezuje, da mu bo za to plačal.«

2.2 Bistvene značilnosti gradbene pogodbe

Obligacija uspeha ali obligacija prizadevanja

Poudariti je potrebno, da gre pri gradbeni pogodbi za obligacijo uspeha. Predmet obveznosti izvajalca pri obligaciji uspeha ni samo to, da delo opravlja, temveč to, da delo tudi dokonča v skladu z naročnikovimi interesi. To pomeni, da si izvajalec ne prizadeva postaviti neko zgradbo po principu »kar bo pa bo«, temveč da bo zgradba tudi dejansko postavljena in to brez stvarnih napak. Prav zaradi take narave obligacijskega razmerja, izvajalec pridobi pravico do plačila za svoje delo samo, če opravi oziroma dokonča posel, za katerega se je zavezal z gradbeno pogodbo. Drugače je v primeru, če ima obligacija stranke lastnost obligacije prizadevanja. Bistvena razlika z obligacijo uspeha je v tem, da je pri obligaciji prizadevanja riziko uspeha na naročniku in ne na izvajalcu. Posledica tega je, da je obveznost naročnika, da plača izvajalcu ne glede na rezultat opravljenega dela, seveda pod pogojem, da izvajalcu ni mogoče očitati nezadostne skrbnosti in s tem povezane odškodninske odgovornosti. Torej si je izvajalec v tem obligacijskem razmerju dolžan prizadevati, da doseže dogovorjeni cilj, ni pa obvezan jamčiti zanj (Reflak et al., 2007).

Tveganje

Gradbeni objekt je neka trajna stvar, za katero se predvideva dolgotrajna uporaba več deset let. Izdelava tega objekta je posledica zahtevnejšega in obsežnejšega dela, ki terja večje število udeležencev, priprave, gradbeno dovoljenje, projekte, zahtevne organizacije, velike porabe materiala, izvajanje je pogojeno z ogromno nepredvidenimi okoliščinami. Posledično gre za veliko investicijo in poslovna tveganja, ki so jim stranke gradbene pogodbe izpostavljene, zato se s pogodbami zavarujejo pred tveganji, oziroma bolje rečeno, s sklenitvijo pogodbe se tveganja porazdelijo in tako se jih lažje obvladuje (Reflak et al., 2007).

Gradbena pogodba v pisni obliki

Drugi odstavek 649. člena OZ določa, da mora biti gradbena pogodba sklenjena v pisni obliki. Prav tako pa morajo biti pisni vsi aneksi k pogodbi. Pisna oblika je predpisana zaradi strank pogodbe. V primeru da pride med strankama pogodbe do spora, je dokazovanje namreč bistveno lažje, če je pogodba podana v pisni obliki, kot pa če bi bila le ustno dogovorjena. Gradbena pogodba namreč ni enostavna pogodba, ampak gre za kompleksno, obsežno pogodbo s številnimi sestavinami, elementi, pravicami in obveznostmi obeh pogodbenih strank, zato mora biti vse to natančno, jasno in posledično pisno dogovorjeno. V praksi se velikokrat zgodi, da pogodbo, ki jo imata stranki za gradbeno pogodbo, sodišče kvalificira kot podjemno pogodbo. V tem primeru se pisna oblika ne zahteva (Reflak et al., 2007).

»Če se neko sporno razmerje kvalificira kot podjemna pogodba, potem je takšen, v ustni obliki sklenjen posel, zavezujoč« (Plauštajner, 2007).

Podvrsta podjemne pogodbe

Bistvena lastnost gradbene pogodbe, po kateri se le-ta tudi kvalitativno razlikuje od podjemne pogodbe, je ta, da je zgraditev objekta oziroma izvedba drugih gradbenih del bistveno zahtevnejša od del, ki so predmet podjemne pogodbe, zato je tudi privzeto tveganje, glede na zahtevnost gradnje, bistveno večje kot pri podjemni pogodbi (Reflak et al., 2007).

Razlika med gradbeno in podjemno pogodbo je tudi v tem, da je uporaba Posebnih gradbenih uzanc (v nadaljevanju PGU), možna le pri gradbeni pogodbi, ne pa tudi pri podjemni (Plauštajner, 2007).

2.3 Pravni viri gradbene pogodbe

»Krovna predpisa, ki pri nas urejata gradbeno dejavnost, sta Zakon o graditvi objektov (v nadaljevanju ZGO-1) in OZ. ZGO-1 določa pogoje, pod katerimi lahko izvajalci v naši državi opravljajo gradbeno dejavnost« (Turk, 2007).

Gradbeno pogodbo ureja OZ v 12. poglavju. Razmerja med naročnikom in izvajalcem podrobneje urejajo PGU, če pogodbene stranke niso izključile njihovo uporabo (Gradbena pogodba, 2013).

Posebne gradbene uzance (PGU)

»Uzance so zapisani poslovni običaji. Ločimo splošne in posebne uzance. Splošne uzance zajemajo širše področje pravnih razmerij, posebne uzance pa urejajo ožja področja« (Kranjc, Vrenčur, 2013)

Za presojo potrebnih ravnanj in njihovih učinkov se upoštevajo poslovni običaji, uzance in praksa, vzpostavljena med strankama. V skladu z 12. členom OZ PGU veljajo, razen če jih v pogodbenih določilih stranki izrecno ne izvzameta (Seminar, 2013).

PGU bolj natančno in konkretno urejajo posamezna vprašanja kot OZ. Na podlagi 12. člena OZ se namreč v pogodbenih razmerjih med gospodarskimi subjekti, ko se presojajo njihova ravnanja, upoštevajo tudi uzance. Po tem pravilu se PGU uporabljajo za presojo vsebine medsebojnih pravic in obveznosti pogodbenih strank glede vprašanj, ki jih urejajo podrobneje kot OZ, četudi se stranki za uporabo uzanc nista izrecno dogovorili. Seveda se določbe PGU uporabljajo le, če pogodbeni stranki v določeni situaciji ne dosežeta drugačnega soglasja (Reflak et al., 2007).

Pomemben pravni vir pri nastopanju izvajalca s podizvajalcem pri javnem naročanju je **Zakon o javnem naročanju** (v nadaljevanju ZJN – 2) in na podlagi tega zakona sprejeta Uredba o neposrednih plačilih podizvajalcu pri nastopanju ponudnika s podizvajalcem pri javnem naročanju. Uredba in ZJN – 2 določata, da izvajalec izvede plačilo za izvedeno delo neposredno podizvajalcu (Kos, 2012).

Poleg zgoraj naštetih pravnih virov, pomemben vir predstavljajo mednarodni akti in vzorčne pogodbe, ki jih pripravljajo razne mednarodne organizacije in združenja, kot je tudi organizacija **FIDIC** (Kos, 2012), kateri se posebej posvetim v 3. poglavju.

2.4 Sestavine gradbene pogodbe

Sestavine gradbene pogodbe v prvi vrsti določajo gradbene uzance. Sestavni deli gradbene pogodbe so tako (11. uzanca PGU):

- tehnična dokumentacija z vsemi grafičnimi, računskimi in opisnimi prilogami, potrebnimi za izvajanje del, ki so predmet pogodbe,
- posebni in drugi pogoji naročnika, ki so določeni v pogodbi.

»Načrt dinamike del je sestavni del pogodbe, če pogodbeniki tako določijo« (12. uzanca PGU).

Sestavine gradbene pogodbe so (Gradbena pogodba, 2013):

- predmet pogodbe,
- rok pričetka del,
- rok izvedbe del,
- cena del,
- pogodbeni kazni,
- pogoji razdrtja pogodbe,
- garancija,
- način obračunavanja in plačila izvršenih del,
- predstavniki pogodbenikov,
- izročitev in prevzem del
- itd.

Priloge gradbene pogodbe so (Gradbena pogodba, 2013):

- ponudba izvajalca,
- razpisna dokumentacija,
- projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja,
- projekt za izvedbo z vsemi grafičnimi in računskimi prilogami,

- seznam dogovorjenih standardov,
- garancija za pravočasno in kvalitetno izvedbo del,
- terminski plan gradnje,
- zavarovanje,
- varnostni načrt,
- načrt organizacije gradbišča,
- itd.

Oblika gradbene pogodbe ni vnaprej predpisana. Zadostuje že zapis pogodbe z opisom del, ceno in rokom, kdaj naj bodo dela dokončana. Pogodbo pa je potrebno sestaviti čimbolj podrobno in razumljivo ter jo prilagoditi glede na specifičnost predmeta pogodbe (Reflak et al., 2007).

2.5 Cena

Ko je gradbena pogodba sklenjena, je podana tudi obveznost naročnika, da v primeru uspešno opravljenega dela, izvajalcu plača določen denarni znesek za to delo - kolikšen je ta znesek, se dogovorita pogodbeni stranki. Če pa znesek ni dogovorjen, se uporabi pravilo iz 642. člena OZ, na podlagi katerega se cena določi glede na čas, ki je običajno potreben, da se gradbeno delo opravi in glede na višino plačila, ki je običajno za takšno vrsto dela.

V praksi sicer prevladujejo pogodbe v katerih je cena dogovorjena. Glede na način plačila oziroma način določitve pogodbene cene obstajajo trije načini (Reflak et al., 2007):

- **cena na enoto;** cena del je določena glede na merske enote dogovorjenih del ali za mersko enoto posamezne vrste ali faze del,
- **skupaj dogovorjena cena;** cena del je določena v skupnem znesku za celotni objekt,
- **ceno s klavzulo »ključ v roke«**

Cena na enoto in skupaj dogovorjena cena sta urejeni v 654. členu OZ in v 22. uzanci PGU, medtem ko je cena s klavzulo »ključ v roke« urejena v posebnem poglavju OZ, v 659. členu ter v uzanci 34, PGU. Klavzule o določitvi cene se med seboj razlikujejo po tem ali je izvajalec oziroma naročnik v primeru tistih del, ki jih stranki ob sklenitvi pogodbe nista predvideli, upravičen zahtevati ustrezno spremembo cene. Določitev cene v gradbeni pogodbi namreč pomeni dogovor o obsegu in vrsti del, katerih vrednost je obsežena s pogodbeno ceno.

Pogodbena cena je cena, izražena v absolutnem denarnem znesku, ki je določena v gradbeni pogodbi. To ceno pa določa prvi odstavek 22. uzance PGU, po katerih se cena za dela določa tako, kot je določeno v naročnikovih pogojih za predložitev ponudbe in sklenitev pogodbe o zadevnih delih.

Cena na enoto mere

Pri pogodbah, ki so sklenjene glede na ceno na enoto mere, se cena del določi na podlagi merske enote opravljenega dela. Kar pomeni, da je izvajalec plačan za vsako enoto dela, katerega je izvršil, ne glede na to, kolikšno količino predvideva popis oziroma kolikšna količina je bila predvidena s strani izvajalca v ponudbi. Tako je tudi upravičen do plačila za delo in material, ki ga je dejansko porabil, ohrani pa tudi pravico do plačila vseh presežnih del, se pravi vseh del, ki presegajo količine, zapisane v pogodbi. Prav tako ima pravico do plačila vseh nepredvidenih del, t.j. del, ki v pogodbi niso predvidena, a jih je vseeno potrebno izvesti.

Tudi če je izvajalec za dokončanje del porabil manj materiala oziroma časa, kot ga je predvidel v ponudbi, je zopet upravičen le do plačila dejansko porabljenega materiala oziroma časa. To pomeni, da ni upravičen do plačila za dela, ki so manjkajoča.

Pri takšni določitvi cen je zato pomembno vodenje knjige obračunskih izmer, kjer je zagotovljen pregled nad količino izvedenih del, pregled nad spremembami in odstopanji od projekta za izvedbo, pregled nad spremembami uporabljenega materiala in opreme, evidentirana so vsa izvedena dela itd. Voditi jo je treba začetni takoj po začetku prvih aktivnosti na objektu in to tudi nadaljnje vsak dan. Zadnji odstavek 22. uzance PGU navaja, da lahko naročnik oziroma izvajalec zahtevata spremembo cene za enoto dela, če dejansko izvedena količina del presega 10% pogodbeno določenih del. To pa zato, ker je upravičeno smatrati, da bi izvajalec ob predvidevanju manjše ali večje količine del v ponudbi drugače določil ceno postavke. Upoštevanje te uzance ni obvezujoče, kar pomeni, da se stranki lahko dogovorita tudi kako drugače. Stranki lahko npr. izključita uporabo PGU.

Skupaj dogovorjena cena

Gre za ceno, določeno v skupnem znesku za celoten objekt. Glede presežnih in manjkajočih del cena ostaja nespremenjena. To pomeni, da je izvajalec plačan za določeno delo na objektu po fiksni ceni, brez ugotavljanja manjkajočih oziroma presežnih del.

Skupaj dogovorjena cena obsega tudi vrednost nepredvidenih del, za katere je izvajalec ob sklenitvi pogodbe vedel in moral vedeti, da se morajo izvesti. Za druga nepredvidena dela se cena določi naknadno s pogodbo. Edini primer, ko je torej izvajalec upravičen zahtevati spremembo pogodbene cene, je v primeru nepredvidljivih del. Tukaj se pojavi tveganje presežnih del s strani izvajalca in manjkajočih s strani naročnika.

Cena s klavzulo »ključ v roke«

Če gradbena pogodba vsebuje določilo »ključ v roke«, se izvajalec zaveže, da bo izvedel skupaj vsa dela, ki so potrebna za zgraditev in uporabo nekega celotnega objekta. Tako je izvajalec zavezan izvesti tudi vsa presežna in nepredvidljiva dela. Posebej plačajo se le naknadna dela, ki niso zapisana v pogodbenem delu. V 34. uzanci PGU je določeno, da določba »ključ v roke« ter podobni izrazi v pogodbi pomenijo, da pogodbeni cena obsega tudi vrednost vseh presežnih in nepredvidenih del ter da je izključen vpliv manjkajočih del na pogodbeno ceno. Hkrati pa PGU določajo, da določba »ključ v roke« ne izključuje spremembe pogodbene cene zaradi spremenjenih okoliščin in tudi ne plačila poznejših del.

Uzanca 23. PGU določa, da je v primeru nastopa izrednih dogodkov možna sprememba pogodbene cene. Sprememba cene se sme zahtevati samo za razliko, ki je od pogodbene večja za vsaj 10%.

Sprememba cene

OZ v prvem odstavku 655. člena določa možnost, da lahko izvajalec, ki je v pogodbenem roku izpolnil svojo obveznost, zahteva zvišanje cene za dela, če so se v času od sklenitve pogodbe do njene izpolnitve cene zvišale za elemente, na podlagi katerih je bila določena. Tako bi morala biti ta cena višja za dva odstotka. V tem primeru zakon dopušča pogodbenima strankama, da to uredita v pogodbi tudi drugače.

Če pa vzrok za prekoračitev pogodbenega roka za končanje objekta ne izvira iz izvajalčeve sfere, ima izvajalec v tem primeru pravico do razlike v ceni tudi, če pogodbeni cena vsebuje ali bi morala vsebovati predvidljive podražitve. Namreč izvajalec lahko v pogodbo vračuna le predvidljive podražitve v času sklenitve pogodbe.

Če izvajalec del ni izvedel v pogodbenem roku po svoji krivdi, lahko zahteva zvišanje cene za dela, če so se v času sklenitve pogodbe do dneva, ko bi dela morala biti končana, zvišale za cene za elemente, na podlagi katerih je bila določena. Izvajalec lahko zahteva le razliko v ceni, ki presega pet odstotkov. Izvajalec in naročnik pa se lahko v nedvoumno zapisani pogodbi dogovorita o nespremenljivosti cene, kar pomeni, da se cena za dela ne bo spremenila tudi, če bi se po sklenitvi pogodbe zvišale cene za elemente, na podlagi katerih je bila določena.

2.6 Odstop od pogodbe

V primeru nesorazmernega zvišanja cene zaradi razmer na trgu, to je v primeru tolikšnega zvišanja cene, ki ga naročnik nikakor ni mogel predvideti ob sklenitvi pogodbe in ker hkrati ni v skladu z njegovimi željami, ima naročnik pravico do odstopa od pogodbe, o čemer mora izvajalca takoj, ko je

izvedel za zvišanje cen elementov, tudi obvestiti. Nastalo breme nosita obe stranki. Izvajalec si pridržuje pravico do plačila za vsa dela, ki jih je do preklica pogodbe opravil ter do povračila za nujne stroške, kot so neamortizirana vrednost pripravljanih del, izdatke za ureditev gradbišča in stroške v zvezi z zavarovanjem gradbišča (Reflak et al., 2007).

2.7 Odmik od načrta

V prvem odstavku 652. člena OZ je zapisano, da morajo biti vsa dela, ki so predmet gradbene pogodbe, izvedena po načrtu, v skladu s projekti. V kolikor se zaradi različnih okoliščin pripeti, da se želi izvajalec umakniti od načrta, se sprememba poteka v takšnem primeru lahko izvrši, vendar le v primeru, če izvajalec o nameri spremembe pisno obvesti naročnika in si pridobi njegovo soglasje za odmik od načrta.

2.8 Nujna nepredvidena dela

V 356. členu OZ je zapisano, da ima izvajalec pravico zahtevati plačilo za nepredvidena dela, ki jih je bilo potrebno opraviti. Nadaljnje isti člen OZ navaja, da ima naročnik pravico, da od pogodbe odstopi, če bi morala biti zaradi teh nepredvidenih del dogovorjena cena precej višja. O tem mora pisno obvestiti izvajalca.

3 SPLOŠNO O FIDIC

3.1 Zgodovina

Leta 1913 se je na Svetovnem razstavnem sejmu (World Fair Exhibitions) v Belgiji zbralo veliko število svetovalnih inženirjev, da bi se posvetovali o možnostih oblikovanja globalne federacije. Sestanek je bil uspešen, saj je privedel do formalne ustanovitve FIDIC-a (Mednarodna zveza svetovalnih inženirjev). Ustanovna sprejeta načela so bila kakovost, celovitost in trajnost. Na ustanovni seji se je zbralo 59 udeležencev - uradni delegati iz Avstrije, Belgije, Kanade, Danske, Francije, Nemčije, Madžarske, Nizozemske, Rusije, Švice, Velike Britanije in ZDA. Tri države, Belgija, Francija ter Švica so se odločile ustanoviti federacijo, ostale države pa so ohranjale povezave iz prejšnjih let. Vseeno pa je bil FIDIC – ev razvoj počasen vse do poznega leta 1940, zaradi vojne in raznih ostalih političnih nemirov. Vse države članice federacije so bile iz Evrope, njihovo število pa se je neprestano spreminjalo. Leta 1959 so se jim priključile še Avstralija, Kanada, Južna Afrika in ZDA, kar je organizacijo FIDIC resnično naredilo mednarodno federacijo (FIDIC, 2012).

Od dejavnosti, s katerimi se FIDIC ukvarja, oziroma od publikacij, ki jih izdaja, so za nas pomembni predvsem »Splošni pogoji pogodbe«. Prva knjiga »Splošni pogoji pogodb za gradbena dela« (Rdeča knjiga) je bila izdana že leta 1957 za potrebe izvajanja gradenj na osnovi Marshallovega plana v Evropi. Temeljala je na britanski obliki gradbene pogodbe. Za tem je bila leta 1963 izdana še knjiga »Pogodbeni pogoji za elektro-strojna dela vključno z montažo« (Rumena knjiga). Tako Rdeča kot Rumena knjiga se v svetu uporabljata že desetletja, skozi čas pa sta se dopolnjevali v nove izdaje. Tako sta bili v letu 1987 publicirani četrta izdaja Rdeče knjige ter tretja izdaja Rumene knjige, ki sta bili potem leta 1988 in leta 1992 ponatisnjeni, z raznimi dopolnitvami (Skulj, 2004).

Strokovnjaki so ugotovili, da v eni ali dveh knjigah ni mogoče zajeti vse različne možnosti pogodbenih odnosov med naročnikom in izvajalcem ter morebitnim konzultantom ali inženirjem, zato so leta 1995 izdali publikacijo - Pogodbeni pogoji za dobavo inženirske in gradbene storitve - projekti na ključ (Oranžna knjiga). Ta knjiga se uporablja tudi pri nas v primerih, kjer sodeluje kot sofinancer tudi tuja institucija. Na osnovi te knjige pa je FIDIC v zbirki štirih novih knjig leta 1999 pripravil novo knjigo - Srebrno knjigo (Skulj, 2004).

Najprej se vsebina in oblika FIDIC-evih Splošnih pogojev pogodbe nista bistveno spreminjali, temveč sta se na podlagi izkušenj le dopolnjevali. Skozi čas pa sta vse večja uporaba dokumentov FIDIC in razvoj prakse pripeljala do spoznanja, da obstoječe knjige ne ustrezajo več v celoti zahtevam in da je potrebno pripraviti nove, z novimi spoznanji dopolnjene oblike Splošnih pogojev pogodbe ter njim

ustrezne dokumente. Izgubila se je predvsem vloga nepristranskega inženirja – konzultanta v realnem odnosu inženirja z naročnikom in tako je bilo potrebno na novo, v skladu z razvojem, definirati vloge naročnika, inženirja in izvajalca (Skulj, 2004).

Tako so strokovnjaki pri FIDIC-u konec devetdesetih let spoznali, da ni več smiselno dopoljevati in spreminjati obstoječih knjig, ampak so v sodelovanju s strokovnjaki in bankami iz celega sveta, pripravili nove pogodbene pogoje – štiri nove knjige, ki so bile izdane leta 1999. Del vsebine je ostal enak, le bolj pregledno razdeljen po poglavjih in dopolnjen za potrebe, ki jih je prinesel razvoj. Del vsebine pa je nov in popolnoma prilagojen zahtevam iz prakse (Skulj, 2004).

3.2 Kaj je FIDIC?

FIDIC (Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils) je francoska kratica za mednarodno zvezo svetovalnih inženirjev iz celega sveta. Danes je v FIDIC včlanjenih 94 držav oziroma nacionalnih združenj. FIDIC organizira seminarje, konference in druge prireditve za razvoj svojih ciljev – vzdrževanje visokih etičnih in strokovnih standardov. Je strokovna služba bilateralnim bankam za obnovo in razvoj. Izdaja standardna določila pogodb za graditev in okolje, ki so obvezna za vsa naročila, ki jih financirajo banke za obnovo in razvoj. Redno izdaja publikacije, s katerimi sporoča in priporoča svoja stališča za razvojna vprašanja o okolju in graditvi. Publikacije in standardna določila pogodb so najpomembnejše vodilo nacionalnim združenjem za njihovo delovanje in javno partnerstvo. Za razvojne projekte, ki jih financirajo institucije ali unilateralne banke, je obvezna uporaba FIDIC standardnih določil pogodb. Publikacije FIDIC vključujejo smernice za svetovalne inženirje, investitorje in mednarodne razvojne agencije, standardne obrazce za predkvalifikacijske postopke, pogodbene dokumente in pogodbe med naročnikom in svetovalcem. Vsi originalni dokumenti so na razpolago pri sekretariatu v Švici, prevodi pa pri Združenju inženirsko svetovalnih podjetij (v nadaljevanju ZISP) na Gospodarski zbornici Slovenije (v nadaljevanju GZS) (Splošna določila za gradbene pogodbe FIDIC, 2011).

3.3 FIDIC v Sloveniji

Splošna določila FIDIC pogodb so se v Sloveniji prvič uporabila leta 1972 pri izgradnji avtocestnega odseka Vrhnika – Postojna. V skladu z zahtevami Svetovne banke (WB) kot kreditodajalca je bila uporabljena takrat veljavna verzija FIDIC – eve Rdeče knjige. Pogodbeno dokumentacijo so poleg tega tvorili še drugi dokumenti in obrazci. Gradbena operativa (tudi projektiva) pri nas se je takrat prvič srečala s tovrstno dokumentacijo, kar pa je prineslo dobre izkušnje in znanja, ki so se kasneje s pridom uporabili pri izgradnji avtocestnega omrežja po Sloveniji. DARS (Družba za Avtoceste

Republike Slovenije) je kot nosilec vlaganj v izgradnjo tega avtocestnega omrežja po Sloveniji v celoti povzel FIDIC publikacijo – Rdečo knjigo, izdano leta 1987 (Skulj, 2004).

V zadnjih letih so pri nas pravila FIDIC že dobro poznana in se na zahtevo EIB (European Investment Bank), EBRD (European Bank for Reconstruction and Development), pa tudi drugih mednarodnih financerjev obvezno uporabljajo v njihovih projektih v Sloveniji, saj predstavljajo svetovno uveljavljeni pogodbeni standard. Zato jih mnogi slovenski javni naročniki že dobro poznajo, izkazala pa so se tudi kot povsem kompatibilna s slovenskim pravnim redom (Zahteva..., 2012).

»Seveda pa je treba splošna določila FIDIC mednarodnih določil še vedno podrediti in prilagoditi veljavni nacionalni zakonodaji in ne zgolj prepisovati členov iz prevedenih vzorcev pogodb« (Splošna določila za gradbene pogodbe FIDIC, 2011).

Do sedaj je v tiskani obliki v slovenskem jeziku dostopnih 10 FIDIC priporočil (Splošna določila za gradbene pogodbe FIDIC, 2011):

- RDEČA KNJIGA - Pogoji gradbenih pogodb za gradbena in inženirska dela, ki jih načrtuje naročnik, 1. izdaja 1999, FIDIC, GZS ZSI, 1. prevod v slovenski jezik l. 2002,
- SREBRNA KNJIGA - Pogoji pogodb za dobavo, inženirske in gradbene storitve, EPC/Turnkey Projects, Projekti na ključ (KLJUČ V ROKE), 1. izdaja 1999, FIDIC, GZS ZSI, 1. prevod v slovenski jezik l. 2002, (uporabno za projekte velikih vrednosti),
- RUMENA KNJIGA - Pogoji pogodbe za obratno opremo, projektiranje in graditev za elektrotehnično in strojno obratno opremo in za gradbena in inženirska dela, ki jih načrtuje izvajalec (angl. Plant and Design-Build for Electrical and Mechanical Plant, and for Building and Engineering Works, Designed by the Contractor), 1. izdaja 1999, FIDIC, GZS ZSI, 1. prevod v slovenski jezik l. 2002, (v osnovi je rumena knjiga skoraj popolnoma enaka kot Rdeča, le dodatne vsebine ima),
- ZELENA KNJIGA - Kratka oblika pogodbe (angl. Short Form of Contract), 1. izdaja, 1999, FIDIC, GZS ZSI, 1. prevod v slovenski jezik l. 2002, (uporabno za projekte manjših vrednosti),
- SLOVENSKA ZELENA KNJIGA - Kratka določila gradbene pogodbe, Prva prilagoditev smernic FIDIC na slovenske predpise in prakso (angl. Short Form of Contract), 1. izdaja 2002, FIDIC, GZS ZSI,
- Pogoji gradbenih pogodb, Usklajena izdaja multilateralnih bank za razvoj za gradbena in inženirska dela, ki jih načrtuje naročnik, 2008, FIDIC, GZS ZSI,
- Pogoji gradbenih podizvajalskih pogodb, 1. izdaja 1994, GZS ZSI,
- BELA KNJIGA - Naročnik / svetovalec, Vzorec pogodbe za storitve, 3. izdaja 1998, prevod v slov. j. 2003, GZS ZSI,

- VODIČ ZA BELO KNJIGO z drugimi opombami o dokumentih za svetovalne pogodbe, 2. izdaja 2001, prevod v slov.j. 2003,
- POGODBA O SKUPNEM VLAGANJU, KONZORCIALNA POGODBA, 1. izdaja 1992.

Eno od splošnih načel, ki velja za članstvo v FIDIC, je to, da je lahko včlanjeno samo eno združenje svetovalnih inženirjev na državo. Pri nas je to ZISP, ki je bilo ustanovljeno leta 1993 v okviru GZS s ciljem, da se pospeši razvoj te dejavnosti v Sloveniji in omogoči članom vključitev v mednarodne strokovne organizacije.

Ustanovni člani ZISP so podpisali poseben memorandum, kjer so opredelili cilje združenja, sprejeli so statut in kodeks etike. Člani ZISP so postala podjetja, ki opravljajo inženirsko svetovalno dejavnost kot svojo osnovno dejavnost, ki so za svojo dejavnost registrirana (so neodvisna in niso lastniško povezana z dobavitelji opreme in izvajalci), skladno z kodeksom, ki ga predpisuje FIDIC.

Združenje ZISP je leta 1993 zaprosilo za polnopravno članstvo v FIDIC, še isto leto je skupščina FIDIC, ki je zasedala v Münchnu soglasno sklenila, da združenje izpolnjuje vse pogoje in lahko postane polnopravni član. Angleško ime za ZISP je NACES (National Association of Consulting Engineers of Slovenia).

Vključevanje v evropske integracije in v evropsko unijo EU (European Union) je ZISP usmerilo tudi v evropsko združenje svetovalnih inženirjev EFCA (European Federation Of Engineering Consultancy Associations). V polnopravno članstvo EFCA je bilo ZISP sprejet leta 1997, člani pa so se takoj vključili v strokovne skupine EFCA (Korošec, 2011).

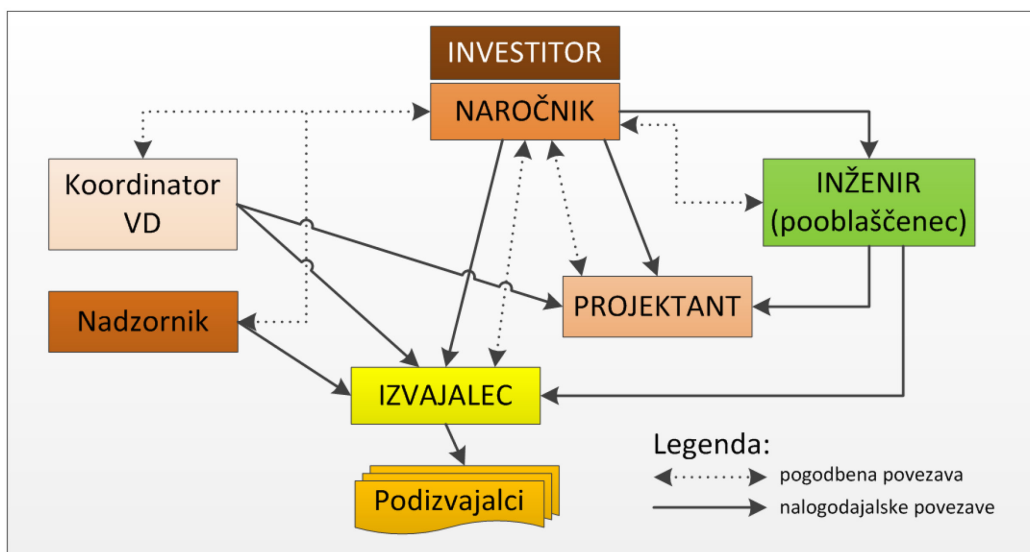
3.3.1 Zdržljivost FIDIC določil z našo zakonodajo

Celotna uporaba določil FIDIC za gradbene pogodbe ni možna, ampak je možna le delna uporaba posameznih določil ali odstavkov, kar pa lahko povzroči določene nejasnosti. Že sama določila FIDIC dajejo prednost in veljavo nacionalni zakonodaji (npr. člen 1.13 v FIDIC knjigah določa, da mora izvajalec pri izvajanju Pogodbe upoštevati veljavne zakone). Postopek in izbor izvajalca FIDIC določila ne določajo, ampak to pri nas določa ZJN – 2. V FIDIC besedilih tudi ni določil, vezanih na pridobitev upravnih dovoljenj in soglasij potrebnih za gradnjo. Razlikuje se tudi način sporočanja med naročnikom, izvajalcem in Inženirjem, kajti FIDIC ne uporablja gradbenega dnevnika, ampak poteka sporočanje z dopisi. Vloga, naloge in pooblastila Inženirja niso identične kot pri nadzorniku, ki deluje v skladu z ZGO-1. Po FIDIC izvaja Inženir merjenja količin po angleških pravilih in standardih SMM (Standard Method of Measurement), ki jih izvajalec potrjuje, pri nas pa je to obratno in tudi nimamo

standarda za to. Razlika pa je tudi v tem, da prevzem del po FIDIC ni enako kot tehnični pregled oziroma izdaja uporabnega dovoljenja po ZGO-1 (Seminar, 2013).

3.3.2 Udeleženci v gradbeni pogodbi

Na spodnji sliki je prikazano kdo so udeleženci v gradbeni pogodbi za projekte, ki so zasnovani na FIDIC pogojih v Sloveniji ter kakšne so pogodbene in nalagodajalske povezave med njimi.

Slika 1: Udeleženci v gradbeni pogodbi po FIDIC v Sloveniji (Povzeto po Seminar, 2013)

Pomembno je, da ne pride do enačenja pojmov NADZORNIK – INŽENIR (the Engineer), ker je njuna vloga različna. Lahko pa je INŽENIR tudi ista fizična oseba kot nadzornik. Naloge nadzornika so (Seminar, 2013):

- Profesionalno spremljanje pogodbe s ciljem kvalitetne izpolnitve obvez izvajalca.
- Spremljanje stroškov in rokov do dokončanja del.
- Vpisovanje sporočil v dnevnik in podpisovanje dnevnika.
- Po posebnem pooblastilu lahko potrjuje knjigo obračunskih izmer.
- Je podaljšana roka inšpekcijskih služb.

Naloge INŽENIRJA pa so naslednje (Seminar, 2013):

- Administrativno vodi projekt po danih strogih pravilih.
- Ni predpisana strokovna izobrazba.
- Mora biti pošten do vseh strank.
- Vodi skupino strokovnjakov, ki nujno vključuje tudi nadzornike po ZGO-1.
- Izvaja merjenje izvršenih del in določa zneske za plačilo.
- Izda Potrdilo o dokončanju del.

3.4 FIDIC – etični kodeks

Mednarodna zveza svetovalnih inženirjev meni, da je njihovo delo ključnega pomena za doseganje trajnostnega razvoja družbe in okolja. Za popolno učinkovitost ni dovolj le to, da inženirji nenehno izboljšujejo svoje znanje in spretnosti, ampak mora tudi družba spoštovati integriteto in zaupati oceni članov stroke ter pošteno in korektno plačati njihovo delo.

V interesu, da družbi vnesejo potrebno zaupanje v svoje svetovalce, združenja FIDIC soglašajo in verjamejo, da so za obnašanje njihovih članov temeljnega pomena naslednja načela (FIDIC, 2012):

❖ *Odgovornost do družbe in svoje stroke*

Svetovalni inženir mora:

- v praksi delovati v interesu svojega naročnika,
- svoje obveznosti izpolniti popolno, vestno in v najboljšem interesu družbe,
- poiskati rešitve, ki so skladne z načeli trajnostnega razvoja,
- ves čas utrjevati in promovirati ugled svoje stroke.

❖ *Kompetenca*

Svetovalni inženir mora:

- ohranjati znanja in spretnosti na ravni, ki je skladna z razvojem na področjih tehnologije, zakonodaje in upravljanja, pri opravljanju storitev za naročnika pa ustrezno usposobljen, skrben in prizadeven,
- izvajati storitve le tedaj, če je za njih pristojen.

❖ *Integriteta*

Svetovalni inženir mora:

- delovati ves čas v legitimnem interesu naročnika ter zagotavljati vse storitve v skladu z integriteto in zvestobo.

❖ *Nepriistranskost*

Svetovalni inženir mora:

- biti pri strokovnem svetovanju, presojanju in odločitvah, nepristranski,
- obvestiti naročnika pri morebitnih konfliktih med interesi, do katerih bi lahko prišlo med izvedbo storitev za naročnika,
- zavrniti plačilo, kadar bi lahko bila ogrožena neodvisna presoja.

❖ **Poštenost do drugih**

Svetovalni inženir:

- mora spodbujati koncept »izbira na osnovi kakovosti« (QBS),
- ne sme niti malomarno niti ne naklepno storiti ničesar, kar bi škodilo ugledu in poslovanju drugih,
- ne sme niti neposredno niti ne posredno poskušati nadomestiti drugega svetovalnega inženirja, ki je že imenovan za določeno delo,
- ne sme prevzeti delo drugega svetovalnega inženirja preden le-tega o tem ne obvesti in preden mu naročnik ne pošlje pisnega obvestila, da je njegov predhodnik končal s tem delom,
- mora v primeru, da je bil zaprosen za pregled dela, ki ga je opravil nekdo drug, ravnati v skladu z ustreznimi načeli obnašanja in vljudnosti.

❖ **Korupcija**

Svetovalni inženir:

- ne sme ne ponuditi niti ne sprejeti kakršnegakoli plačila, za katerega se zdi,
 - (a) da bi lahko vplival na postopek izbire nadomestila za svetovalne inženirje in/ali njihove naročnike,
 - (b) da skuša vplivati na neodvisno presojo svetovalnega inženirja,
- mora v celoti sodelovati z vsakim zakonito ustanovljenim preiskovalnim organom, ki pregleduje upravljanje kakršnekoli pogodbe za storitve ali gradnjo.

3.5 Vsebina FIDIC knjig

Med publikacijami so najbolj razširjene naslednje štiri knjige (FIDIC pogodbeni odnosi, 2010):

- **Rdeča knjiga** opisuje pogoje gradbenih pogodb za gradbena in inženirska dela, ki jih projektira predvsem naročnik ali njegov predstavnik, to je inženir. Običajno pri tej vrsti pogodbe Izvajalec izvrši vsa dela v skladu s projektom, ki ga preskrbi naročnik. Vsa več, manj ali dodatna dela ter vse druge pomembne spremembe odobrava po določenem postopku inženir ali naročnik, kar zavisi od opredeljenih pooblastil naročnika inženirju. Tovrstna dokumentacija je primerna tudi za pogodbe v katerih nastopajo elementi del s področja nizkih gradenj, strojnih ali elektrotehničnih del ter gradbenih del, ki jih lahko projektira v okviru razpisne dokumentacije in pogodbe tudi izvajalec.
- **Rumena knjiga** se priporoča za zagotavljanje elektrotehnične in/ali strojne opreme ter projektiranje in izvajanje gradnje ali inženirskih del. V okviru takšnih pogodb izvajalec projektira

in zagotovi, v skladu z zahtevami naročnika, dela na opremi in druga dela. Pod druga dela se lahko vključijo kombinacije nizkih gradenj, strojnih, elektrotehničnih ali drugih gradbenih del. Značilno za Rumeno knjigo je, da projektiranje vrši izvajalec na podlagi zahteve naročnika in v okviru svoje ponudbe.

- **Srebrna knjiga** je primerna za izvajanje del, kjer so pogodbe sestavljene po klavzuli »na ključ«, predvsem kjer se zahteva visoka stopnja zagotavljanja končne cene in roka dokončanja del. Izvajalec je v celoti odgovoren za projektiranje in izvedbo projekta. Uporabna je za projekte velikih vrednosti.
- **Zelena knjiga** predstavlja kratko obliko pogodbe, ki je uporabna za gradbena in inženirska dela manjših vrednosti. Pri tej obliki pogodbe je po navadi projektant naročnik oziroma njegov predstavnik. Pri nas imamo slovensko različico zelene knjige, ki temelji na osnovi te omenjene zelene knjige; kratka določila gradbene pogodbe, s prilagojenimi smernicami FIDIC na slovenske predpise in prakso. Knjiga poleg pogodbe, splošnih in posebnih pogojev k pogodbi, vsebuje tudi obrazec ponudbe, obrazec garancije za resnost ponudbe, obrazec garancije za dobro izvedbo del in izpolnitev pogodbenega roka, obrazec garancije za odpravo napak itd.

Izbira modela pogodbe je stvar odločitve investitorja, predvsem pa je odločitev odvisna od vrste del in modela izgradnje. Izbira napačnega modela lahko povzroči investitorju resne težave (Seminar, 2013).

3.6 Posebni pogoji pogodb

Splošni pogoji in posebni pogoji pogodb skupaj sestavljajo pogodbene pogoje, ki določajo pravice in obveznosti posameznih pogodbenih strank. Za vsako pogodbo posebej je potrebno določiti posebne pogoje in upoštevati tista določila splošnih pogojev, ki omenjajo posebne pogoje (Skulj, 2004).

Posebni pogoji pogodb vsebujejo vse pomembne pogoje in zahteve ter navodila naročnika, ki so dodatna ali pa spreminjajo določila v splošnih pogojih pogodbe. Če s posebnimi pogoji ni določeno drugače, veljajo splošni pogoji. Pri sestavi posebnih pogojev pogodb je potrebno paziti, da ne pride do neskladnosti in dvoumnosti med posebnimi in splošnimi pogoji pogodb. V primeru neskladnosti med splošnimi in posebnimi pogoji pogodb, veljajo določila posebnih pogojev pogodb. Posebne pogoje pogodb sestavlja v imenu naročnika inženir, ki mu pomaga, svetuje ter preverja pravnik (FIDIC pogodbeni odnosi, 2010).

4 FIDIC SPLOŠNI POGOJI POGODB – Rdeča knjiga

E.J. Rimmer je že leta 1939, ko je izdal prvo publikacijo, v kateri so bili neki Splošni pogoji za arhitekta, imel filozofijo, da mora inženirska pogodba omogočati obvladovanje nepričakovanih stroškov in dogodkov, zato je potrebna neka posebna oblika pogodbe, ki vsebuje pogoje (določila), ki jih v običajnih komercialnih pogodbah ni. Sam takrat še ni vedel kaj bo iz tega nastalo, ampak kot vidimo danes, je bil to nek zametek FIDIC pogojev, kajti FIDIC obvladuje te zahteve predvsem z zagotavljanjem posebnih pravic izvajalca do zahtevkov. V FIDIC – u so zagotovljeni in predpisani tudi postopki za uveljavljanje, dokazovanje upravičenosti in reševanje zahtevkov. Po FIDIC inženir odloča na prvi stopnji in če se katera koli od strank ne strinja z inženirjevo odločitvijo, potem gre spor v obravnavo h KRS, ki odloča na drugi stopnji (Seminar, 2013).

V nadaljevanju bom predstavil celoten pregled Splošnih pogojev pogodbe FIDIC po Rdeči knjigi. Glavni vir mi je predstavljala knjiga Pogoji gradbenih pogodb za gradbena in inženirska dela, ki jih načrtuje naročnik (Skulj, 1999).

4.1 Splošne določbe

4.1.1 Predmet pogodbe

Predmet pogodbe po OZ in določenih FIDIC (po Rdeči knjigi) ni le obveznost izvajalca, da izvede dela iz popisa, njegova obveznost je izgraditi objekt, ki ustreza projektu – naročilu. To pomeni, da je obveznost izvajalca izvesti tudi večje ali manjše količine, kot so določene v popisu in/ali izvesti tudi dela, ki jih popis ni predvideval. Predmet pogodbe se gradbeni pogodbi popiše z naročnikovim projektom, kateremu je v primeru Rdeče knjige vedno priložen tudi popis del, kjer so v postavkah podane vrste in količine del (FIDIC pogodbeni odnosi, 2010).

4.1.2 Temeljna načela

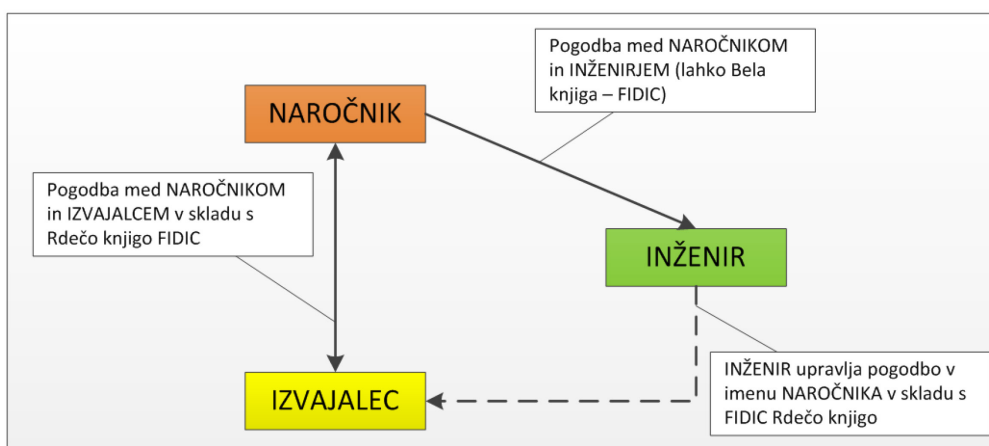
Temeljna načela, ki jih navaja Rdeča knjiga FIDIC, so (Seminar, 2013):

- Projekt izdelata naročnik ali njegov projektant.
- Izvedena dela se, za potrebe obračuna, merijo.
- Naročnik prevzame tveganja količin, izvajalec tveganja pogodbenih cen po enoti.
- Naročnik imenuje inženirja, ki v okviru danih pooblastil, upravlja s pogodbo v imenu naročnika.
- Inženir je običajno pooblaščen, da lahko dela spreminja, ne more pa spreminjati Pogodbe. FIDIC priporoča ustanovitev »Komisije za reševanje sporov« (v nadaljevanju KRS).

- Splošni pogoji pogodbe morajo biti dopolnjeni s posebnimi pogoji pogodbe.

4.1.3 Pogodbeni odnosi med strankami

NAROČNIK sklene posebno pogodbo z INŽENIRJEM, ki lahko temelji tudi na podlagi Bele knjige in posebno pogodbo z IZVAJALCEM, v tem primeru na podlagi Rdeče knjige FIDIC. INŽENIR upravlja pogodbo v imenu NAROČNIKA, kot prikazuje slika spodaj.

Slika 2: Odnosi in povezave med udeleženci po FIDIC (Povzeto po Seminar, 2013)

4.1.4 Prioriteta dokumentov

Prioriteta dokumentov po pogojih FIDIC se razvrsti v naslednjem vrstnem redu (Seminar, 2013):

- Pogodbeni sporazum
- Pismo o sprejemu ponudbe
- Ponudbeno pismo (Ponudba)
- Posebni pogoji pogodbe
- Splošni pogoji pogodbe
- Popisi (specifikacije), risbe – načrti (projekti)
- Izpolnjen ponudbeni predračun
- Plani in drugi dokumenti vključeni v pogodbo

4.1.5 Dodatek k Ponudbi

Razpisni dokumentaciji morajo biti obvezno priloženi Splošni pogoji pogodbe, osnutek Posebnih pogojev pogodbe, običajno pa tudi drugi potrebni dokumenti, med katerimi je zelo pomemben

Dodatek k Ponudbi (Appendix to Tender), v katerem so navedeni številčni in drugi podatki (npr. % odškodnine za zamudo, razni roki in podobno) (Seminar, 2013).

Ime in naslov inženirja	1.1.2.4	Se izpolni pred podpisom pogodbe
Čas za dokončanje del	1.1.3.3 8.2	200 dni po datumu začetka
Rok za odpravo napak	1.1.3.7 11.1	180 dni po potrditvi o prevzemu
Znesek garancije za dobro izvedbo del	4.2	10 % pogodbenega zneska (vključno z DDV)
Čas za dostavo detajlnega terminološkega plana	8.3	14 dni po prejemu obvestila o pričetku del
Odškodnina za zamudo (penali)	8.7	0,1 % od končne pogodbene vrednosti vključno z DDV

Slika 3: Primer Dodatka k Ponudbi (Seminar, 2013)

4.2 Naročnik

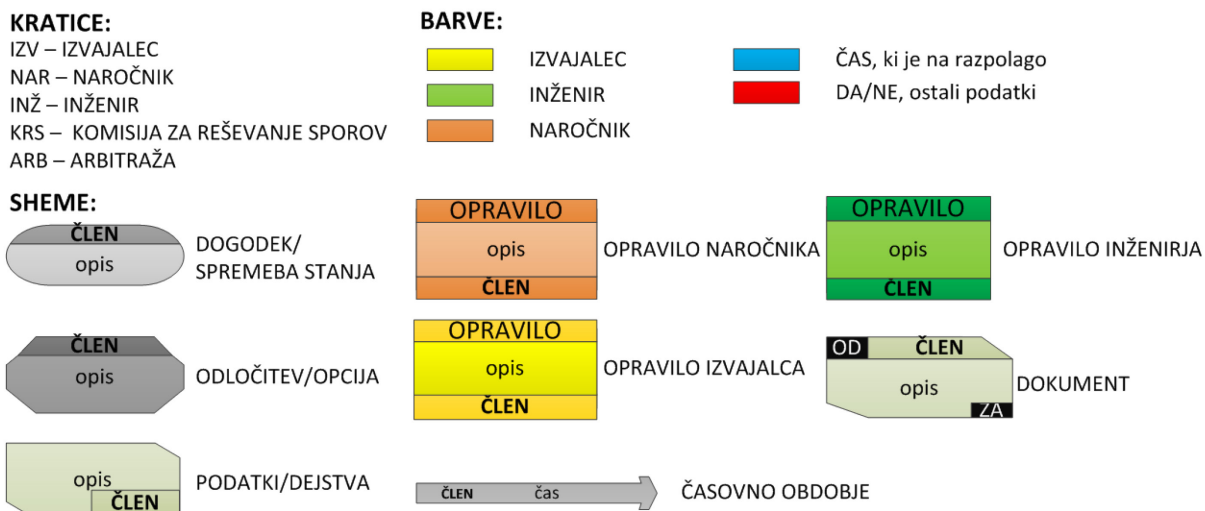
NAROČNIK po določenih FIDIC pomeni osebo, imenovano naročnik v Dodatku k Ponudbi, in pravne naslednike, upravičene po tej osebi. V večini primerov je NAROČNIK tudi investitor, ki po ZGO-1 pomeni pravno ali fizično osebo, ki naroči graditev objekta, ali ki jo sam izvaja.

4.2.1 Splošne obveznosti Naročnika

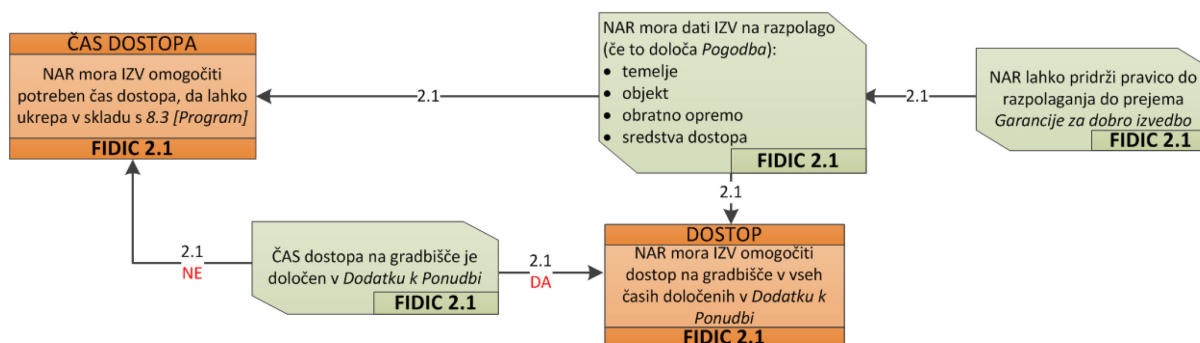
Dostop do gradbišča

NAROČNIK mora IZVAJALCU omogočiti dostop do vseh delov gradbišča in razpolaganje z njimi, kot je to določeno v Pogodbi. Če je v Pogodbi določeno, da mora NAROČNIK dati IZVAJALCU na razpolago temelje, objekt, obratno opremo ali sredstva dostopa, mora to NAROČNIK storiti takrat in tako, kot je določeno v popisu (specifikaciji).

Naslednja slika prikazuje legendo, na kateri so razloženi posamezni simboli, pomen kratic in barv za lažje razumevanje shem, ki sem jih izdelal za posamezne dogodke.

Slika 4: Legenda

Slika 5: Shematski prikaz dogodkov v primeru pravic IZVAJALCA do dostopa na gradbišče

Skrb za dokumentacijo

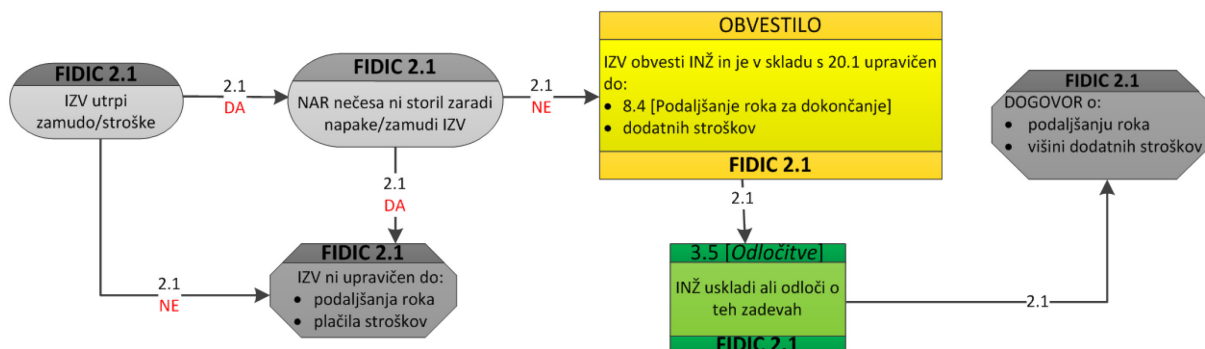
NAROČNIK mora priskrbeti vso potrebno dokumentacijo (popis, risbe, načrti, navodila,...), oziroma nuditi IZVAJALCU primerno pomoč pri pridobivanju dovoljenj, licenc in soglasij, ki jih zahtevajo zakoni države. Izvajalcu mora dostaviti dve kopiji Pogodbe in vsake sledeče risbe, razen če je v Pogodbi drugače določeno.

Če katerakoli od strank ugotovi napako ali pomoto tehnične narave v dokumentu, ki je bil izdelan za uporabo pri izvajanju del, mora o tem nemudoma obvestiti drugo stranko.

NAROČNIK mora pridobiti dovoljenje za načrtovanje, delitev v cone ali podobna dovoljenja za trajna dela ter vsa druga dela opisana v popisu, ki jih je ali jih bo NAROČNIK pridobil. Če tega ne stori, mora IZVAJALCA zavarovati pred vsakršnimi posledicami, ki bi nastale zaradi tega.

Če NAROČNIK svojih obveznosti ne izpolni pravočasno, je IZVAJALEC v skladu s členoma »podaljšanje roka za dokončanje« in »zahtevki izvajalca« upravičen do:

- podaljšanja roka za dokončanje del,
- plačila vseh dodatnih stroškov.

Slika 6: Shematski prikaz dogodkov pri zahtevku IZVAJALCA glede pravice dostopa na gradbišče

4.2.2 Zahtevki Naročnika

Če NAROČNIK meni, da je upravičen do plačila po kateremkoli členu FIDIC splošnih pogojev ali kako drugače v zvezi s Pogodbo, in/ali do podaljšanja roka za reklamacijo napak, mora NAROČNIK (ali INŽENIR) IZVAJALCU posredovati obvestilo in natančne podatke.

NAROČNIK mora posredovati obvestilo takoj, ko je to mogoče, po tem, ko se je zavedel dogodka ali razmer, ki so povod za zahtevek. Obvestilo s podrobnimi podatki, ki podrobno pojasnjujejo vzrok za zahtevek za podaljšanje roka za reklamacijo napak, mora poslati pred iztekom tega roka. Potem mora INŽENIR uskladiti ali določiti:

- znesek, do katerega je upravičen NAROČNIK in katerega plača IZVAJALEC, in/ali
- podaljšanje roka za reklamacijo napak.

Ta znesek je kot odbitek lahko vključen v pogodbeni ceni in potrdilih o plačilih.

Tipični primeri vzrokov za zahtevke naročnika vključujejo (FIDIC pogodbeni odnosi, 2010):

- kakovost je nižja od tiste, ki je zahtevana v popisu del,
- zamuda pri doseganju datuma dokončanja del,
- nizka stopnja napredka,
- materiali so slabe kakovosti,
- neuspeli preskusi.

4.3 Inženir

»Investitor običajno nima lastnih kadrov, ki bi lahko od zasnove razpisa do izvedbe realizirali projekt, zato v svoje delo vključi inženirja, ki mu izdelava potrebno dokumentacijo, nadzoruje izgradnjo in vstavljanje v pogon. Izjemno pomembno je sodelovanje z inženirjem, ki temelji na zaupanju in strokovni usposobljenosti inženirja. Stroški dela inženirja niso primerljivi s stroški investicije, lahko pa bistveno vplivajo na uspešnost projekta« (Korošec, 2009).

»Svetovalni inženiring lahko izvajajo le gospodarske družbe, ki so registrirane za to dejavnost, imajo za to usposobljene strokovne kadre, so neodvisni in opravljajo storitve izključno za naročnika. Pri delu jih zavezuje etični kodeks, ki ga imajo vsa združenja svetovalnih inženirjev članic EFCA in FIDIC« (Korošec, 2009).

»Svetovalni inženiring je nudenje strokovne (tehnične, pravne, ekonomske,...) in organizacijske pomoči v celotnem investicijskem procesu, od ideje do predaje zgrajenega objekta. Lahko vključuje tudi obratovanje. Svetovalni inženiring tako zajema vse potrebne aktivnosti za vzpostavitev pogojev za kakovostno in uspešno izvajanje dejavnosti prostorskega načrtovanja, projektiranja in tehničnega svetovanja v smislu njihovega povezovanja in koordiniranja, pri čemer se, ob upoštevanju javnega interesa, v največji možni meri zasleduje in zadovoljuje interes investitorja. Zato sta pomembni tako usposobljenost oziroma strokovnost, kakor tudi korektnost oziroma nepristranskost izvajalca svetovalnega inženiringa« (Korošec, 2009).

Evropsko združenje svetovalnih inženirjev EFCA s sedežem v Bruslju navaja sedem ključnih področij storitev svetovalnega inženiringa (Korošec, 2009):

- svetovanje pri naročanju in izvedbi projekta
- povezovanje nalog projektne in izvedbenega managementa
- feasibility študije
- idejna zasnova – idejni projekt
- izvedbeno projektiranje (projekti za izvedbo in projekti izvedenih del)
- procesi izbire pogodbenikov in dobaviteljev (razpisna dokumentacija, vrednotenje ponudb)
- nadzor izvajanja pogodb, nadzor nad gradnjo in inštalacijami

Področja dejavnosti, kjer nastopajo svetovalni inženirji, so po EFCA definiciji zelo široka (Korošec, 2009):

- vse vrste zgradb
- infrastruktura (ceste, letališča, železnice, pristanišča, tuneli, mostovi....itd)
- javna infrastruktura (vode, telekomunikacije, energija)

- energetski objekti (NE, HE, TE, alternativni viri, omrežja... itd)
- industrijski objekti (tovarne, skladišča)
- varstvo okolja (čistilne naprave, deponije)
- agrokultura (namakanje, izsuševanje, razsoljevanje)
- izkoriščanje naravnih virov (rudniki, plin, nafta)
- računalniške storitve (programska oprema, strojna oprema)
- management (vodenje izgradnje, vodenje človeških virov)
- prostorsko planiranje

4.3.1 Obveznosti in pooblastila Inženirja

Po FIDIC so obveznosti in pooblastila Inženirja naslednja (Seminar, 2013):

- Inženir nima pooblastil za spreminjanje Pogodbe.
- Inženir lahko uveljavlja pooblastila, ki mu jih da naročnik in so navedena v Posebnih pogojih.
- Kadar inženir izvaja določeno pooblastilo, za katerega je potrebno naročnikovo soglasje, se šteje, da je naročnik soglasje dal.
- Za inženirja se smatra, da deluje za naročnika, vendar opravlja svoje delo pošteno, s poštenimi odločitvami.
- Nobene odobritve, kontrole, potrdila, soglasja, navodila, zahteve, itd., s strani inženirja ne razrešijo izvajalca njegovih dolžnosti, vključno z odgovornostjo za napake.

4.3.2 Navodila Inženirja

Po besedilih FIDIC lahko INŽENIR da IZVAJALCU kadarkoli navodila in dodatne ali spremenjene načrte, ki so potrebni za izvedbo del in odpravo napak. IZVAJALEC sme sprejeti navodila samo od INŽENIRJA ali njegovega pomočnika, ki mu je bilo dodeljeno ustrezno pooblastilo. Če navodilo predstavlja spremembo, potem velja člen, ki se nanaša na spremembe in prilagoditve.

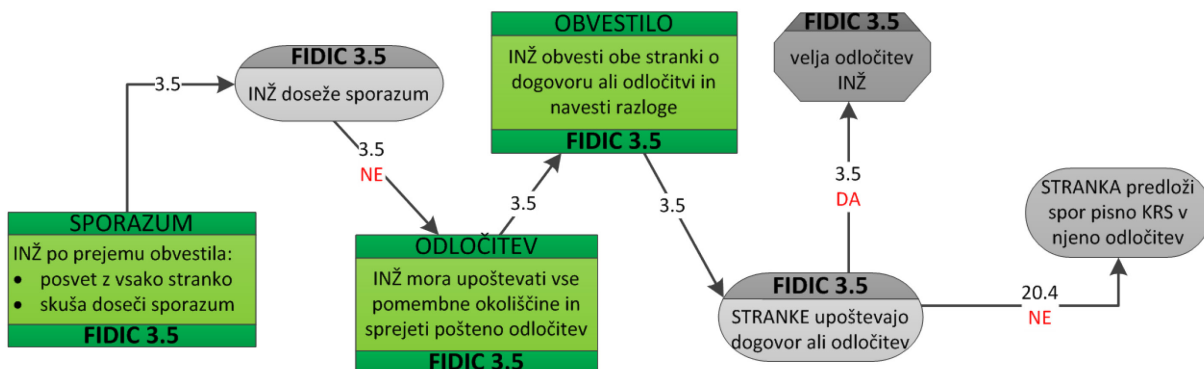
IZVAJALEC mora ravnati v skladu z navodili INŽENIRJA ali pooblaščenega pomočnika pri vseh zadevah, povezanih s Pogodbo. Kadar je le možno, je treba navodila dati v pisni obliki. »Če je INŽENIR izdal ustno navodilo in ga je IZVAJALEC, v skladu z določili Splošnih pogojev pogodbe v dveh delavnih dneh pisno potrdil, in če INŽENIR v naslednjih dveh delavnih dneh takega potrdila pisno ne zavrne ali ne izda drugačnega navodila, se šteje, da IZVAJALČEVA potrditev predstavlja pisno navodilo INŽENIRJA« (Seminar, 2013).

4.3.3 Odločitve Inženirja

Bistven podčlen za INŽENIRJA v FIDIC pogodbenih pogojih govori o odločitvah INŽENIRJA. Kadar mora INŽENIR ukrepati v skladu s tem podčlenom, se mora najprej posvetovati z vsako stranko in si prizadevati, da doseže sporazum. Če sporazuma ne doseže, mora ob obveznem upoštevanju vseh pomembnih okoliščin sprejeti pošteno odločitev v skladu s Pogodbo.

»Odobritve, potrdila, soglasja in odločitve se ne sme nerazumno zadrževati ali zamujati« (Seminar, 2013).

INŽENIR mora obe stranki obvestiti o vsakem dogovoru ali odločitvi in navesti ustrezne razloge. Vsaka od strank mora upoštevati vsak dogovor ali odločitev, vse dokler se ta ne spremeni z morebitnim reševanjem sporov.

Slika 7: Shematski prikaz poteka odločitev INŽENIRJA

4.4 Izvajalec

IZVAJALEC po besedilih FIDIC pomeni osebo, imenovano Izvajalec v ponudbenem pismu, ki ga NAROČNIK sprejme, in pravne naslednike, upravičene po tej osebi.

4.4.1 Obveznosti Izvajalca

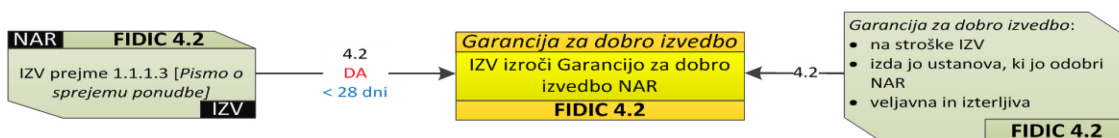
Poudariti je potrebno, da IZVAJALEC nosi polno odgovornost za svoje delo. V skladu z zakonodajo je IZVAJALEC dolžan pisno opozoriti na napake v načrtih ali navodilih INŽENIRJA ali NAROČNIKA. Ostale obveznosti IZVAJALCA, ki jih navajajo besedila FIDIC so, da:

- je odgovoren za ustreznost, stabilnost in varnost vseh del na gradbišču ter za vse načine gradnje,

- dela izvede in dokonča v skladu s Pogodbo in INŽENIRJEVIMI navodili ter odpravi vse napake na delih,
- poskrbi za obratno opremo, za vse svoje dokumente, osebje, blago, potrošni material ter druge stvari in storitve, začasne ali trajne narave, ki so potrebne pri projektu in zanj, za njegovo izvedbo, dokončanje in odpravo napak,
- je odgovoren za vse svoje dokumente, ni pa odgovoren za projekt ali popis trajnih del, ki ga priskrbi NAROČNIK,
- na zahtevo INŽENIRJA predloži podrobne podatke o dogovorih in načinih, ki jih IZVAJALEC predlaga, da se sprejmejo za izvedbo del,
- je dolžan zagotoviti kakovostno izvajanje del ter priskrbeti ustrezne dokaze,
- ukrene vse potrebno za varovanje okolja, tako na gradbišču kot tudi izven njega,
- svoje dejavnosti omeji na gradbišče in na druga dodatna območja, ki jih INŽENIR odobri kot delovno območje,
- izvede vse potrebne varnostne ukrepe, da bosta njegova oprema in osebje ostala znotraj gradbišča oziroma delavnega območja,
- po izdaji Potrdila o prevzemu z gradbišča počisti in odstrani vso svojo opremo, odvečni material, ruševine, odpadke ter zapusti gradbišče v čistem in varnem stanju,
- v primeru reklamacije napak na gradbišču pusti tisto blago, ki mu je potrebno in te napake popravi,
- izpolni vse primerne varnostne ukrepe,
- med izvajanjem del poskrbi, da na gradbišču ne bo nobenih nepotrebnih ovir, da pospravi oziroma odstrani svojo opremo ali odvečni material,
- z gradbišča počisti in odstrani vse ruševine, odpadke in začasna dela, ki niso več potrebna,
- nepooblaščenim osebam prepreči dostop na gradbišče,
- je odgovoren za vse stroške in obremenitve služnostnih poti v času gradnje,
- poskrbi za vse dodatne objekte izven območja gradnje, ki jih potrebuje za namene izvedbe del,
- se prepriča o dostopnosti in razpoložljivosti poti na gradbišče in da se potruzi, da prepreči poškodbe cest ali mostov,
- ne posega po nepotrebem ali neprimerno v komunalne naprave, dostope, ceste, pešpoti, itd.,
- primerno poskrbi za prevoz blaga na gradbišče,
- je odgovoren za preskrbo vse energije, vode in drugih storitev, ki jih potrebuje,
- porabljene količine meri sam in na lastne stroške, dolžne zneske pa plača NAROČNIKU,
- izdelava in predloži INŽENIRJU mesečna poročila o poteku del,
- imenuje svojega predstavnika in mu da vsa pooblastila, ki so potrebna, da IZVAJALCA zastopa v okviru Pogodbe, predstavnik IZVAJALCA pa mora ves svoj čas nameniti usmerjanju izpolnjevanja Pogodbe in sprejemati navodila INŽENIRJA.

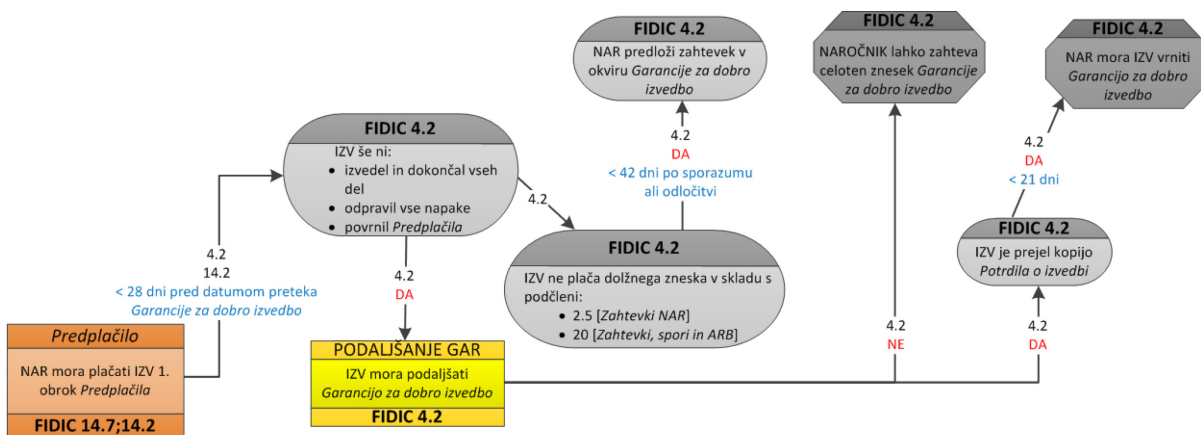
Garancija za dobro izvedbo del

Pomembna obveznost IZVAJALCA po besedilih FIDIC je, da mora na svoje stroške pridobiti Garancijo za dobro izvedbo. Če znesek ni naveden v Dodatku k Ponudbi, mu tega ni potrebno storiti. IZVAJALEC mora Garancijo za dobro izvedbo izročiti NAROČNIKU v roku 28 dni po prejemu Pisma o sprejemu in poslati eno kopijo INŽENIRJU. Garancijo za dobro izvedbo izda ustanova in sicer v državi (ali v okviru druge sodne pristojnosti), ki jo odobri NAROČNIK, in mora biti v obliki, prikazani v dodatku k Posebnim pogojem ali v kaki drugi obliki, ki jo odobri NAROČNIK. IZVAJALEC mora zagotoviti, da je Garancija za dobro izvedbo veljavna in izterljiva, dokler IZVAJALEC ne izvede in dokonča del in ne odpravi vseh napak.

Slika 8: Shematski prikaz dogodkov pri izročitvi Garancije za dobro izvedbo

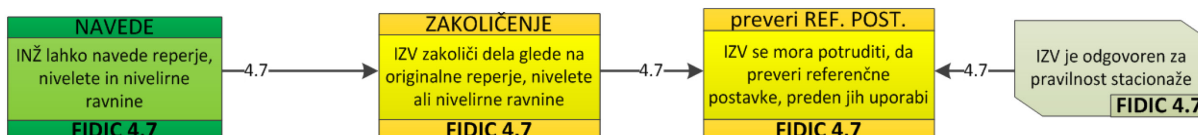
Če pogoji Garancije za dobro izvedbo določajo datum, ko garancija preteče, in IZVAJALEC še ni postal upravičen do prejema Potrdila o izvedbi do datuma 28 dni pred pretekom roka, mora IZVAJALEC glede na to podaljšati veljavnost Garancije za dobro izvedbo, dokler dela niso dokončana in odpravljene vse napake. NAROČNIK mora IZVAJALCU vrniti Garancijo za dobro izvedbo v roku 21 dni po prejemu kopije Potrdila o izvedbi.

Slika 9: Shematski prikaz dogodkov pri plačilu, podaljšanju veljavnosti in vrnitvi Garancije za dobro izvedbo

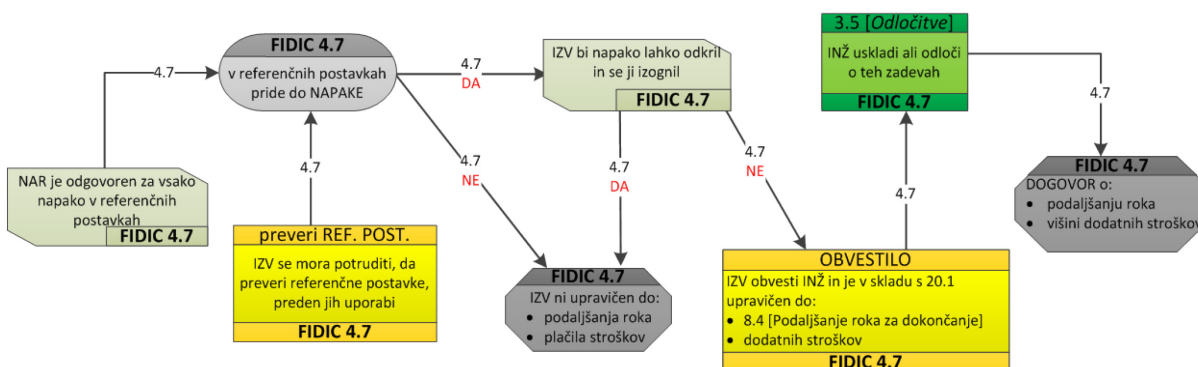
Zakoličenje

IZVAJALEC mora zakoličiti dela glede na originalne reperje, nivelete in nivelirne ravnine, določene v Pogodbi ali kakor jih navede INŽENIR. Odgovoren je za pravilnost stacionaže vseh delov teh del in mora odpraviti vsako napako v položaju, ravninah, dimenzijah ali trasi del.

Slika 10: Shematski prikaz dogodkov pri zakoličenju

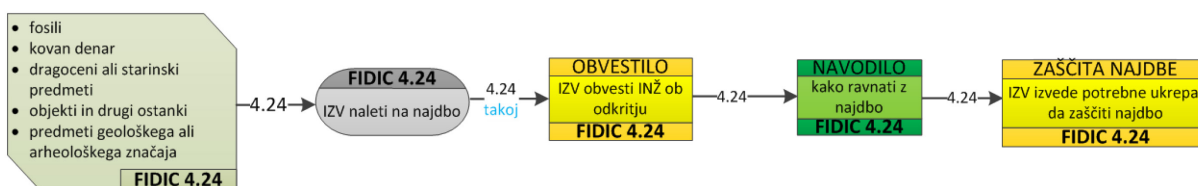
Za vse napake v teh navedenih ali določenih referenčnih postavkah je odgovoren NAROČNIK, vendar se mora IZVAJALEC primerno potruditi, da preveri njihovo natančnost, preden jih uporabi. Če IZVAJALEC utрпи zamudo in/ali stroške zaradi izvajanja del, ki so bila posledica napake v teh referenčnih postavkah, in izkušen IZVAJALEC po logiki te napake ni mogel odkriti in se izogniti tej zamudi in/ali stroškom, mora IZVAJALEC o tem obvestiti INŽENIRJA in je opravičen do podaljšanja roka za vsako tako zamudo, če se je dokončanje zakasnilo ali se bo zakasnilo in do plačila vseh takih stroškov in koristi v primernem obsegu, kar mora biti vključeno v Pogodbeni ceni. Po prejemu tega obvestila, mora INŽENIR dati soglasje ali se odločiti, ali je bilo to napako možno odkriti ali ne, in če ne, do katerega obsega te napake po logiki ni bilo možno odkriti, ter se dogovoriti ali odločiti o zadevah v zvezi s podaljšanjem roka in dodatnih stroških.

Slika 11: Shematski prikaz dogodkov pri zakoličenju v primeru napake v referenčnih postavkah

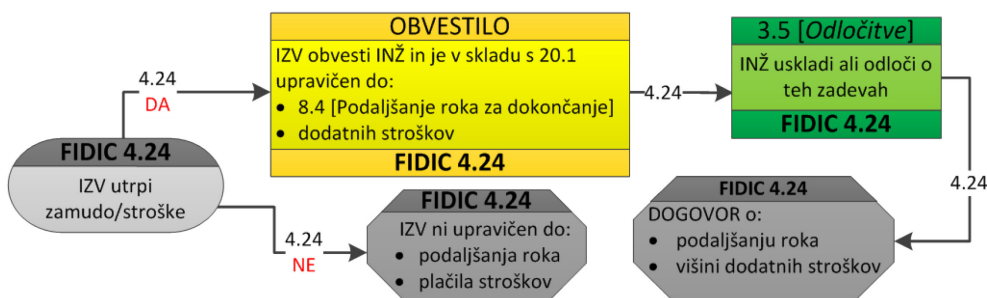
Skrb za najdbe

Vse fosile, kovan denar, dragocene ali starinske predmete, objekte in druge ostanke ali predmete geološkega ali arheološkega značaja, ki se jih najde na gradbišču, je treba izročiti v skrb in pristojnost NAROČNIKA. IZVAJALEC mora izvesti vse potrebne previdnostne ukrepe, da prepreči, da njegovo osebje ali druge osebe ne odnesejo ali poškodujejo kakšne takšne najdbe. IZVAJALEC mora ob odkritju take najdbe o tem takoj obvestiti INŽENIRJA, ki mora dati navodila, kako naj se z njo ravna.

Slika 12: Shematski prikaz dogodkov pri odkritju najdb

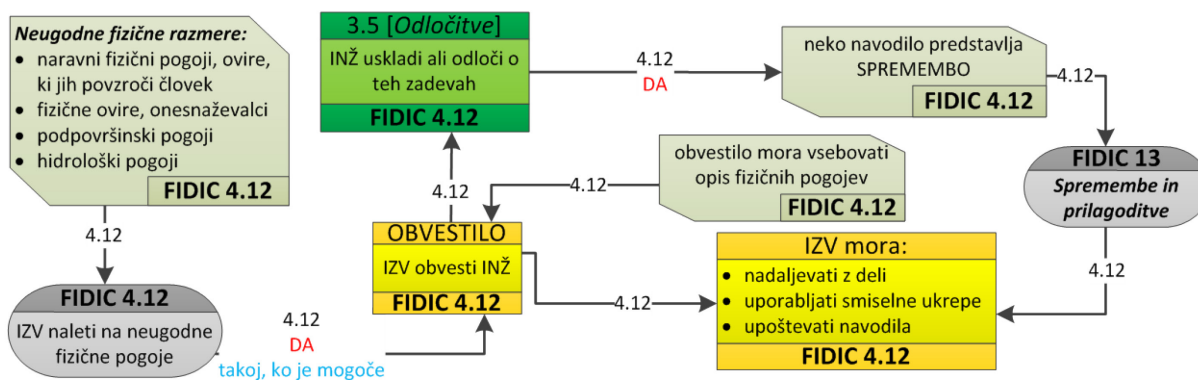
Če zaradi takih navodil IZVAJALEC utрпи zamudo in/ali stroške, mora o tem nadalje obvestiti INŽENIRJA in ima pravico zahtevati podaljšanje roka za dokončanje in/ali plačilo dodatnih stroškov. Po prejemu tega nadaljnega obvestila mora INŽENIR uskladiti ali določiti te zadeve.

Slika 13: Shematski prikaz dogodkov pri zamudah in/ali stroških zaradi odkritja najdb

4.4.2 Nepredvidljive fizične razmere

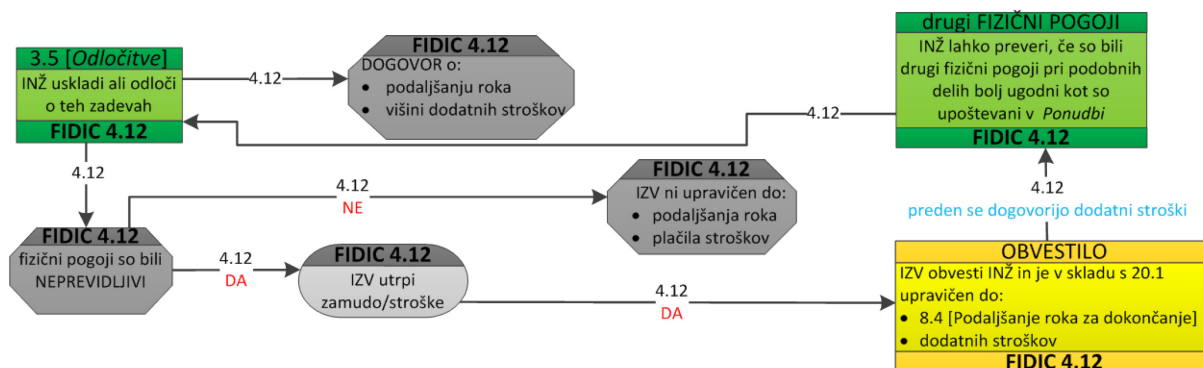
Nepredvidljive fizične razmere pomenijo naravne fizične pogoje, ovire, ki jih povzroči človek, in druge fizične ovire in onesnaževalce, na katere IZVAJALEC naleti na gradbišču ob izvajanju del, vključno s podpovršinskimi in hidrološkimi pogoji. Klimatski pogoji so pri tem izključeni. Če IZVAJALEC naleti na neugodne fizične pogoje, za katere meni, da so bili nepredvidljivi, mora o tem obvestiti INŽENIRJA takoj, ko je mogoče. V obvestilu mora opisati fizične pogoje, tako da jih lahko INŽENIR preveri in obrazloži, zakaj IZVAJALEC meni, da so nepredvidljivi. IZVAJALEC mora nadaljevati z izvajanjem del, pri čemer mora uporabljati primerne in smiselne ukrepe, ki ustrezajo tem fizičnim pogojem in upoštevati vsa navodila, ki jih lahko da INŽENIR. Če neko navodilo predstavlja spremembo, se mora IZVAJALEC ravnati po členu, ki opisuje spremembe in prilagoditve.

Slika 14: Shematski prikaz dogodkov pri pojavu neugodnih fizičnih razmer

Če IZVAJALEC zaradi takih razmer utрпи zakasnitev in/ali stroške, ima pravico, da do obsega, do katerega se ti pogoji štejejo za nepredvidljive, zahteva podaljšanje roka za dokončanje in/ali plačilo dodatnih stroškov. Ko INŽENIR prejme obvestilo IZVAJALCA, mora te fizične pogoje najprej preveriti in preučiti, nato pa odločiti, ali so ti fizični pogoji bili nepredvidljivi ali ne, in če so bili

nepredvidljivi, do katerega obsega so bili nepredvidljivi, ter o zadevah v zvezi s podaljšanjem roka in dodatnih stroških. Preden se dodatni stroški dokončno dogovorijo ali določijo, lahko INŽENIR tudi preveri, če so bili drugi fizični pogoji pri podobnih delih teh del bolj ugodni, kot jih je bilo možno logično predvideti takrat, ko je IZVAJALEC predložil Ponudbo. Če je prišlo do takih ugodnejših pogojev, lahko INŽENIR soglaša ali odloči, da se znižajo stroški, ki so nastali zaradi teh pogojev.

Slika 15: Shematski prikaz dogodkov v primeru zakasnitve in/ali dodatnih stroškov zaradi nepredvidljivih fizičnih pogojev

4.5 Imenovani podizvajalec

Imenovani podizvajalec pomeni osebo, ki je v Pogodbi navedena kot imenovani podizvajalec, ali za kogar je NAROČNIK že v razpisnem postopku zahteval, da ga IZVAJALEC zaposli. IZVAJALEC ne sme skleniti Pogodbe o oddaji celotnih del podizvajalcem. IZVAJALEC je odgovoren za dejanja in napake vseh podizvajalcev, njihovih zastopnikov ali zaposlenih, kakor da bi bila to dejanja ali napake IZVAJALCA samega.

IZVAJALEC mora imenovanemu podizvajalcu plačati zneske, za katere INŽENIR potrdi, da jih je treba izplačati v skladu s podpogodbo. Te zneske in druge stroške je treba vključiti v Pogodbeno ceno, INŽENIR pa lahko od IZVAJALCA zahteva potrdilo, da je IZVAJALEC te zneske podizvajalcu resnično plačal.

4.6 Kadri in delavci

Obveznosti IZVAJALCA do kadrov in delavcev po pogojih FIDIC so, da:

- mora pripraviti vse potrebno za njihovo zaposlitev, nastanitev, ohranjanje njihovega zdravja, varnost, prehrano, prevoz, plačilo, upoštevati delovne pogoje,
- ne sme najeti ali poskušati najeti kadrov in delavcev izmed osebja naročnika,
- mora upoštevati vse ustrezne zakone o delovnih razmerjih,

- od vseh svojih zaposlenih zahteva, da upoštevajo vse veljavne zakone, vključno z zakoni o varnosti pri delu,
- mora imenovati usposobljenega varnostnega inženirja, ki je odgovoren za ohranjanje varnosti in zaščito pred nesrečami,
- mora INŽENIRJU vsak mesec predložiti podrobne podatke, ki kažejo število osebja IZVAJALCA na gradbišču,
- mora vedno izvesti vse primerne previdnostne ukrepe, da prepreči vsako obnašanje, ki je protizakonito ali povzroča kaljenje miru, ali izgrede, ki jih povzroča njegovo osebje.

4.7 Obratna oprema, materiali in izdelava

Obveznosti IZVAJALCA s stališča obratne opreme, materialov in izdelave po pogojih FIDIC so, da:

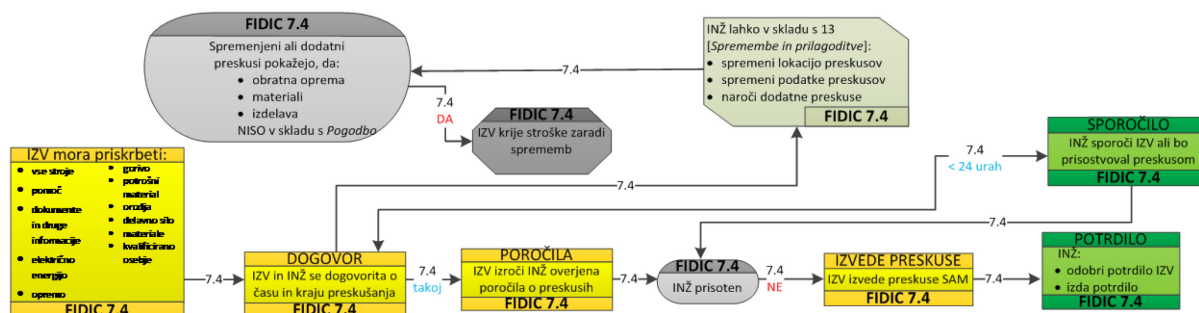
- mora izvršiti izdelavo obratne opreme, proizvodnjo in izdelavo materialov in izvedbo vseh drugih del na primerno strokoven in skrben način, v skladu z uveljavljeno dobro prakso in s primerno opremljenimi objekti in nenevarnimi materiali,
- mora pred uporabo materialov INŽENIRJU predložiti ustrezne vzorce in ustrezne podatke, da jih potem INŽENIR odobri,
- mora osebju NAROČNIKA omogočiti neomejen dostop do vseh delov gradbišča in do vseh mest, na katerih se pridobivajo naravni materiali ter mu zagotoviti, da lahko med proizvodnjo, izdelavo in gradnjo preveri, pregleda, izmeri in preskusi vse kar se nanaša na materiale, izdelavo in obratno opremo,
- mora plačati vse pristojbine, najemnine in druga plačila za naravne materiale, pridobljene izven gradbišča in deponiranje materiala iz rušenj in izkopavanj in drugega odvečnega materiala, razen do obsega, do katerega so deponije znotraj gradbišča določene v Pogodbi.

4.7.1 Preskušanje

Velja za vse preskuse, določene v Pogodbi, razen za preskuse po dokončanju, če ti obstajajo.

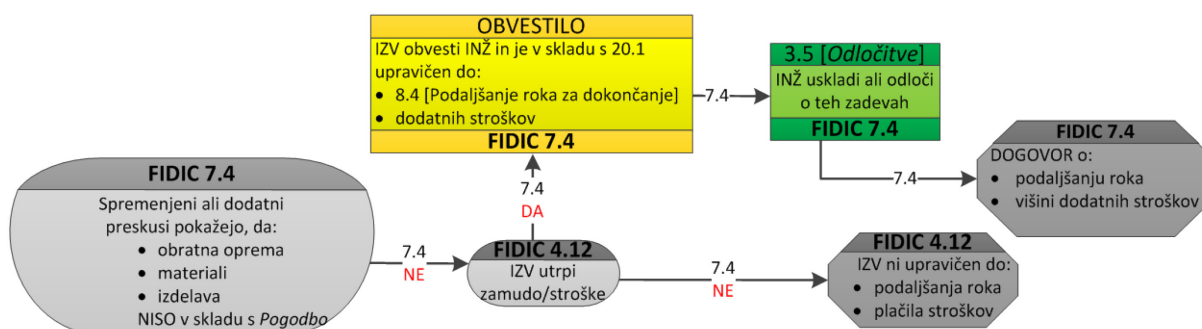
IZVAJALEC mora priskrbeti vse stroje, pomoč, dokumente in druge informacije, električno energijo, opremo, gorivo, potrošni material, orodja, delovno silo, materiale in primerno kvalificirano in izkušeno osebje, ki je potrebno za učinkovito izvajanje določenih preskusov. IZVAJALEC se mora z INŽENIRJEM dogovoriti o času in kraju določenega preskušanja obratne opreme, materialov ali drugih delov del ter mu takoj izročiti primerno overjena poročila o preskusih. INŽENIR mora vsaj 24 ur prej obvestiti IZVAJALCA o svoji nameri, da bo prisostvoval preskusom. Če INŽENIR ni prisoten na dogovorjenem mestu ob dogovorjenem času, lahko IZVAJALEC izvede preskuse, razen če INŽENIR ne naroči drugače, in potem velja, kot da so bili preskusi izvedeni v prisotnosti

INŽENIRJA, rezultati pa veljajo kot točni. INŽENIR lahko spremeni lokacijo ali podatke določenih preskusov ali pa naroči IZVAJALCU, da izvede dodatne preskuse. Če ti spremenjeni ali dodatni preskusi pokažejo, da preskušena obratna oprema, materiali ali izdelava niso v skladu s Pogodbo, potem mora stroške teh sprememb kriti IZVAJALEC, ne glede na druge določbe v Pogodbi.

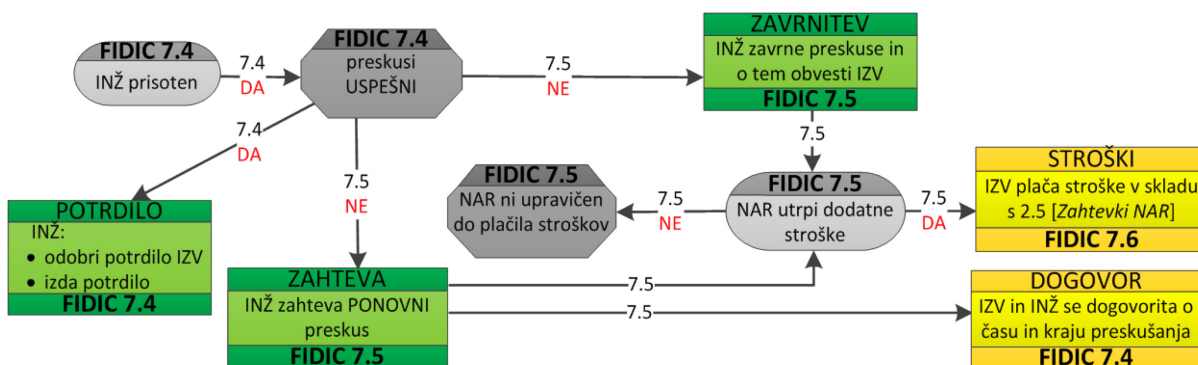
Slika 16: Shematski prikaz dogodkov pri preskušanju

Če IZVAJALEC utрпи zamudo in/ali stroške, ker je upošteval ta navodila, ali zaradi zamude, za katero je odgovoren NAROČNIK, mora o tem obvestiti INŽENIRJA in je upravičen do podaljšanja roka za dokončanje in plačila dodatnih stroškov. Po prejemu tega obvestila mora INŽENIR uskladiti ali določiti te zadeve.

Slika 17: Shematski prikaz dogodkov v primeru zamude in/ali stroškov zaradi preskušanja

Ko so preskusi opravljeni, mora INŽENIR odobriti IZVAJALCU Potrdilo o preskusih ali pa mu sam izda potrdilo o tem. Če se kot rezultat preverjanja, pregleda, merjenja ali preskušanja ugotovi, da ima obratna oprema, material ali izdelava napako, oziroma kako drugače ni v skladu s Pogodbo, lahko INŽENIR zavrne obratno opremo, material ali izdelavo, tako, da o tem in o razlogih za to obvesti IZVAJALCA. IZVAJALEC mora potem napako takoj odpraviti in zagotoviti, da je zavrnjena postavka usklajena s Pogodbo. Če INŽENIR zahteva, da se obratno opremo, material ali izdelavo ponovno preskusi, je treba preskuse ponoviti pod enakimi pogoji. Če ima NAROČNIK zaradi zavrnitve in ponovnega preskušanja dodatne stroške, mora IZVAJALEC te stroške NAROČNIKU plačati.

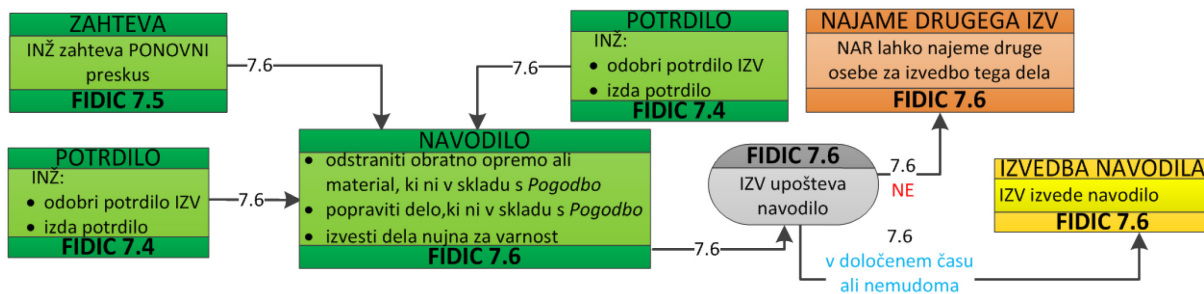

Slika 18: Shematski prikaz dogodkov v primeru uspešnih/neuspešnih preskusih

4.7.2 Odprava napak

Ne glede na katerikoli predhodni preskus ali potrdilo lahko INŽENIR naroči IZVAJALCU, da mora obratno opremo ali material, ki ni v skladu s Pogodbo, z gradbišča odstraniti ali zamenjati, odstraniti in ponovno izvesti vsako tako delo, ki ni v skladu s Pogodbo ali če je nujno potrebno za varnost del. IZVAJALEC mora navodilo izvesti v primernem roku.

Če IZVAJALEC ne upošteva navodila, ima NAROČNIK pravico, da za izvedbo tega dela najame in plača druge osebe. IZVAJALEC mora NAROČNIKU plačati vse stroške, ki izhajajo iz neupoštevanja tega navodila, razen do obsega, do katerega bi IZVAJALEC imel pravico do plačila za to delo.

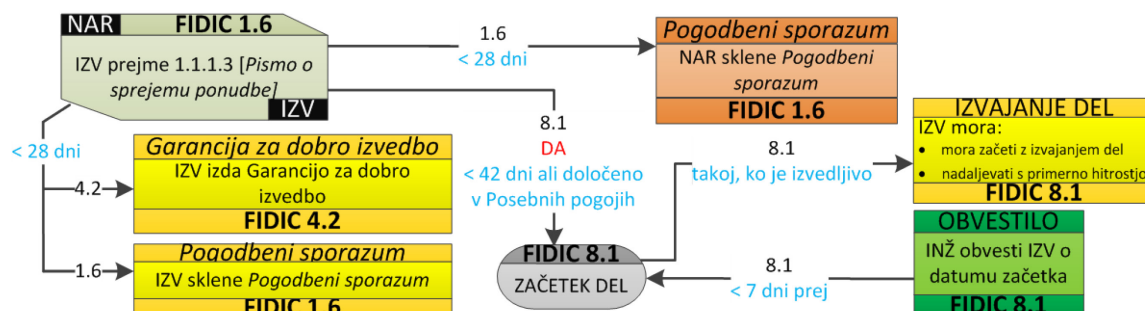

Slika 19: Shematski prikaz dogodkov pri odpravljanju napak

4.8 Začetek, zamude in ustavitve del

4.8.1 Začetek del

FIDIC pogodbeni odnosi navajajo, da mora INŽENIR IZVAJALCA obvestiti o datumu začetka vsaj 7 dni prej. Če ni drugače določeno v Posebnih pogojih, mora biti datum začetka v roku 42 dni po tem, ko IZVAJALEC prejme Pismo o sprejemu Ponudbe. IZVAJALEC mora začeti z izvajanjem del takoj, ko je to smiselno izvedljivo po datumu začetka, in mora potem nadaljevati z deli s primerno hitrostjo in brez zamude.

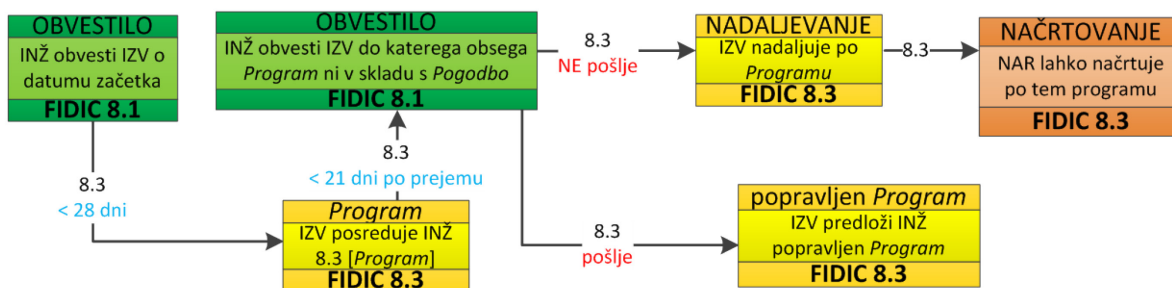

Slika 20: Shematski prikaz dogodkov pri začetku del

4.8.2 Program

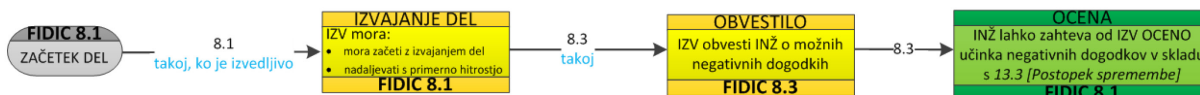
IZVAJALEC mora v roku 28 dni po prejemu obvestila o začetku del INŽENIRJU posredovati podroben terminski program. Vsakokrat, ko program ni več v skladu z dejanskim stanjem, mora IZVAJALEC posredovati popravljen program. Program mora vsebovati zaporedje izvedbe del, imenovanega podizvajalca za posamezno fazo, časovni razpored pregledov in preskusov, opis metod izvajanja, glavne faze del, število izvajalčevega osebja in vrsto njegove opreme za vsako večjo fazo.

Če INŽENIR obvesti IZVAJALCA, da program ni v skladu s Pogodbo ali z dejanskim napredovanjem, mora IZVAJALEC INŽENIRJU predložiti popravljen program. Če pa INŽENIR tega obvestila ne pošlje, mora IZVAJALEC nadaljevati z delom po programu v skladu s svojimi drugimi obveznostmi po Pogodbi. Osebjem NAROČNIKA je upravičeno, da se pri načrtovanju svojih dejavnosti opre na ta program.

Slika 21: Shematski prikaz dogodkov v skladu s podčlenom Program

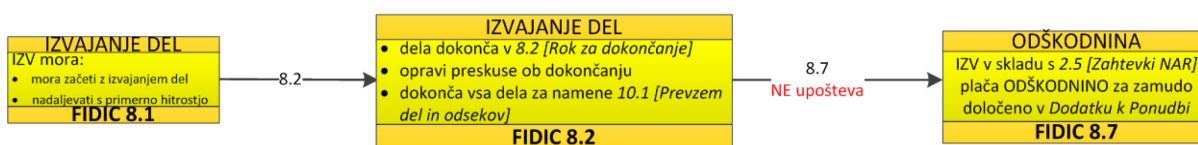
IZVAJALEC mora INŽENIRJA takoj obvestiti o določenih možnih bodočih dogodkih ali okoliščinah, ki bi lahko škodovali delu, zvišali pogodbeno ceno ali zakasnili izvajanje del. INŽENIR lahko od IZVAJALCA zahteva, da mu predloži oceno pričakovanega učinka bodočih dogodkov ali okoliščin.

Slika 22: Shematski prikaz dogodkov pri morebitnem pojavu negativnih dogodkov

4.8.3 Rok za dokončanje

IZVAJALEC mora dokončati vsa dela in vsak odsek v roku za dokončanje del ali odseka, vključno z opravljenimi preskusi ob dokončanju in z dokončanjem vseh del, ki so v Pogodbi navedena kot potrebna, da se za dela ali odseke smatra, da so dokončani za namene prevzema del in odsekov. Če IZVAJALEC ne upošteva tega, mora NAROČNIKU plačati odškodnino za zamudo. Ta odškodnina za zamudo je vsota, ki je določena v Dodatku k Ponudbi in se jo plača za vsak dan, ki poteče med ustreznim rokom za dokončanje in datumom, ki je naveden v Potrdilu o prevzemu. Celotni dolžni znesek ne sme presegati maksimalnega zneska za odškodnino za zamudo, ki je naveden v Dodatku k Ponudbi.

Slika 23: Shematski prikaz dogodkov v skladu s podčlenom Rok za dokončanje

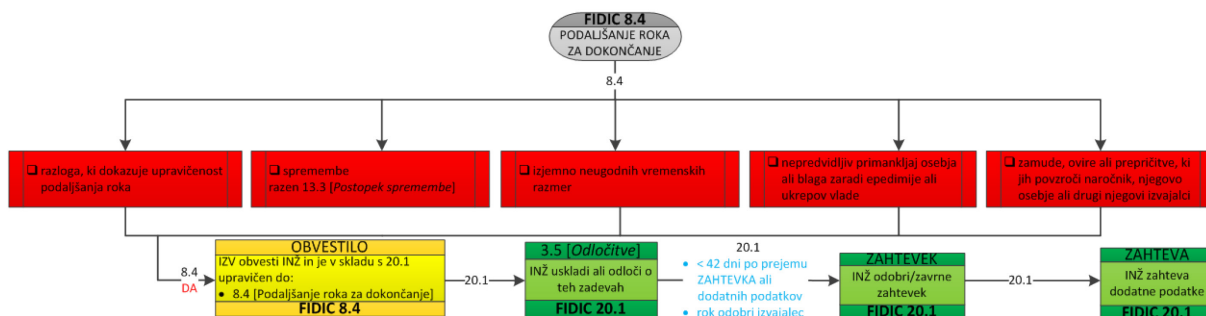
Ta odškodnina za zamudo je edina odškodnina, ki jo je za tako neupoštevanje dolžan plačati IZVAJALEC, razen v primeru odstopa od Pogodbe pred dokončanjem del. IZVAJALCA pa ta odškodnina ne odvezuje od njegove obveznosti, da dokonča dela, ali od katerekoli druge dolžnosti, obveznosti ali odgovornosti, ki jo lahko ima po Pogodbi.

4.8.4 Podaljšanje roka za dokončanje

IZVAJALEC je upravičen do podaljšanja roka za dokončanje, če je delo zamujeno zaradi naslednjih razlogov:

- spremembe v količini neke postavke dela,
- razloga za zamudo, ki dokazuje upravičenost podaljšanja roka,
- izjemno neugodnih vremenskih razmer,
- nepredvidljivih primanjkljajev v razpoložljivosti osebja ali blaga, ki so posledica epidemije ali ukrepov vlade,
- kakršnekoli zamude, ovire ali preprečitve, ki jih povzroči ali se jih lahko pripiše NAROČNIKU, osebju naročnika ali drugim naročnikovim izvajalcem na gradbišču.

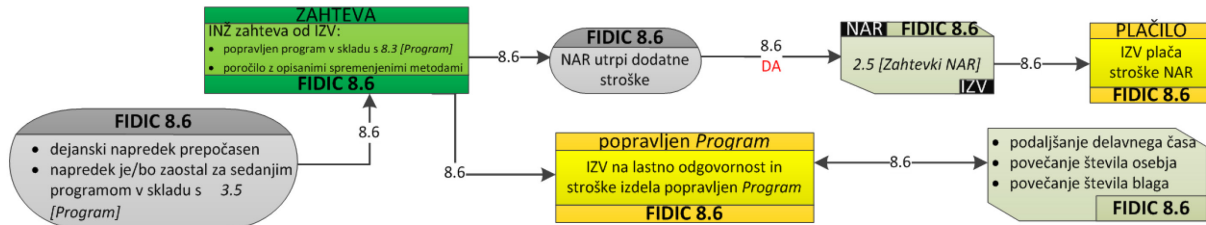
Če IZVAJALEC meni, daje upravičen do podaljšanja roka za dokončanje, mora o tem obvestiti INŽENIRJA. Pri odločanju o vsakem podaljšanju roka mora INŽENIR preveriti predhodne odločitve. Odločitve se ne sme brez razloga zavlačevati, vendar ni časovnih omejitev za inženirjevo odločitev (Seminar, 2013). INŽENIR lahko celotno podaljšanje roka poveča, ne sme pa ga zmanjšati.

Slika 24: Shematski prikaz dogodkov pri podaljšanju roka za dokončanje

Če je dejanski napredek prepočasen in ni v skladu s terminskim planom zaradi kakega drugega razloga, potem lahko INŽENIR naroči IZVAJALCU, da mu predloži popravljen program in poročilo z dokazi, v katerem IZVAJALEC opiše spremenjene metode, ki bi pripomogle k pospešitvi napredovanja in zaključku del v skladu s Pogodbo.

Če INŽENIR v obvestilu ne določi drugače, mora IZVAJALEC te spremenjene metode sprejeti na svojo odgovornost in stroške, kar lahko zahteva podaljšanje delovnega časa, povečanje števila njegovega osebja ali blaga. Če zaradi popravljenih metod NAROČNIK utрпи dodatne stroške, mora IZVAJALEC te stroške NAROČNIKU plačati, poleg odškodnin za zamudo.

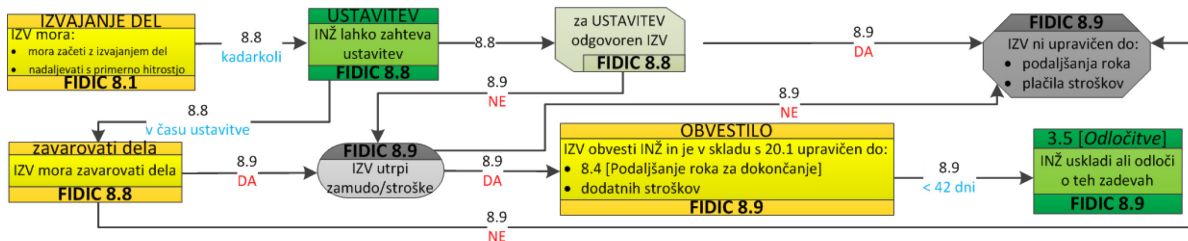

Slika 25: Shematski prikaz dogodkov glede hitrosti napredovanja del

4.8.5 Ustavitev dela

INŽENIR lahko kadarkoli naroči IZVAJALCU, da ustavi dela. V času ustavitve mora IZVAJALEC zaščititi, shraniti in zavarovati dela proti kvarjenju, izgubi ali škodi. Če INŽENIR ni zahteval ustavitve zaradi IZVAJALCA in če IZVAJALEC utрпи zamudo ali stroške, ker je upošteval inženirjeva navodila ali ker je ponovno nadaljeval z delom, mora o tem obvestiti INŽENIRJA in lahko uveljavlja zahtevek za podaljšanje roka in/ali dodatnih stroškov. Po prejemu tega obvestila se mora INŽENIR dogovoriti ali odločiti o teh zadevah.

IZVAJALEC ni upravičen do podaljšanja roka za dokončanje ali do plačila stroškov, ki nastanejo pri odpravljanju napak v primeru, ko so te posledica njegovega napačnega projektiranja, izdelave ali materialov, ali ker dela ni zaščitil, shranil ali zavaroval.

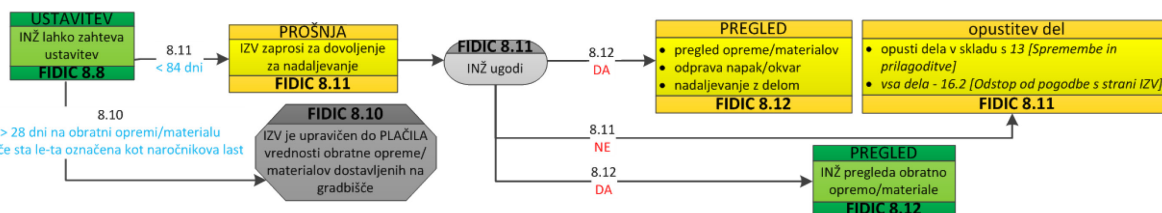

Slika 26: Shematski prikaz dogodkov pri ustavitvi del

Če je bilo delo na obratni opremi ali pri dostavi obratne opreme ali materialov, katere je IZVAJALEC v skladu z navodili inženirja označil kot lastnino naročnika, ustavljeno za več kot 28 dni, je IZVAJALEC upravičen do plačila vrednosti (kakršna je na dan ustavitve) obratne opreme ali materialov, ki niso bili dostavljeni na gradbišče.

Če ustavitev dela traja več kot 84 dni, lahko IZVAJALEC INŽENIRJA zaprosi za dovoljenje za nadaljevanje dela. Če INŽENIR v roku 28 dni po prejemu prošnji ne ugotovi, lahko IZVAJALEC obravnava ustavitev kot opustitev del in o tem obvesti INŽENIRJA. Če ustavitev velja za vsa dela, lahko IZVAJALEC izda obvestilo o odstopu od Pogodbe.

Po tem, ko se izda dovoljenje ali navodilo za nadaljevanje dela, morata IZVAJALEC in INŽENIR skupaj pregledati tista dela, obratno opremo in materiale, ki jih je ustavitev prizadela. IZVAJALEC mora odpraviti vse okvare, napake ali izgubo del, obratne opreme ali materialov, do česar je prišlo v času ustavitve.

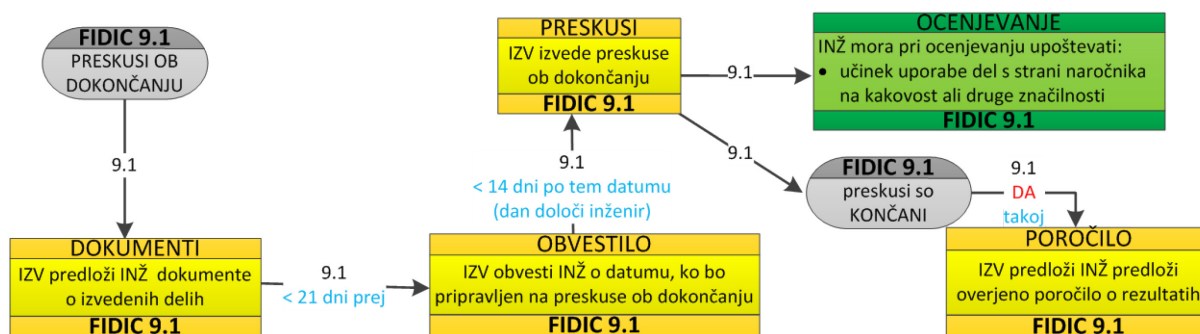
Slika 27: Shematski prikaz dogodkov pri podaljšanju ustavitve

4.9 Preskusi ob dokončanju

Pred začetkom preskusov ob dokončanju mora IZVAJALEC INŽENIRJU predložiti dokumente o izvedenih delih in dovolj izčrpne priročnike o obratovanju in vzdrževanju. Nato izvede preskuse kot je opisano zgoraj pod točko preskušanje.

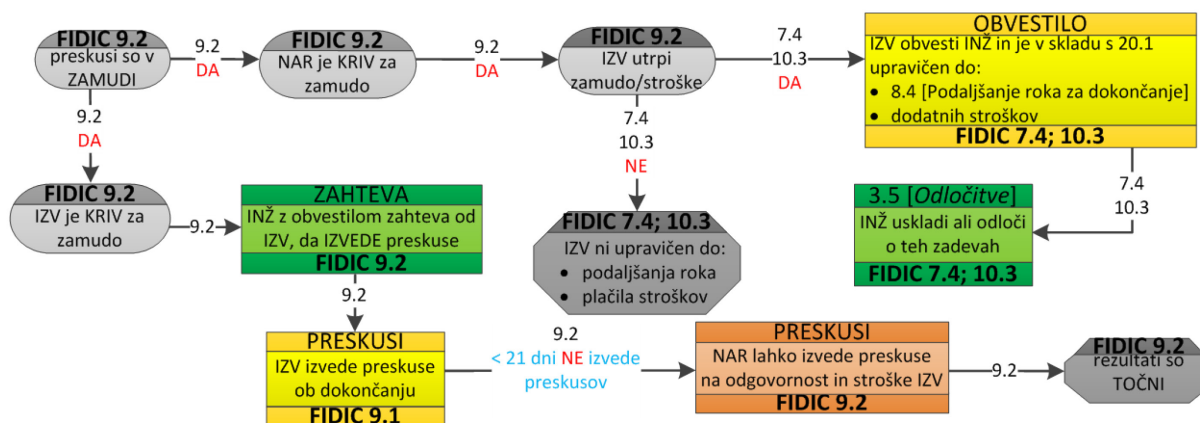
IZVAJALEC mora vsaj 21 dni prej obvestiti INŽENIRJA o datumu, ko bo pripravljen za izvajanje vseh preskusov ob dokončanju del. Preskuse ob dokončanju del je potrebno izvesti v roku 14 dni po tem datumu, razen če se dogovorijo drugače. Dan ali dneve preskušanja določi INŽENIR. Pri ocenjevanju rezultatov preskusov ob dokončanju del mora INŽENIR upoštevati učinek kakršnekoli

uporabe del s strani NAROČNIKA na kakovost ali druge značilnosti del. Po končanih preskusih mora IZVAJALEC INŽENIRJU predložiti overjeno poročilo o rezultatih.

Slika 28: Shematski prikaz dogodkov pri preskusih ob dokončanju

Če so preskusi ob dokončanju del neupravičeno v zamudi zaradi NAROČNIKA, ima IZVAJALEC pravico do podaljšanja roka in/ali plačila dodatnih stroškov. Če so preskusi v zamudi zaradi IZVAJALCA, lahko INŽENIR z obvestilom zahteva, da IZVAJALEC preskuse izvede v roku 21 dni po prejemu obvestila in sicer na dan ali dneve v tem roku, ki jih lahko določi sam, s tem da INŽENIRJA obvesti o teh datumih. Če IZVAJALEC preskusov ob dokončanju del ne izvede v roku 21 dni, lahko osebje NAROČNIKA izvede preskuse na odgovornost in stroške IZVAJALCA. To se šteje, kot da so bili preskusi ob dokončanju del opravljeni v prisotnosti IZVAJALCA in rezultate preskusov je treba sprejeti kot točne.

Slika 29: Shematski prikaz dogodkov v primeru, ko so preskusi ob dokončanju v zamudi

Če za dela ali nek odsek rezultati preskusov ob dokončanju del niso uspešni, lahko INŽENIR zavrne obratno opremo, material ali izdelavo, tako da o tem in o razlogih za to obvesti IZVAJALCA in INŽENIR lahko zahteva, da se neuspele preskuse in preskuse ob dokončanju ponovi, pod enakimi določili in pogoji za katerokoli delo, ki je v zvezi s temi deli. Če rezultati ponovnih preskusov ob dokončanju niso uspešni, ima INŽENIR pravico, da ponovno naroči ponovitev preskusov, lahko izda Potrdilo o prevzemu, če NAROČNIK to zahteva, lahko pa odsek del tudi zavrne, če je NAROČNIK

4.10 Prevzem del s strani Naročnika

4.10.1 Potrdilo o prevzemu

Ko so dela dokončana v skladu s Pogodbo in ko so opravljeni preskusi ob dokončanju, lahko IZVAJALEC z obvestilom INŽENIRJU zaprosi za Potrdilo o prevzemu najprej 14 dni pred tem, ko bodo dela po mnenju IZVAJALCA dokončana in pripravljena za prevzem. Če so dela razdeljena na odseke, lahko IZVAJALEC na podoben način zaprosi za Potrdilo o prevzemu za vsak odsek. INŽENIR mora v roku 28 dni po prejemu prošnje IZVAJALCU izdati Potrdilo o prevzemu s podatki, kot jih zahteva Pogodba, ali zavrni prošnjo z navedbo razlogov. Če INŽENIR ne izda Potrdila o prevzemu, niti ne zavrne prošnje IZVAJALCA v roku 28 dni se šteje, da je bilo Potrdilo o prevzemu izdano.

Slika 32: Shematski prikaz dogodkov pri izdaji Potrdila o prevzemu

Če ni drugače navedeno v Potrdilu o prevzemu, potem potrdilo za odsek ali del del potrjuje dokončno ureditev nekega zemljišča ali drugih površin, ki jih je treba vzpostaviti v prvotno stanje.

4.10.2 Prevzem delov del

INŽENIR lahko na podlagi mnenja NAROČNIKA izda Potrdilo o prevzemu za katerikoli del trajnih del. NAROČNIK ne sme uporabljati nobenega dela del, razen če sta se za to stranki dogovorili, dokler INŽENIR ne izda Potrdila o prevzemu. Če pa NAROČNIK uporablja kakršenkoli del del, preden je izdano Potrdilo o prevzemu, potem se smatra, da je bil del, ki se je uporabljal, prevzet od dneva dalje, ko je bil uporabljen. V tem primeru IZVAJALEC ni več odgovoren za skrb nad takim delom, INŽENIR pa mora izdati Potrdilo o prevzemu za ta del, če IZVAJALEC to zahteva.

Po tem, ko je INŽENIR izdal Potrdilo o prevzemu za nek del del, mora IZVAJALEC storiti vse potrebno za izvedbo tistih preskusov ob dokončanju, ki še niso bili izvedeni. Izvršiti jih mora takoj, ko je možno, še preden poteče rok za reklamacijo napak.

Če IZVAJALEC utрпи stroške, ki so posledica prevzema ali uporabe dela del s strani NAROČNIKA, ki ni taka, kot je določeno v Pogodbi ali kot je dogovorjena z IZVAJALCEM, potem mora IZVAJALEC obvestiti INŽENIRJA in je v skladu s podčlenom, ki opisuje zahtevke IZVAJALCA

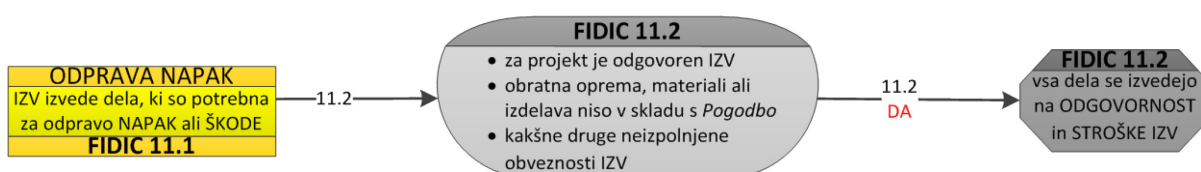
upravičen do plačila vseh takih stroškov in primernega dobička, kar mora biti vključeno v pogodbeni ceni. Po prejemu obvestila se mora INŽENIR dogovoriti o teh zadevah ali določiti te stroške in dobiček.

Če je bilo izdano Potrdilo o prevzemu za nek del del, se mora odškodnina za zamudo za dokončanje preostalega dela potem znižati. Podobno se mora znižati tudi odškodnina za zamudo za preostanek odseka, če obstaja, v katerega je ta del vključen. Za vsako zamudo po datumu, navedenem v tem potrdilu o prevzemu, se mora sorazmerno znižanje te odškodnine za zamudo izračunati kot sorazmerje, pri katerem se vrednost tako potrjenega dela prenese na vrednost del ali odseka kot celote. INŽENIR mora uskladiti oziroma določiti ta sorazmerja.

4.11 Odgovornost za napake

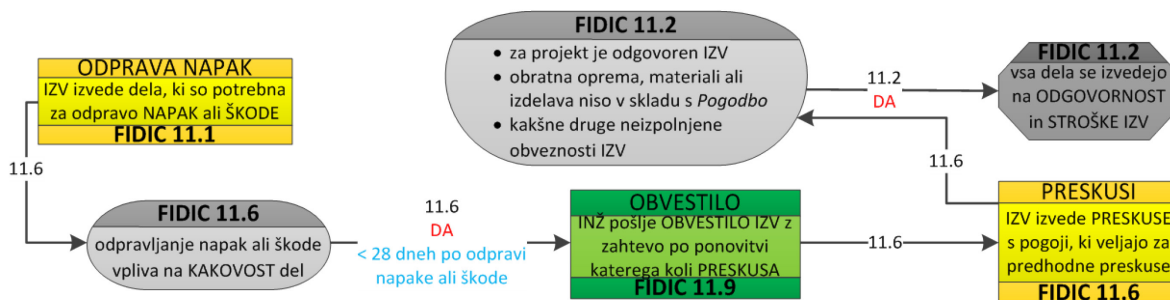
IZVAJALEC je dolžan v dobi za reklamacijo napak ali takoj potem dokončati vsa dela, ki so kot nedokončana opredeljena v Potrdilu o prevzemu ter izvesti vsa dela, ki so potrebna za odpravo napak ali škode kot to zahteva naročnik oziroma INŽENIR ali kdo drug v imenu naročnika. Rok za reklamacijo napak je praviloma določen v Dodatku k Ponudbi. V skladu z našo zakonodajo, v členih 633. – 640. OZ je ta rok 2 leti, oziroma 10 let za solidnost gradbe in se šteje od izdaje Potrdila o prevzemu, pa do preteka roka za reklamacijo napak. Po FIDIC je ta rok 365 dni (Seminar, 2013).

Če je za napako ali škodo odgovoren IZVAJALEC, se morajo vsa dela, ki so potrebna za odpravo napak ali škode izvesti na odgovornost in stroške IZVAJALCA.

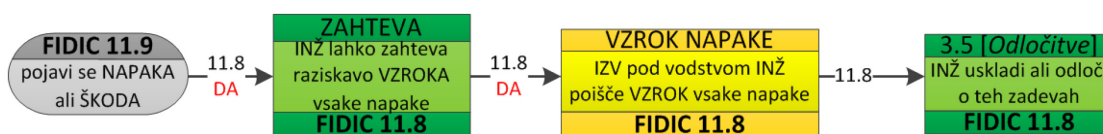
Slika 33: Shematski prikaz dogodkov glede odgovornosti za napake

Če delo pri odpravljanju napak ali škode vpliva na kakovost del, lahko INŽENIR v 28 dneh po odpravi napake ali škode, zahteva ponovitev kateregakoli od preskusov, opisanih v Pogodbi.

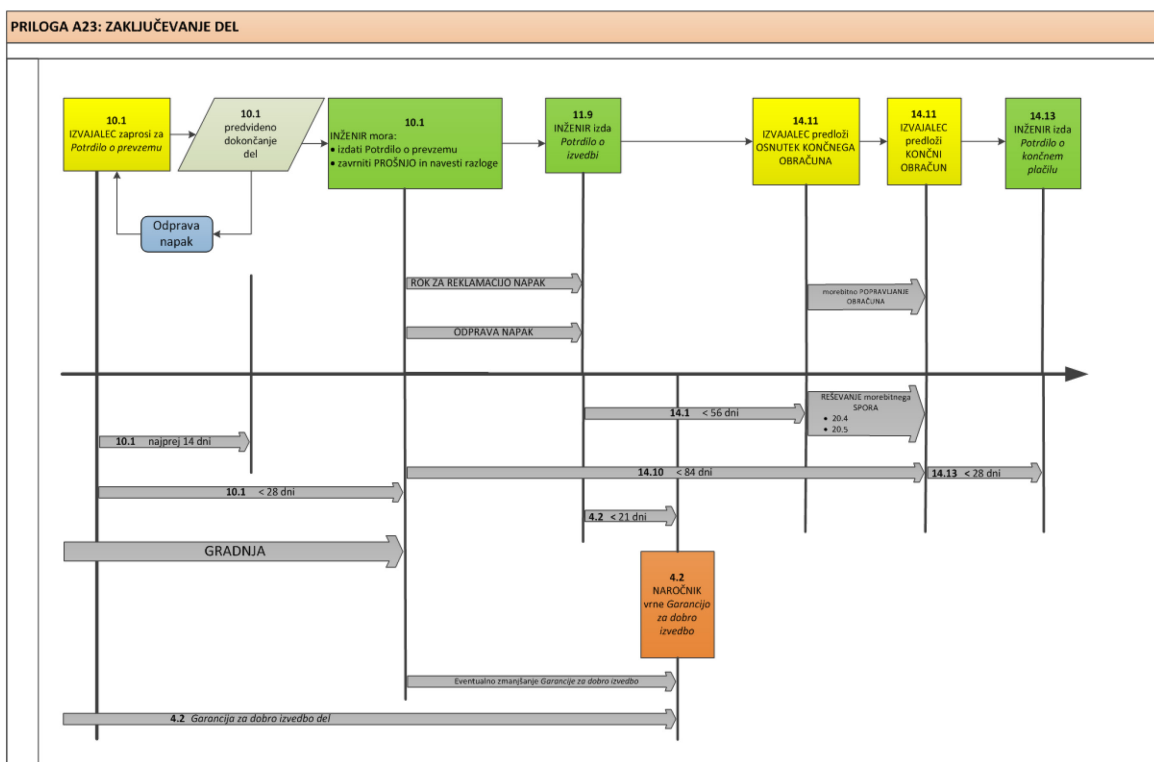

Slika 34: Shematski prikaz dogodkov pri nadaljnjih preskusih

Če INŽENIR zahteva, mora IZVAJALEC pod vodstvom INŽENIRJA poiskati vzrok vsake napake.

Slika 35: Shematski prikaz dogodkov pri zahtevi o raziskavi vzroka napake

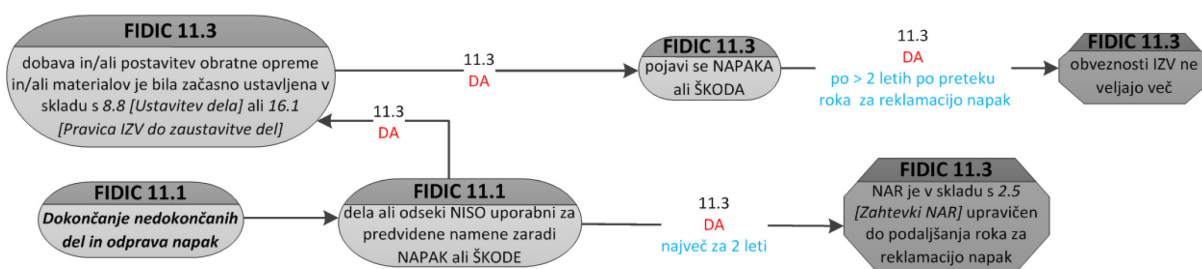

Slika 36: Zaključevanje del

4.11.1 Podaljšanje roka za reklamacijo napak

Če dela, odseki ali večji del obratne opreme niso uporabni za predvidene namene zaradi napak ali škode, je NAROČNIK upravičen do podaljšanja roka za reklamacijo napak. Roka za reklamacijo napak pa se ne sme podaljšati za več kot dve leti.

Če je bila dobava materialov ali postavitvev obratne opreme začasno ustavljena, obveznosti IZVAJALCA po tem členu ne veljajo več za napake ali škodo, ki so nastale po več kot dveh letih po tem, ko bi rok za reklamacije napak na obratni opremi ali materialu sicer že potekel.

Slika 37: Shematski prikaz dogodkov pri podaljšanju roka za reklamacijo napak

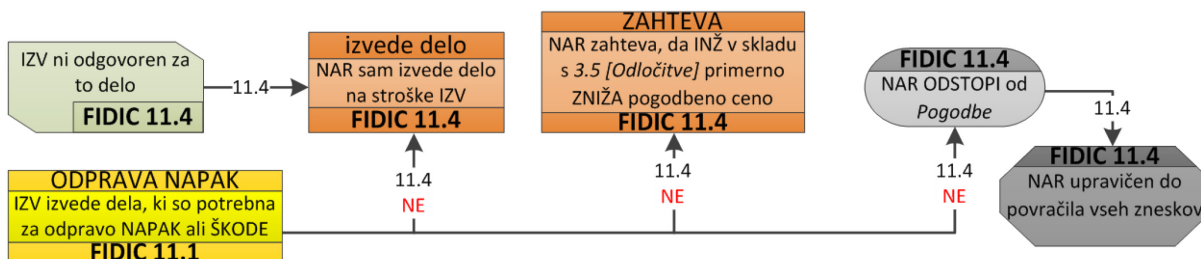
O skriti napaki mora NAROČNIK obvestiti IZVAJALCA najkasneje v roku enega meseca, ko je bila napaka odkrita, sicer izgubi pravico za uveljavljanje napak. Po 2 letih od prevzema pa se ni možno več sklicevati na napako (633. – 640. člen OZ) (Seminar, 2013).

4.11.2 Neuspela odprava napak

Če IZVAJALEC ne popravi neke napake ali škode v primernem roku, lahko NAROČNIK ali nekdo v njegovem imenu, določi primeren datum, do katerega mora biti napaka ali škoda odpravljena. Če IZVAJALEC napake ali škode ne odpravi do tega določenega datuma in če je bilo potrebno popravila izvesti na stroške IZVAJALCA, potem lahko NAROČNIK:

- izvede dela sam ali preko koga drugega, na stroške IZVAJALCA,
- zahteva, da INŽENIR določi ali se dogovori za primerno znižanje pogodbene cene,
- v celoti odstopi od Pogodbe ali pa samo za tisti večji del, ki ni uporaben za predvideni namen.

Če se napaka ali škoda ne da odpraviti takoj na gradbišču in če NAROČNIK odobri, lahko IZVAJALEC odstrani dele obratne opreme, ki so pomanjkljivi ali poškodovani, da jih popravi. Ob tej odobritvi se od IZVAJALCA lahko zahteva, da poveča znesek Garancije za dobro izvedbo za celoten strošek zamenjave teh delov ali da priskrbi drugačno ustrezno jamstvo.

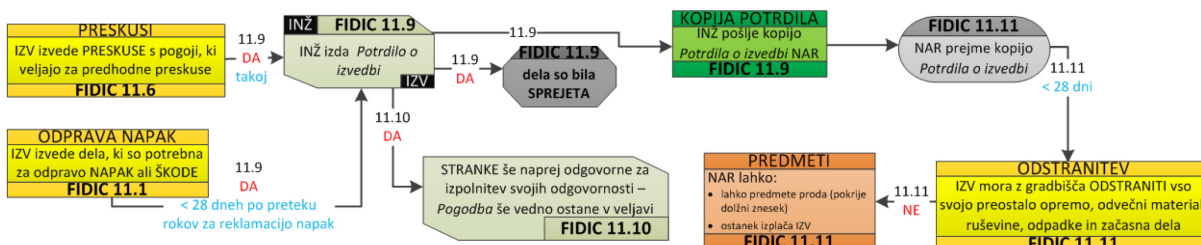
Slika 38: Shematski prikaz dogodkov pri neuspeli odpravi napak

4.11.3 Potrdilo o izvedbi

Obveznosti IZVAJALCA niso končane, dokler mu INŽENIR ne izda Potrdila o izvedbi, ki določa datum, ko je IZVAJALEC izvršil svoje obveznosti po Pogodbi. Pri nas je običajno ta prevzem šele po izdaji uporabnega dovoljenja ali za posamezna dela s potrditvijo količin v knjigi obračunskih izmer (Seminar, 2013).

INŽENIR mora izdati Potrdilo o izvedbi v 28 dneh po zadnjem datumu preteka rokov za reklamacijo napak, ali takoj po tem, ko je IZVAJALEC dostavil vse svoje dokumente, dokončal in preskusil vsa dela ter odpravil vse napake. Kopijo Potrdila o izvedbi mora dobiti tudi NAROČNIK. Samo na podlagi Potrdila o izvedbi se šteje, da so bila dela sprejeta. Ko je bilo Potrdilo o izvedbi izdano, ostanejo stranke še naprej odgovorne za izpolnitev vseh obveznosti, ki do tedaj niso izpolnjene.

Ko IZVAJALEC prejme Potrdilo o izvedbi, mora z gradbišča odstraniti vso svojo preostalo opremo, odvečni material, ruševine, odpadke in začasna dela. Če tega ne stori v 28 dneh po tem, ko NAROČNIK prejme kopijo Potrdila o izvedbi, jih lahko NAROČNIK proda ali kako drugače razpolaga z njimi. NAROČNIK je upravičen do povračila stroškov v zvezi s takšno prodajo ali razpolaganjem in z ureditvijo gradbišča. Preostali znesek od prodaje se izplača IZVAJALCU. Če je ta znesek manjši od naročnikovih stroškov, mora IZVAJALEC plačati to razliko NAROČNIKU.

Slika 39: Shematski prikaz dogodkov pri izdaji Potrdila o izvedbi

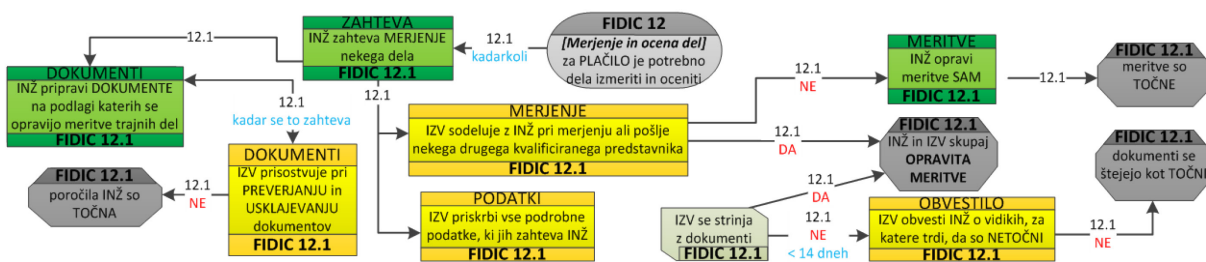
4.12 Merjenje in ocena

Vrednost del se ugotovi in odredi na podlagi meritev. Meriti je potrebno vse količine, kajti količine, ki so določene v ponudbenem predračunu ali kakšnem drugem planu, so samo ocenjene in se ne štejejo kot dejanske ali točne količine. Plačilo se določi na podlagi dejansko izvedenih količin, zato je potrebno dela izmeriti in oceniti.

4.12.1 Merjenje del

FIDIC Splošni pogoji pogodbe določajo, da meritve trajnih del opravi INŽENIR. V kolikor NAROČNIK želi, da meritve izvaja IZVAJALEC in INŽENIR te meritve kontrolira, je primerno to dodatno določiti v Posebnih pogojih pogodbe (FIDIC pogodbeni odnosi, 2010).

Če IZVAJALEC ne uspe prisostvovati meritvam, potem veljajo meritve, ki jih je opravil INŽENIR, kot točne. Če v Pogodbi ni drugače določeno, mora INŽENIR pripraviti dokumente, na podlagi katerih se opravijo meritve trajnih del. Če je zahtevano, mora IZVAJALEC prisostvovati pri preverjanju dokumentov in jih uskladiti z INŽENIRJEM. Če IZVAJALEC ni prisoten, se inženirjeva poročila sprejmejo kot točna. Če se IZVAJALEC z dokumenti, ki jih je preveril ne strinja, mora obvestiti INŽENIRJA o vidikih, za katere trdi, da so netočni. INŽENIR mora po prejemu obvestila pregledati te dokumente in jih potrditi ali ustrezno spremeniti. Če IZVAJALEC ne pošlje nobenega obvestila INŽENIRJU v 14 dneh po tem, ko je bil zaprosen, da preveri dokumente, se dokumenti štejejo kot točni.

Slika 40: Shematski prikaz dogodkov pri merjenju del

4.12.2 Način merjenja del

Izvedejo se meritve dejanske neto količine vsake postavke trajnih del, način merjenja pa mora biti v skladu z domačo prakso, kot je določeno v Ponudbenem predračunu ali v skladu z drugimi ustreznimi plani, razen če ni v Pogodbi drugače določeno. FIDIC se pri merjenju sklicuje na pravila SMM (Standard Measuring Method), vsak drugačen način pa mora biti določen v Posebnih pogojih, kar pa pri nas ni mogoče zaslediti (Seminar, 2013).

4.12.3 Ocena del

Ocena del je eden od pomembnejših členov pogojev FIDIC, saj določa izračun Pogodbenega zneska, ki bo na koncu plačan. INŽENIR mora uskladiti in določiti pogodbeno ceno z ovrednotenjem posameznih postavk dela s tem, da uporabi načine merjenja. Pravilna cena po enoti je tista, ki je določena v Pogodbi – Pogodbenem predračunu. Če take postavke ni, potem velja postavka za podobno delo. Nove primerne cene za posamezno delo se določijo v primeru večjih sprememb količin ali pri nastopu sprememb za spremenjena dela. Če primerne cene v Pogodbenem predračunu ni, se cena določi na podlagi ustreznih stroškov izvedbe. Pavšalno ceno mora IZVAJALEC razčleniti v roku 28 dni po pričetku del (Seminar, 2013).

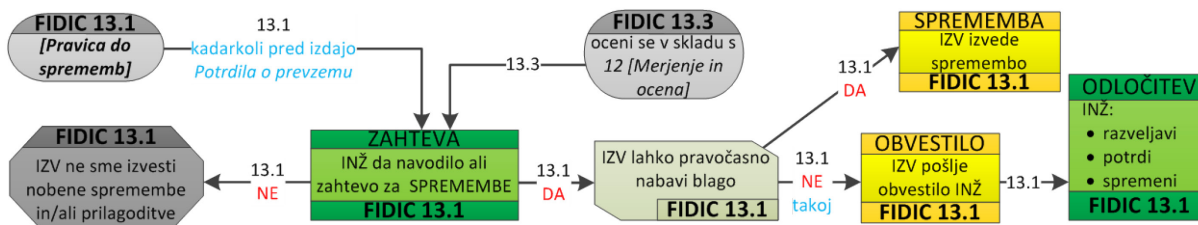
Povezava FIDIC - Zakon o javnem naročanju

ZJN – 2 skuša zagotoviti konkurenco med ponudniki in njihovo enakopravno obravnavanje. Naročnik in izbrani ponudnik naj bi zato ne smela spreminjati Pogodbe. V javnem naročanju velja pravilo, da se mora Pogodba izvrševati tako, kot je v njej določeno ob sklenitvi posla, torej v primeru uporabe Pogodbenih pogojev Rdeče knjige, v skladu z določili členov, ki opisujeta merjenje in oceno del ter Pogodbeno ceno in Plačilo. Pravila javnega naročanja torej ne nasprotujejo uporabi določil o ceni v gradbeni Pogodbi (Seminar, 2013).

4.13 Spremembe in prilagoditve

4.13.1 Pravica do sprememb

INŽENIR lahko sprejme spremembe kadarkoli pred izdajo Potrdila o prevzemu del. IZVAJALEC mora izvesti vsako spremembo, razen v primerih, ki so navedena v Pogodbenih pogojih. IZVAJALEC ne sme izvesti nobene spremembe dokler te ne naroči ali odobri INŽENIR (Seminar, 2013).

Slika 41: Shematski prikaz dogodkov pri spremembah

Vsaka sprememba lahko vključuje:

- spremembe v količinah posamezne postavke dela,
- spremembe v kakovosti ali kakšni drugi značilnosti neke postavke dela,
- spremembe glede nivoja, položaja ali dimenzij posameznega dela del,

- opustitev nekega dela, razen če ga bo opravil nekdo drug,
- vsako dodatno delo, obratno opremo, materiale ali storitve za trajna dela, vključno s preskusi ob dokončanju,
- spremembe v zaporedju ali časovnem planu izvajanja del.

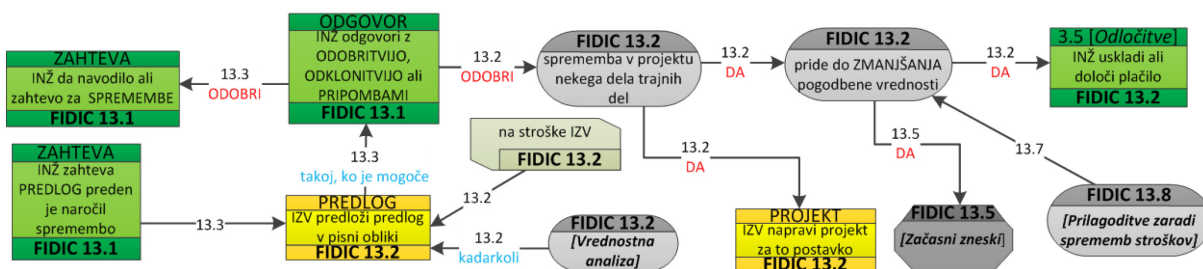
IZVAJALEC lahko INŽENIRJU kadarkoli v pisni obliki predloži predlog spremembe, ki bi bil koristen zanj in za NAROČNIKA. Če ta predlog, ki ga je INŽENIR sprejel, vključuje spremembo nekega dela del v projektu, mora IZVAJALEC napraviti projekt za to postavko del. Če pride do spremembe pogodbene vrednosti del, mora INŽENIR to ustrezno uskladiti ter določiti plačilo.

4.13.2 Postopek spremembe

Če INŽENIR zahteva predlog, preden je naročil spremembo, mora IZVAJALEC pisno odgovoriti takoj, ko je to možno. Če predloga ne more dati, mora o razlogih obvestiti INŽENIRJA, v nasprotnem primeru pa predložiti:

- opis predlaganega dela in program za njegovo izvedbo,
- svoj predlog za vse potrebne spremembe v programu,
- svoj predlog ocene spremembe.

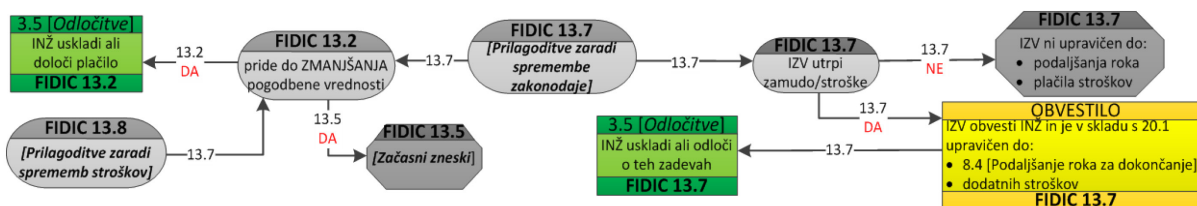
INŽENIR mora po prejemu predloga ukrepati takoj. Vsaka sprememba se oceni v skladu s členom, ki določa merjenje in oceno.

Slika 42: Shematski prikaz dogodkov glede na postopek sprememb

4.13.3 Prilagoditve pogodbene cene

Pogodbena cena je treba prilagoditi, da se upošteva zvišanje ali znižanje stroškov, ki je posledica sprememb v zakonodaji ali sprememb v pravnem ali uradnem vladnem tolmačenju takšnih zakonov, ki nastanejo po osnovnem datumu in ki vplivajo na izvajalčevo izpolnjevanje pogodbениh obveznosti. Če IZVAJALEC utрпи zamudo ali dodatne stroške, ki so posledica teh sprememb, je upravičen do podaljšanja roka za dokončanje, če je zaradi tega utrpel zamudo in do plačila morebitnih dodatnih stroškov, kar uskladi in določi INŽENIR.

Slika 43: Shematski prikaz dogodkov pri prilagoditvah pogodbene cene

4.14 Pogodbena cena in plačilo

4.14.1 Pogodbena cena

Udeleženca morata ob sklenitvi gradbene Pogodbe uskladiti ali določiti Pogodbeno ceno, saj v nasprotnem primeru Pogodba ni sklenjena. Pri ocenjevanju je potrebno upoštevati vse prilagoditve. Poleg tega morata določiti tudi obseg del, katerega ta cena obsega.

IZVAJALEC mora plačati vse dajatve, pristojbine in davke v zvezi s svojimi obveznostmi po Pogodbi in Pogodbena cena se ne prilagodi za nobenega od teh stroškov, razen stroškov zaradi sprememb zakonodaje.

4.14.2 Plačilo

Plačilo predstavlja bistveno obveznost NAROČNIKA, saj je od nje odvisen uspeh naročnikove zahteve in izvajalčeve izvedbe. Po FIDIC pogodbenih pogojih mora NAROČNIK IZVAJALCU plačati:

- prvi obrok predplačila v 42 dneh po izstavitvi Pisma o sprejemu Ponudbe ali v 21 dneh po prejetju Garancije za dobro izvedbo del,
- znesek, potrjen v vsakem Potrdilu o vmesnem plačilu v 56 dneh po tem, ko INŽENIR prejme obračun (situacijo) in dokazne dokumente,
- znesek, potrjen v Potrdilu o končnem plačilu v 56 dneh po tem, ko NAROČNIK prejme to potrdilo.

Če IZVAJALEC ne prejme plačila v teh rokih, je upravičen do povrnitve finančnih stroškov, mesečno nabranih na neplačan znesek za dobo zamude plačila, brez formalnega obvestila ali potrdila in ne glede na vsako drugo pravico ali pravno sredstvo.

Predplačilo Naročnika

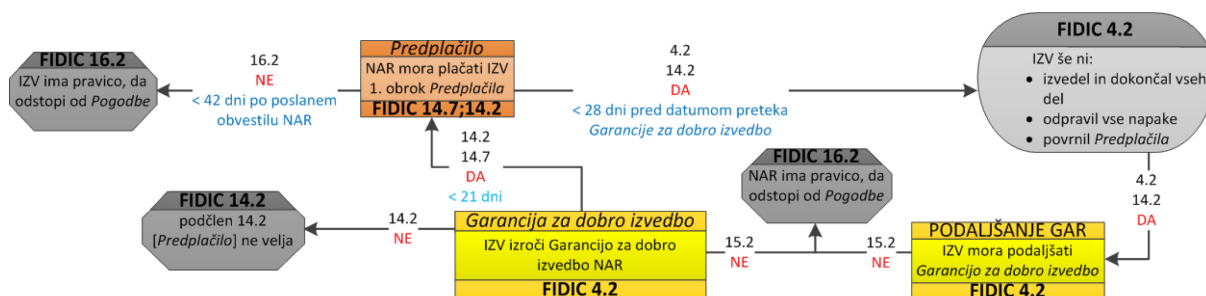
Ko IZVAJALEC NAROČNIKU predloži Garancijo za dobro izvedbo, mora NAROČNIK izplačati predplačilo kot brezobrestno posojilo za aktiviranje.

Predplačilo, število in roki plačevanja obrokov, veljavne valute ter deleži morajo biti takšni, kot jih navaja Dodatek k Ponudbi.

Če NAROČNIK ne prejme te garancije in dokler je ne prejme ali če celotno predplačilo ni navedeno v Dodatku k Ponudbi, ta podčlen ne velja.

IZVAJALEC mora zagotoviti, da je garancija veljavna in izterljiva, dokler predplačilo ni povrnjeno z odtegljaji pri Potrdilih o plačilu. Če garancija poteče preden je predplačilo povrnjeno, jo mora IZVAJALEC ustrezno podaljšati.

Če se predplačilo ne poplača pred izstavitvijo Potrdila o prevzemu del ali pred prenehanjem Pogodbe, zapade celotni neplačani saldo, IZVAJALEC pa ga mora NAROČNIKU takoj plačati.

Slika 44: Shematski prikaz dogodkov glede na Predplačilo NAROČNIKA

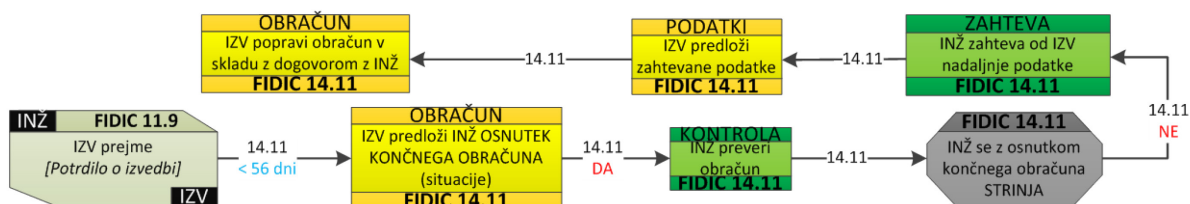
Vmesna plačila (situacije)

IZVAJALEC mora INŽENIRJU predložiti obračun (situacijo), skupaj z dokaznimi dokumenti, ki vključujejo poročilo o poteku del v preteklem mesecu v šestih izvodih po koncu vsakega meseca v obliki, ki jo INŽENIR odobri in ki podrobno prikazuje zneske, do katerih je IZVAJALEC upravičen. Ko INŽENIR prejme obračun, mora v 28 dneh izstaviti NAROČNIKU Potrdilo o vmesnem plačilu, ki mora navajati znesek za plačilo, katerega INŽENIR pošteno določi, na podlagi ustreznih podatkov. Noben znesek pa se ne potrdi ali plača, dokler NAROČNIK ne prejme in odobri Garancije za dobro izvedbo.

Pred izstavitvijo Potrdila o prevzemu, INŽENIR ni obvezan izstaviti Potrdila za vmesno plačilo za znesek, ki bi bil po zadržanju plačila in drugih odtegljajih manjši, kot je minimalni znesek v Potrdilu o vmesnem plačilu, ki je naveden v Dodatku k Ponudbi. V tem primeru mora INŽENIR IZVAJALCA o tem ustrezno obvestiti.

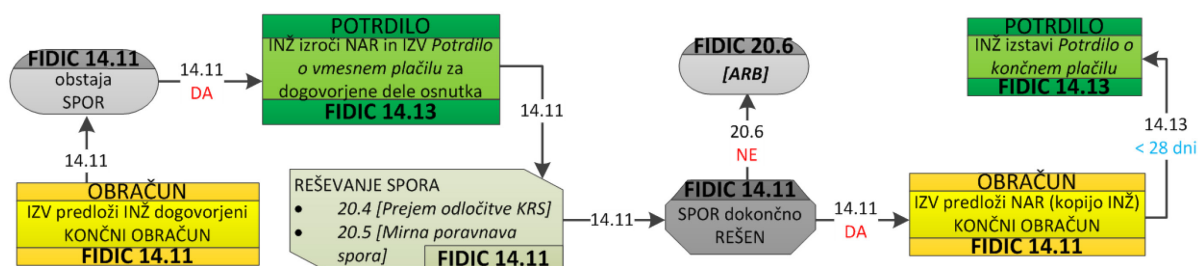
Končni obračun (situacija)

IZVAJALEC mora v 84 dneh po prejemu Potrdila o prevzemu del predložiti INŽENIRJU šest kopij končnega obračuna z dokaznimi dokumenti, ki navajajo vrednost celotnega dela, izvedenega v skladu s Pogodbo do datuma, navedenega v Potrdilu o prevzemu del, vse druge vsote, za katere IZVAJALEC meni, da je do njih upravičen in oceno vseh drugih zneskov, za katere IZVAJALEC meni, da bo postal do njih upravičen v okviru Pogodbe. Ocenjene zneske je treba posebej prikazati v tem končnem obračunu. IZVAJALEC mora v 56 dneh po prejemu Potrdila o izvedbi INŽENIRJU predložiti šest izvodov osnutka končnega obračuna. Če se INŽENIR ne strinja ali ne more potrditi nekega dela osnutka končnega obračuna, mu mora IZVAJALEC predložiti takšne nadaljnje podatke, kot jih lahko INŽENIR razumno zahteva. IZVAJALEC mora popraviti osnutek obračuna v skladu z inženirjevim dogovorom.

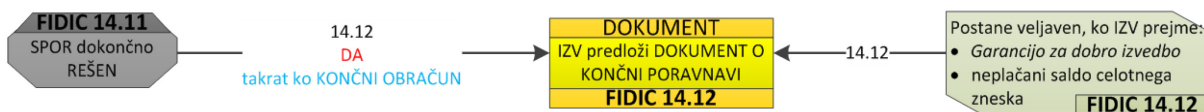
Slika 45: Shematski prikaz dogodkov glede prošnje za Potrdilo o končnem plačilu

Če po razgovorih med INŽENIRJEM in IZVAJALCEM, ter po vseh spremembah osnutka končnega obračuna, ki so med njima dogovorjene, postane očitno, da obstaja spor, mora INŽENIR izročiti NAROČNIKU (in kopijo tudi IZVAJALCU) Potrdilo o vmesnem plačilu za dogovorjene dele osnutka končnega obračuna. Če se spor reši, mora IZVAJALEC pripraviti in NAROČNIKU predložiti (kopijo tudi INŽENIRJU) končni obračun.

Slika 46: Shematski prikaz dogodkov pri sporu zaradi plačila

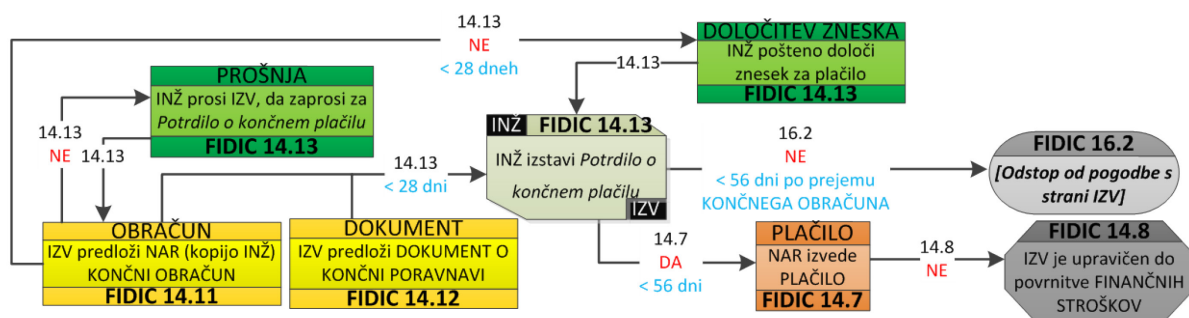
Ko IZVAJALEC predloži končni obračun, mora predložiti tudi dokument o končni poravnavi v pisni obliki, ki potrjuje, da celotni končni obračun predstavlja celotno in končno poravnavo vseh zneskov, dolžnih IZVAJALCU v okviru Pogodbe. Ta dokument o končni poravnavi lahko navaja, da postane veljaven, ko IZVAJALEC prejme Garancijo za dobro izvedbo in še neplačani saldo celotnega tega zneska.

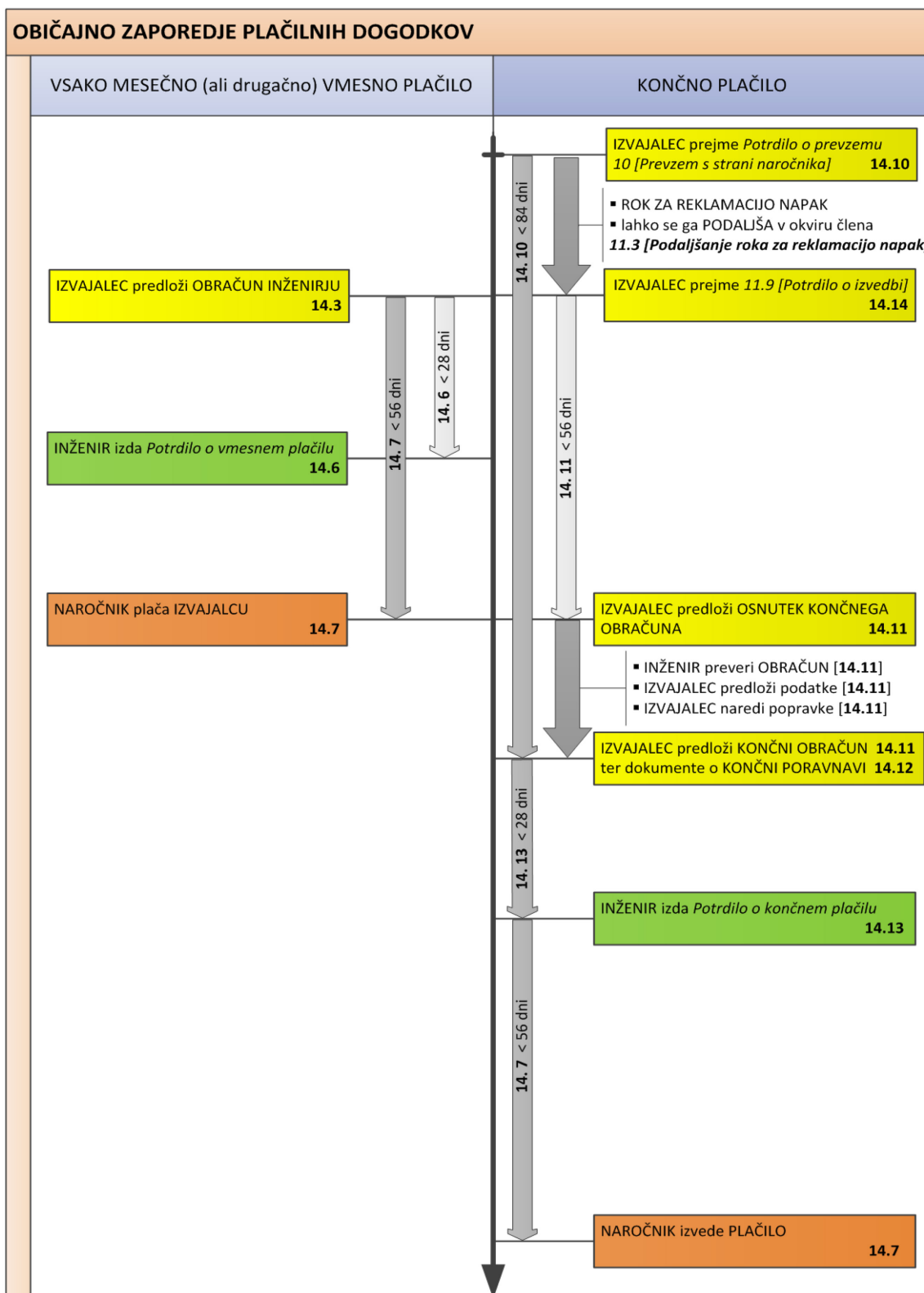
Slika 47: Shematski prikaz dogodkov v primeru rešitve spora zaradi plačila

V 28 dneh po prejemu končnega obračuna in dokumenta o končni poravnavi, mora INŽENIR NAROČNIKU izstaviti Potrdilo o končnem plačilu. Znesek, potrjen v Potrdilu o končnem plačilu, mora NAROČNIK plačati v 56 dneh po tem, ko prejme to potrdilo.

Če IZVAJALEC ni zaprosil za Potrdilo o končnem plačilu, mora INŽENIR IZVAJALCA zaprositi, da to stori. Če IZVAJALEC ne predloži te prošnje v 28 dneh, mora INŽENIR izstaviti Potrdilo o končnem plačilu za tak znesek, katerega sam pošteno določi za plačilo.

Slika 48: Shematski prikaz dogodkov glede izstavitve Potrdila o končnem plačilu

Slika 49: Običajno zaporedje plačilnih dogodkov

4.15 Odstop od pogodbe s strani Naročnika

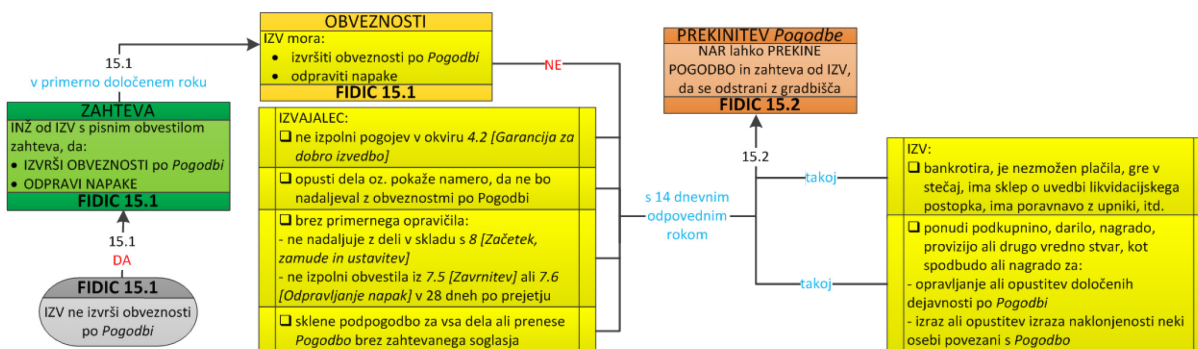
Če IZVAJALEC ne izvrši obveznosti po Pogodbi, lahko INŽENIR s pisnim obvestilom zahteva od IZVAJALCA, da to stori in odpravi napake v primerno določenem roku.

NAROČNIK lahko s predhodnim 14 dnevni odpovednim rokom prekine Pogodbo v primeru, da IZVAJALEC:

- ne izpolni pogojev v zvezi z Garancijo za dobro izvedbo,
- ne izpolni zahtev za odpravo napak,
- opusti dela in ne pokaže namere, da bo z deli nadaljeval,
- ne izpolni zahteve za odpravljanje napak,
- sklene podpogodbo za vsa dela ali prenese pogodbo brez soglasja.

NAROČNIK pa lahko z obvestilom o odpovedi takoj prekine Pogodbo v primeru, če IZVAJALEC:

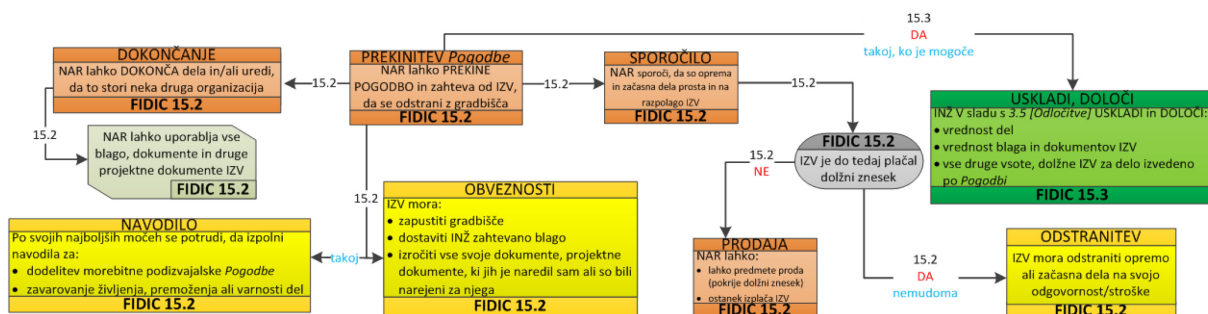
- bankrotira, gre v stečajni postopek, ima sklep o uvedbi likvidacijskega postopka ali odlok o skrajšanem stečajnem postopku, poravnavo z upniki ali opravlja svoje poslovanje preko upravitelja stečajne mase, skrbnika ali upravnika v korist svojih upnikov,
- ponudi neki osebi podkupnino, darilo, nagrado, provizijo ali drugo vredno stvar, kot spodbudo ali nagrado za opravljanje ali opustitev izvedbe določenih dejavnosti.

Slika 50: Shematski prikaz dogodkov v primeru, ko IZVAJALEC ne izvrši obveznosti po Pogodbi

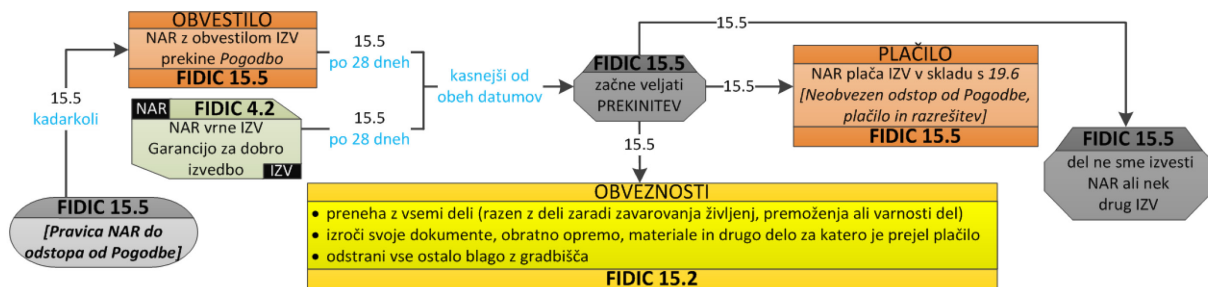
IZVAJALEC mora po tem zapustiti gradbišče in dostaviti INŽENIRJU vse zahtevano blago ter izročiti vse svoje in druge projektne dokumente. Če pa IZVAJALEC do tedaj ni plačal NAROČNIKU dolžnega zneska, lahko NAROČNIK izvajalčevo opremo proda in s tem pokrije to plačilo. Znesek, ki ostane od prodaje, se izplača IZVAJALCU. Takoj ko je mogoče, mora INŽENIR uskladiti ali določiti vrednost del, blaga in dokumentov IZVAJALCA ter vseh drugih vsot, dolžnih IZVAJALCU za delo, izvedeno v skladu s Pogodbo. Po prekinitvi lahko NAROČNIK dokonča dela ali uredi, da to stori neka druga organizacija.

NAROČNIK ima pravico zadržati nadaljnja plačila IZVAJALCU, dokler se ne ugotovi stroškov izvedbe, dokončanja del in odprave napak, odškodnine za zakasnitve pri dokončanju ter vseh drugih stroškov, ki jih je utrpel. Od IZVAJALCA lahko zahteva povračilo vseh izgub in škod, ki jih je utrpel, in vseh drugih stroškov za dokončanje del, po tem, ko je upošteval vse zneske, dolžne IZVAJALCU. Ko prejme povračilo vseh takih izgub, škod in dodatnih stroškov, mora ostanek izplačati IZVAJALCU.

Slika 51: Shematski prikaz dogodkov pri odstopu od Pogodbe s strani NAROČNIKA

NAROČNIK je upravičen, da po svoji želji kadarkoli prekine Pogodbo, s tem da pošlje IZVAJALCU obvestilo o takšni prekinitvi. Prekinitev začne veljati v 28 dneh po kasnejšem od obeh datumov, in sicer od datuma, na katerega je IZVAJALEC prejel to obvestilo, ali datuma, na katerega NAROČNIK vrne Garancijo za dobro izvedbo. NAROČNIK ne sme prekiniti Pogodbe v skladu s tem podčlenom zato, da bi sam izvedel dela, ali uredil, da bi izvršil dela nek drug izvajalec.

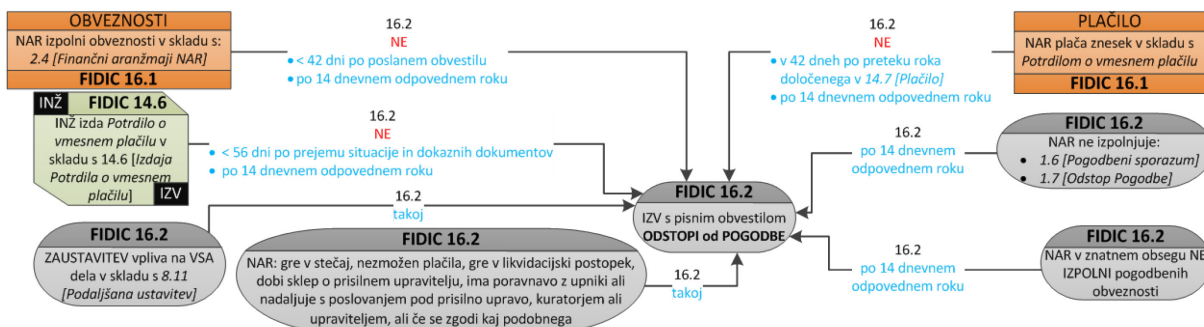

Slika 52: Shematski prikaz dogodkov glede pravice NAROČNIKA do odstopa od Pogodbe

4.16 Zaustavitev del in odstop od pogodbe s strani Izvajalca

Če INŽENIR ne izda Potrdila o vmesnem plačilu ali NAROČNIK ne izpolni obveznosti v skladu s finančnimi aranžmaji in plačili po Pogodbi, lahko IZVAJALEC po preteku najmanj 21 dni po obvestilu, poslanem NAROČNIKU, zaustavi delo ali zmanjša hitrost dela, vse dokler ne prejme plačila.

Če IZVAJALEC naknadno, a še preden pošlje obvestilo o odstopu od Pogodbe, prejme Potrdilo o plačilu ali plačilo, mora normalno nadaljevati z delom takoj, ko je to izvedljivo.

Slika 55: Shematski prikaz dogodkov glede pravice IZVAJALCA do odstopa od Pogodbe

Po prekinitvi Pogodbe mora IZVAJALEC takoj prenehati z vsemi nadaljnjimi deli, razen z delom, za katerega mu je INŽENIR svetoval, da ga nadaljuje zaradi zavarovanja življenj ali premoženja ali varnosti del. Izročiti mora svoje dokumente, obratno opremo, materiale in drugo delo, za katero je prejel plačilo in odstraniti vse ostalo blago z gradbišča, razen tistega, ki je potrebno za varnost, in zapustiti gradbišče.

Če IZVAJALEC odstopi od Pogodbe, mora NAROČNIK takoj:

- vrniti IZVAJALCU Garancijo za dobro izvedbo,
- plačati izvajalcu znesek izgube dobička, druge izgube ali škode, ki jo je utrpel zaradi odstopa od Pogodbe.

Slika 56: Shematski prikaz dogodkov pri odstopu IZVAJALCA od Pogodbe

4.17 Tveganja in odgovornost

IZVAJALEC in NAROČNIK morata drug drugega in vso osebje nasprotne stranke zavarovati in obvarovati pred vsemi zahtevki, škodo, odškodninami, izgubami, izdatki in stroški. IZVAJALEC je v celoti odgovoren za skrb za dela, od datuma začetka do izstavitve Potrdila o prevzemu, ko ta odgovornost preide na NAROČNIKA, IZVAJALEC pa je še vedno odgovoren za dela, ki še niso končana. NAROČNIK mora prevzeti vsa tveganja v primeru izjemnih okoliščin ali dogodkov, ki so izven njegovega ali izvajalčevega nadzora. V primeru izgube ali škode zaradi teh dogodkov ali okoliščin, mora IZVAJALEC o tem obvestiti INŽENIRJA in nadomestiti to izgubo ali popraviti škodo. Če je pri tem utrpel izgubo časa ali dodatne stroške, je upravičen do podaljšanja roka in plačila takšnih stroškov. Nobena od strank ni odgovorna drugi stranki za izgubo uporabe del, izgubo dobička, izgubo neke pogodbe, ali kakšno drugačno izgubo ali škodo, ki jo utrpi druga stranka v zvezi s

Pogodbo, razen za plačila, do katerih je upravičen IZVAJALEC ob upravičenemu odstopu od Pogodbe ali v primeru odškodnin.

4.18 Zavarovanja

Besedila FIDIC navajajo, da je zavarovaljska stranka tista stranka, ki je odgovorna za sklenitev in vzdrževanje zavarovanja del in opreme IZVAJALCA, zavarovanja za primer poškodbe oseb in škode na premoženju. Kadar je zavarovaljska stranka IZVAJALEC, je treba vsako zavarovanje skleniti preko zavarovalnih agencij, ki jih odobri NAROČNIK, če pa je zavarovaljska stranka NAROČNIK, se zavarovanja sklenejo preko zavarovalnih agencij in pod pogoji, ki so priloženi Posebnim pogojem. IZVAJALEC mora poskrbeti za zavarovanje svojega osebja. Zavarovanje za zaposlene pri nekem podizvajalcu lahko sklene podizvajalec, pri čemer IZVAJALEC odgovarja za usklajenost tega zavarovanja.

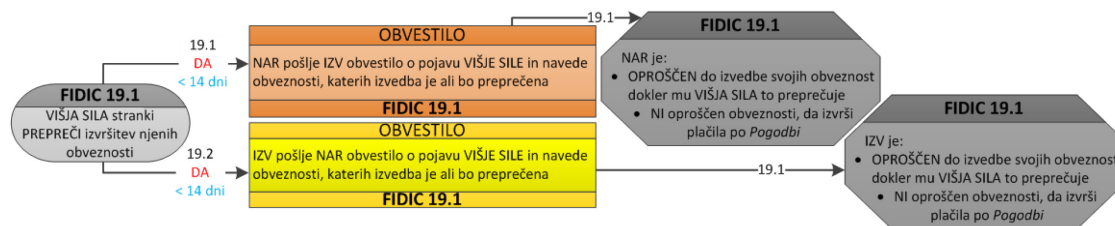
4.19 Višja sila

Višja sila pomeni nek izjemen dogodek ali okoliščino, ki je izven nadzora stranke, pred katero se stranka ni mogla zaščititi pred podpisom Pogodbe, kateri se stranka, potem ko se je pojavila, ni mogla izogniti ali je obvladati in katere v bistvu ni mogoče pripisati drugi stranki.

Višja sila vključuje izjemne dogodke ali okoliščine kot so:

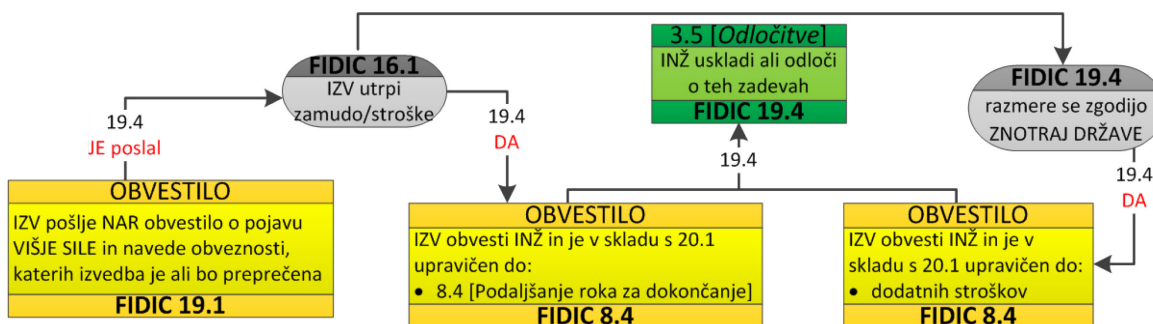
- vojna, sovražnosti, invazije, dejanja tujih sovražnikov,
- vstaja, terorizem, revolucija, upor, vojaška ali uzurpacijska sila ali državljanska vojna,
- nemiri, zmeda, neredi, stavka ali začasen razpust delavcev s strani oseb, ki niso osebje izvajalca in drugi zaposleni pri izvajalcu ali njegovih podizvajalcih,
- vojna oprema, eksplozivi, ionizacijsko sevanje ali radioaktivno onesnaževanje, razen če se uporaba vojne opreme, eksplozivov, sevanja ali radioaktivnosti lahko pripiše IZVAJALCU,
- naravne katastrofe (potresi, hurikani, tajfuni, vulkani).

Če višja sila stranki prepreči ali ji bo preprečila, da bi izvršila neko svojo obveznost v okviru Pogodbe, mora drugo stranko obvestiti o dogodku ali okoliščinah, ki predstavljajo višjo silo, in mora navesti tiste obveznosti, katerih izvedba je ali bo preprečena. To obvestilo je treba poslati v roku 14 dni po tem, ko se je stranka zavedla dogodka ali razmer, ki predstavljajo višjo silo. Ta stranka je po tem, ko je posredovala to obvestilo, oproščena od izvedbe svojih obveznosti za tako dolgo, dokler ji višja sila to preprečuje. Višja sila ne vpliva na obveznosti katerekoli od strank, da izvrši plačila drugi stranki po Pogodbi.

Slika 57: Shematski prikaz dogodkov pri pojavu višje sile

Če je IZVAJALCU preprečeno, da bi izvršil katerekoli od svojih obveznosti po Pogodbi zaradi višje sile, o kateri je posredoval obvestilo in utrpi zamudo ali stroške zaradi višje sile, je upravičen do podaljšanja roka zaradi kakršnekoli zamude in do plačila nastalih stroškov, če se dogodek ali razmere, ki predstavljajo višjo silo, pojavijo znotraj države.

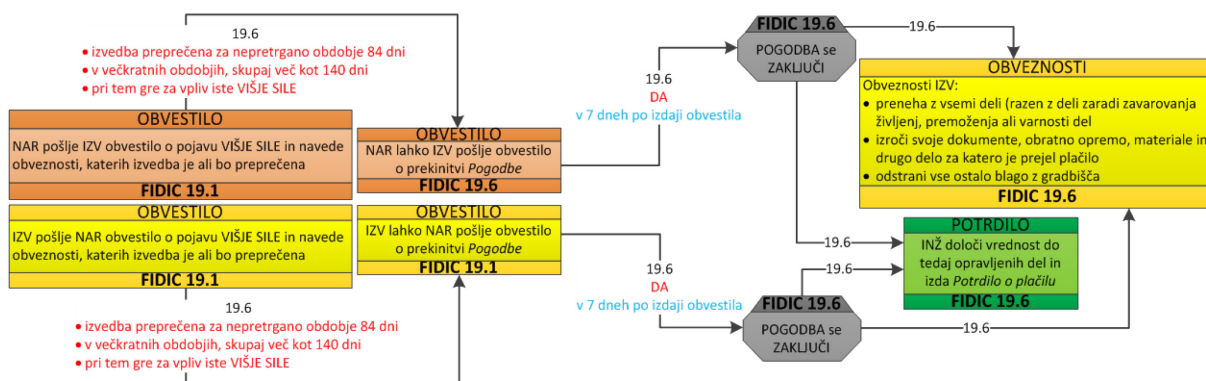
Slika 58: Shematski prikaz dogodkov pri zamudi in/ali stroških IZVAJALCA zaradi pojava višje sile

4.19.1 Neobvezen odstop od Pogodbe, plačilo in razrešitev

Če je izvedba večine del zaradi višje sile preprečena za nepretrgano obdobje 84 dni ali za več kot 140 dni v večkratnih obdobjih, lahko ena od strank pošlje drugi stranki obvestilo o prekinitvi Pogodbe. V takem primeru se Pogodba zaključi v 7 dneh po datumu izdaje obvestila, IZVAJALEC pa mora prenehati z delom in odstraniti vso opremo z gradbišča.

Pri taki prekinitvi INŽENIR določi vrednost do tedaj opravljenih del in izda Potrdilo o plačilu, ki mora vsebovati:

- zneske, ki jih je treba plačati za vsako izvršeno delo, kot je določeno v Pogodbi,
- ceno obratne opreme in materialov, naročenih za delo, ki so bili ali še bodo dostavljeni izvajalcu,
- vsak drug strošek ali obveznost, ki sta za Izvajalca upravičeno nastala v pričakovanju, da bo delo dokončal,
- strošek odstranitve začasnih del in opreme izvajalca z gradbišča,
- strošek vrnitve osebja izvajalcev in delavcev, ki so bili na dan prekinitve Pogodbe v celoti zaposleni pri teh delih.

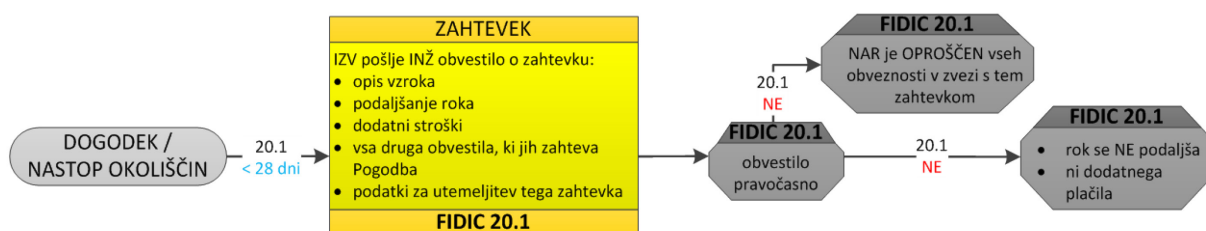

Slika 59: Shematski prikaz dogodkov pri neobveznem odstopu od Pogodbe zaradi pojave višje sile

4.20 Zahtevki, spori in arbitraža

4.20.1 Zahtevki Izvajalca

Če IZVAJALEC meni, da je upravičen do podaljšanja roka za dokončanje ali do plačila nastalih stroškov zaradi dogodka v okviru kateregakoli člena Splošnih pogojev ali kako drugače v zvezi s Pogodbo, mora poslati INŽENIRJU obvestilo, v katerem opiše dogodek ali okoliščine, ki so razlog za ta zahtevek. Predložiti mora tudi vsa druga obvestila, ki jih zahteva Pogodba, in podatke za utemeljitev tega zahtevka. Obvestilo mora poslati najkasneje v 28 dneh po tem, ko se je zavedel ali bi se bil moral zavesti takega dogodka ali okoliščin. Če zahtevka ne pošlje pravočasno, se rok za dokončanje ne podaljša, IZVAJALEC ni upravičen do dodatnega plačila in NAROČNIK je oproščen vseh obveznosti v zvezi s tem zahtevkom.

Slika 60: Shematski prikaz dogodkov pri zahtevkih IZVAJALCA

IZVAJALEC mora sproti voditi evidenco zaradi morebitne zahteve po dokazovanju nekega zahtevka ter INŽENIRJU dovoliti kontrolo te evidence.

V 42 dneh od trenutka, ko se je IZVAJALEC zavedel dogodka ali okoliščine, ki je bila vzrok za zahtevek, oziroma v okviru nekega drugega roka, ki ga lahko predlaga IZVAJALEC in odobri INŽENIR, mora IZVAJALEC INŽENIRJU poslati podrobno obrazložen zahtevek, ki vsebuje podatke, ki utemeljujejo zahtevek in podaljšanje roka ali dodatno plačilo, ki se ga zahteva. Če se

- sprememba temeljenja
- napake v pogodbah
- neobičajno vreme

Pogoste napake pri zahtevkih izvajalca

Strokovnjaki FIDIC-a v svojih predavanjih navajajo predvsem sledeče napake (Seminar, 2013):

- zahtevki IZVAJALCA so običajno napačno vodeni ali pozno pripravljani,
- s strani NAROČNIKA in INŽENIRJA so na splošno zahtevki napačno obravnavani,
- INŽENIRJI in NAROČNIKI sumerično zadržujejo plačila sredstev za katera menijo, da ne pripadajo IZVAJALCU,
- tehnično osebje na gradbiščih v večini nima dovolj znanja in ne obvlada postopkov tehnike priprave in obravnave zahtevkov, kot to določa pogodba, stroka in zakonodaja.

4.20.2 Komisija za reševanje sporov (KRS)

Narava in obseg investicijskih poslov, ki se običajno tudi časovno izvajajo dalj časa, zahtevata, da se nastala sporna vprašanja lahko začnejo reševati že med izvajanjem del, in ne šele pred arbitražo ali sodiščem. Po modelih pogodb FIDIC je takšen način reševanja sporov mogoče opredeliti kot alternativnega in ga naročnik ter izvajalec v okviru glavne pogodbe tudi vnaprej definirata. Besedila FIDIC zato omogočajo, da pogodbene stranke takšne spore rešujejo preko posebne KRS. V primeru spora stranka lahko katerakoli od strank sporoči drugi stranki, da želi sporno situacijo dodeliti komisiji v njeno odločitev. V praksi pa se k tej odločitvi pogosteje zateka izvajalec, ker velikokrat naročnik ne upošteva njegovega zahtevka za podaljšanje roka izvedbe del in plačila dodatnih stroškov. Neposredna pot po besedilih FIDIC na arbitražo ali sodišče ni mogoča. (Plauštajner, 2010).

Imenovanje KRS

Obe stranki skupaj imenujeta KRS, ki je sestavljena iz enega ali treh primerno usposobljenih članov, do datuma, ki je naveden v Dodatku k Ponudbi. Naročnik, izvajalec in člani komisije podpišejo sporazum o reševanju spora, v katerem stranke opredelijo postopek delovanja komisije, višino in način plačevanja dela članov ter njihove obveznosti, povezane predvsem z zagotovitvijo njihove nepristranskosti. Vsak član KRS je lahko izbran le ob soglasju obeh strank. Če se stranki sami ne moreta dogovoriti o imenovanju KRS, odloča o imenovanju organ ali uradnik za imenovanje, ki je določen v posebnih pogojih. Stranki lahko v sporazumu določita tudi nadomestne člane komisije. Vsakega člana komisije je možno razrešiti, če se s tem strinjata obe stranki. Samo naročnik ali samo izvajalec pa te odločitve ne moreta sprejeti (Plauštajner, 2010).

Prednosti KRS s tremi člani (Seminar, 2013):

- Več izkušenj.
- Večje spoštovanje odločitev.
- Ni odvisna zgolj od ene osebe.
- Možnost razpravljanja o sporu in debate o problemih, da bi tako dosegli soglasno odločitev.

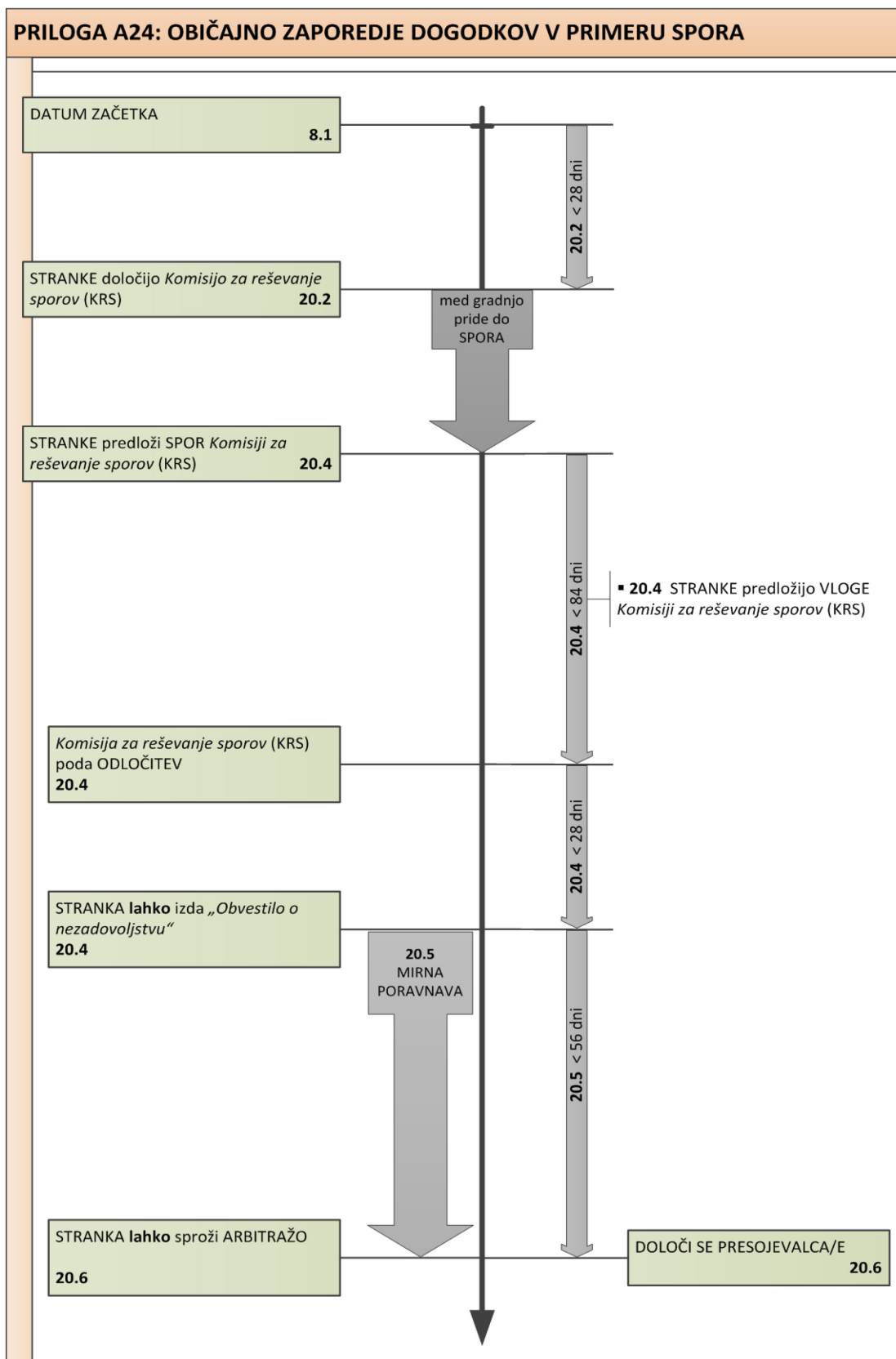
Delo in odločitve KRS

KRS mora delovati samostojno in neodvisno, obe sprti strani mora obravnavati pravično in nepristransko, pri postopku se mora izogibati nepotrebnim zamudam ali stroškom. KRS po svoji presoji razpiše obravnave ter izvaja vse potrebne dokaze, tudi z zaslišanjem prič ali imenovanjem izvedencev (Plauštajner, 2010).

V primeru spora lahko katerakoli od strank predloži spor pisno KRS v njeno odločitev, kopijo vloge pa je potrebno predložiti drugi stranki in inženirju. Obe stranki morata KRS takoj dati na razpolago vse dodatne podatke, dostop do gradbišča in primerne pripomočke, ki bi jih KRS lahko zahtevala za sprejem odločitve o sporu. KRS mora odločiti v roku 84 dni, ko so bili izpolnjeni pogoji za začetek njenega dela. Omenjeni rok ne začne teči z dnem ustanovitve komisije, ampak ko sta kumulativno izpolnjena pogoja, vezana na predložitev vlog strank in plačilo stroškov, potrebnih za delo KRS. S pretekom tega roka komisiji mandat za delo ne poteče avtomatično, razen če to katera od strank izrecno izjavi in v roku 28 dni, drugi stranki pošlje obvestilo o nezadovoljstvu. V praksi, zlasti če je odločitev komisije odvisna od dela izvedencev, se tako postavljeni roki ne morejo spoštovati (Plauštajner, 2010). Če pogodba še ni bila opuščena, zavrnjena ali zaključena, mora izvajalec nadaljevati z izvajanjem del v skladu s Pogodbo.

Odločitev komisije mora biti v pisni obliki in podrobno obrazložena, vsebovati mora tudi ustrezen pravni pouk. Če nobena stranka ne predloži obvestila o nezadovoljstvu, je odločitev komisije postala dokončna in obvezujoča. Če ena od strank ni zadovoljna z odločitvijo KRS, mora v roku 28 dni po prejemu odločitve obvestiti o tem drugo stranko. To pomeni, da komisija ni pravi nosilec za sprejem obvestila o nezadovoljnosti, ki mora obsegati zlasti razloge za nezadovoljstvo (Plauštajner, 2010).

Čeprav je bilo obvestilo o nezadovoljnosti z odločbo komisije pravilno in pravočasno predloženo, stranki ne moreta takoj nadaljevati postopka pred arbitražo ali sodiščem, ampak se morata še enkrat potruditi za mirno rešitev spora. Če se ne dogovorita drugače, se arbitražni ali sodni postopek lahko začne po 56 dneh od dneva, ko je bilo posredovano obvestilo o nezadovoljnosti, četudi ni bilo poskusa mirne rešitve spora. Na arbitražo ali na sodišče se lahko prizadeti stranki obrneta tudi takrat, kadar druga stran ne spoštuje odločitve komisije, zoper katero ni podala obvestila o nezadovoljnosti. Arbitraži ali sodišču lahko vsaka stranka predloži odločbo komisije (Plauštajner, 2010).

Slika 62: Običajno zaporedje dogodkov v primeru spora

Pomen KRS

Zaradi kompleksnosti in obsežnosti investicijskih sporov je nujno, da se sporno razmerje skuša rešiti s pomočjo KRS kot oblike alternativnega reševanja sporov. Odločitev komisije je strankam vedno kažipot, kje so in kaj jih lahko čaka na morebitni nadaljnji pravni poti. Zlasti v primerih z mednarodnim elementom sestavljajo komisijo člani iz različnih držav, ki so na spornem področju tehnični, največkrat pa pravni eksperti. Ti so nemalokrat tudi arbitri stalnih arbitraž, tako da imajo pri vodenju postopka in odločanju precejšnje izkušnje. Postopek pred KRS, čeprav objektivno ne more biti kratek, je zlasti s stroškovnega vidika opazno cenejši od postopka pri kateri od uveljavljenih institucionalnih mednarodnih Arbitraž (Plauštajner, 2010).

Stranki lahko svobodno odločata o sestavi komisije, saj ji lahko določita postopek dela in relevantne roke tako zase kot za komisijo, zato so besedila FIDIC tudi na tem področju samo model ali opcija. Če katerikoli od strank ponujene rešitve ne ustrezajo, imajo možnost, da končna pogodbeno besedila in sporazum o reševanju sporov prilagodijo svojim potrebam, razen kolikor bi bilo to v nasprotju s prisilnimi predpisi. Na področju reševanja sporov bi to bila ureditev postopka, ki bi dopuščala kršitev načela enakosti orožij ali pravice do izjave (Plauštajner, 2010).

Tehtna in prepričljiva odločitev komisije, daje strankam možnost, da ponovno preučita svoj položaj in uravnotežita svoje zahteve. Učinek KRS se sicer lahko suspendira z navadno izjavo o nezadovoljnosti. Praksa kaže, da odločitvi komisije nemalokrat sledi dogovor strank v obliki aneksa h glavni pogodbi. Če do tega ne pride in se spor dokončno reši pred arbitražo ali sodiščem, je odločitev komisije svojevrsten precedens, ki ni brez vpliva na dokončno odločitev, še zlasti v primerih, ko je komisija izvedla obširen dokazni postopek. Če pride do takšnega spora na primer pred slovenskim sodiščem med slovenskima pravnima osebama, bo uporabljeno besedilo FIDIC postalo del materialnega prava kot pravne podlage za rešitev spora (Plauštajner, 2010).

Prednosti KRS (Seminar, 2013):

- Spore reši v 84 dneh.
- Nižji stroški kot pri arbitraži ali pravdi.
- Nepriustranskost.
- Ocena v realnem času.
- Izboljšuje standarde.
- Omogoča jasnost.
- Razprši probleme (vsi pridobijo).
- Vzpodbuja konkurenčnost pri ponudbah.

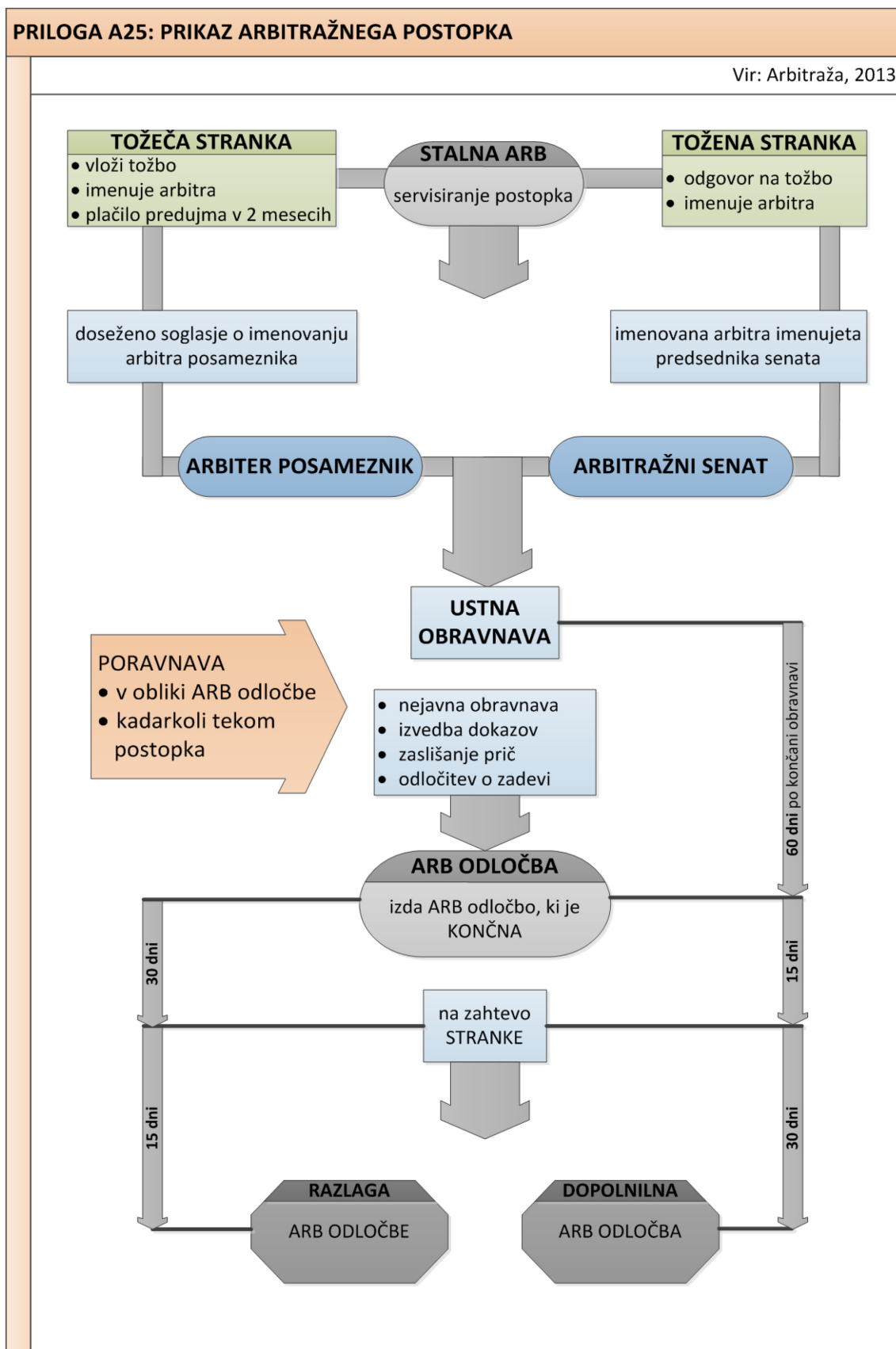
4.20.3 Arbitraža

»Arbitraža je postopek reševanja sporov pred arbitrom posameznikom ali arbitražnim senatom, ki ga stranke same izberejo in ga pooblastijo, da dokončno odloči o spornem razmerju z arbitražno odločbo. Arbitražna odločba je dokončna in je po svojem učinku izenačena s pravnomočno sodno odločbo« (Arbitraža, 2013).

Če ne pride do mirne rešitve, je treba vsak spor, pri katerem odločitev KRS ni postala dokončna in obvezujoča, dokončno rešiti z mednarodno arbitražo. Če se stranki ne dogovorita drugače, je treba spor dokončno rešiti s tremi razsodniki po pravilih arbitraže Mednarodne trgovske zbornice (v nadaljevanju ICC), arbitraža pa mora potekati v jeziku za sporazumevanje.

Arbitražno sodišče ICC ima sedež v Parizu in je prepoznavno kot vodilna arbitražna institucija v evropskem in v svetovnem merilu. Arbitražna pravila ICC dopuščajo, da stranke predlagajo sodišču v imenovanje arbitre po svoji izbiri. V veliko primerih imajo pomembno vlogo pri imenovanju arbitrov tudi nacionalni odbori posameznih držav. V tem primeru se praviloma stranke redkeje uspejo sporazumeti o imenovanju konkretnega arbitra (Kač, 2013).

Razsodniki imajo vsa pooblastila za odpiranje, pregledovanje in revidiranje kateregakoli potrdila, odločitve, navodila, mnenja in ocene inženirja ter tudi odločitve KRS, ki zadevajo ta spor. Nobena stranka se v postopkih pred razsodniki ne sme omejiti na dokaze in argumente, ki so bili predhodno predloženi KRS za pridobitev njene odločitve, ali na razloge za nezadovoljstvo, podane v njenem obvestilu o nezadovoljstvu. Vsaka odločitev KRS mora biti dopustna kot dokaz pri arbitraži. Arbitraža se lahko prične pred dokončanjem ali po dokončanju del. Obveznosti obeh strank, inženirja in KRS se ne smejo spremeniti zaradi arbitraže, ki poteka v času izvajanja del.

Slika 63: Prikaz arbitražnega postopka (Povzeto po Arbitraža, 2013)

5 ZAKLJUČEK

Gradbeništvo je ena pomembnejših panog tako v nacionalnem gospodarstvu kot tudi v mednarodnem. Gradnja objekta je dolgotrajen proces, kjer je zahtevanega veliko strokovnega znanja, časa in denarja. Pri gradnji nastopa več udeležencev, ki imajo med seboj različne poglede in želja, zato velikokrat prihaja do dogodkov, ki vodijo do nepredvidenih stroškov, veliki finančni vložki pa predstavljajo različna tveganja, kar lahko hitro privede do sporov med strankami. Največ sporov se pojavi v fazi, ko je ugotovljeno, da pogodba ni izpolnjena tako, kot je bilo dogovorjeno oziroma pričakovano. Skrbno pripravljena pogodba tako predstavlja bistvo dobrih odnosov med udeleženci. Ob vsej poplavi nepričakovanih dogodkov in nepričakovanih stroškov v fazi gradnje, je potreben nekakšen drugačen pristop k pogodbi, ki bi to dogajanje reguliral in sproti omilil posledice. Potrebno je zasnovati inženirsko pogodbo, ki omogoča obvladovanje takšnega dogajanja, ker vključuje vrsto specifičnih znanj in določila, ki jih običajno komercialne pogodbe ne vsebujejo. Ravno to ureja FIDIC, ki obvladuje te zahteve, predvsem z zagotavljanjem pravic izvajalca do uveljavljanja zahtevkov, v njem so predpisani in zagotovljeni postopki za uveljavljanje, dokazovanje upravičenosti in reševanje zahtevkov. Na prvi stopnji to ureja inženir, ki o rešitvi odloča, če pa se kdo od udeležencev s to rešitvijo ne strinja, se zadeva preda na Komisijo za reševanje sporov, ki to nadaljnje rešuje.

Pri FIDIC pogodbah je ključnega pomena odlično poznavanje narave gradbenih pogodb in pravočasno reševanje odstopanj, ki nastajajo pri gradnji. Pri tem pa je potrebno opozoriti, da primarni zakon, ki velja v Sloveniji, še vedno ostaja Obligacijski zakonik. FIDIC pravila so smernice in določila, za njihovo uporabo pa se stranke med sabo prostovoljno dogovorijo, v nasprotnem primeru veljajo določila v skladu z Obligacijskim zakonikom.

FIDIC pogodbe veljajo za svetovno uveljavljeni pogodbeni standard in ker jih podpirajo mnoge evropske investicijske banke, bi ob tem predlagal, da bi bilo dobro, če bi tudi v Sloveniji inženirji začeli prepričevati investitorje, da je FIDIC dobra izbira pri izpeljavi projektov.

Pri pisanju diplomske naloge sem spoznal uporabno vrednost FIDIC-a. FIDIC pogoji pogodb pa so precej obsežni in vsebujejo veliko členov, ki se med seboj prepletajo. Zato sem se domislil rešitve, ki bi olajšala branje in iskanje členov, kateri opredeljujejo, kako naj bi nek postopek v specifični situaciji potekal in sicer sem zasnoval sheme potekov teh procesov. Branje shem je enostavno – ko bi katera izmed strank naletela na nek nepredviden dogodek oziroma okoliščino, za katero ne bi vedela kako odreagirati, bi, namesto da bi brala knjigo in iskala člene, ki se na situacijo navezujejo, iz shem razbrala, kaj mora storiti, da se zaščiti ter kaj so njene dolžnosti in pravice v dotičnem primeru. Sheme stranko usmerjajo do člena, ki ureja določen postopek do rešitve problema z upoštevanjem FIDIC določil, z namenom, da bi do izvedbe gradbene investicije prišlo brez spora med strankami.

S predlagano rešitvijo je pospešen celoten postopek, skrajšuje se tako čas kakor zapravljen sredstva. Gre za grafični, bolj pregleden prikaz teh postopkov in procesov, kjer ne gre za izključevanje zakonodaje, temveč za poenostavljeno branje členov. Sam sem mnenja, da bi tak sistem doprinesel veliko dobrega k hitrejšemu reševanju problemov na tem področju. Branje shem je hitro, zato bi bilo tudi samo reševanje postopka usklajevanja odstopanj hitrejše in za investitorja bistveno cenejše. Z jasnejšo opredelitvijo poteka teh postopkov bi se v očeh obeh strank odpravil dvom kaj storiti v pereči situaciji, tako bi se celoten postopek pospešil in usmeril v pravo smer. Moj predlog je usmerjen v enostavnejšo, hitrejšo in cenejšo pot do skupne rešitve neželenih situacij za obe stranki.

Tak shematski pregled postopkov predstavlja tudi dobro osnovo za izdelavo informacijske podpore vodenju gradbenih projektov. Lahko postane sestavni element podsistema upravljanja s tveganji – v smislu sistematičnega obvladovanja tveganj, ki nastopijo med izvedbo.

» ta stran je namenoma prazna«

VIRI

Arbitraža. 2013. Ljubljana, Gospodarska zbornica Slovenije – Stalna arbitraža pri Gospodarski zbornici Slovenije.

<http://www.sloarbitration.eu/sl/arbitraza> (Pridobljeno 12. 1. 2013)

FIDIC. International Federation of Consulting Engineers. The Global Voice of Consulting Engineers. 2012.

<http://fidic.org> (Pridobljeno 10. 12. 2012)

FIDIC pogodbeni odnosi. 2010. Ljubljana, Gospodarska zbornica Slovenije.

<http://www.gzs.si/pripone/27454> (Pridobljeno 20. 10. 2013)

Gradbena pogodba. 2013. Priročnik za izvajanje gradbenega nadzora.

<http://nadzornik.diamonddogs.si/pogodbe.html> (Pridobljeno 21. 4. 2013)

Kač, S. 2013. Z vseh celin. Ljubljana, Gospodarska zbornica

<http://www.gzs.si/pripone/4248> (Pridobljeno 13. 2. 2013)

Korošec, V. 2009. Definicija svetovalnega inženiringa in njegov pomen v investicijskih procesih.

Ljubljana, Gospodarska zbornica Slovenije - Združenje za svetovalni inženiring.

http://www.gzs.si/slo/panoge/zdruzenje_za_svetovalni_inzeniring/svetovalni_inzeniring/definicija_sve_tovalnega_inzeniringa_in_njegov_pomen_v_investicijskih_procesih (Pridobljeno 23. 12. 2013)

Korošec, V. 2011. Zgodovina. Ljubljana, Gospodarska zbornica Slovenije - Združenje za svetovalni inženiring.

http://www.gzs.si/slo/panoge/zdruzenje_za_svetovalni_inzeniring/o_zdruzenju/zgodovina

(Pridobljeno 25. 11. 2012)

Kos, A. 2012. Pravna razmerja med naročnikom, izvajalcem in podizvajalcem gradbene pogodbe.

Diplomska naloga. Maribor, Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta (samozaložba A. Kos): 3 str.

Kranjc, V., Vrenčur, R. 2013. Gospodarsko pogodbeno pravo – GPP: 29.

<http://www.shrani.si/f/1x/6F/2Ah4aCHj/gpp-slajdi-s-predavanj-i.ppt> (Pridobljeno 13. 4. 2013)

Obligacijski zakonik (uradno prečiščeno besedilo) (OZ-UPB1). UL RS, št. 97/2007: 96-98.

Plauštajner, K. 2007. Gradbeni spori. Odvetnik 34, 1: 8-12.

<http://www.odv-zb.si/upload/revija/odvetnik-34.pdf> (Pridobljeno 9. 4. 2013)

Plauštajner, K. 2010. FIDIC – alternativno reševanje sporov. Odvetnik 50, 4: 10-11.

<http://www.odv-zb.si/upload/revija/ODVETNIK%20st%2050-zbornica.pdf> (Pridobljeno 11. 12. 2012)

Posebne gradbene uzance. UL SFRJ, št. 18/1977.

http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_gradbenistva_in_industrije_gradbenega_materiala/pogodbe_v_gradbenistvu/posebne_gradbene_uzance (Pridobljeno 10. 12. 2012)

Reflak, J., Javornik, R. B., Kerin, A., Pšunder, I., Pavčič, M., Vodlan, T., Marinko, M., Dobnik, C., Henčič, P., Žnidarič, J. 2007. Od projekta do objekta. Strokovni priročnik za pripravo, vodenje in organizacijo gradnje. Ljubljana, Verlag Dashöfer: poglavja 10/1- 10/5 in 10/17.

Seminar uporaba standardnih pogodb FIDIC, Rdeča in Rumena knjiga. 2013. Ljubljana, Gospodarska zbornica Slovenije – Združenje za svetovalni inženiring, Združenje za inženiring: loč. pag.

Skulj, S. (ur.). 1999. Pogoji gradbenih pogodb za gradbena in inženirska dela, ki jih načrtuje naročnik, Construction, 1. izdaja. Ljubljana, Gospodarska zbornica Slovenije – Združenje inženirsko svetovalnih podjetij: str. 9-98.

Skulj, S. 2004. FIDIC pogodbeni pogoji. Simpozij Družba – prostor – graditev ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Ljubljana, Grand hotel Union: 47-50.

http://www.mzip.gov.si/fileadmin/mzip.gov.si/pageuploads/publikacije/dpg_zbornik.pdf (Pridobljeno 4. 1. 2013)

Splošna določila za gradbene pogodbe FIDIC. 2011. Ljubljana, Gospodarska zbornica Slovenije – Zbornica gradbeništva in industrije gradbenega materiala.

http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_gradbenistva_in_industrije_gradbenega_materiala/pogodbe_v_gradbenistvu/splosna_mednarodna_dolocila_fidic_zveze (Pridobljeno 20. 12. 2012)

Turk, B. J. 2007. Gradbena dejavnost in odgovornost izvajalcev. Svetovalec, Priloga Obrtnika št. 11: 178.

http://ss1.spletnik.si/000/000/0ce/938/svetovalec_1107_arhiv.pdf (Pridobljeno 11. 4. 2013)

Zahteva za obvezno uvedbo pravil FIDIC v pogodbe med javnimi naročniki, izvajalci del in podizvajalci v gradbeništvu in v inženiringu pri pogodbenih zneskih nad 100.000€. 2012. Ljubljana, Gospodarska zbornica Slovenije – Zbornica gradbeništva in industrije gradbenega materiala.

<http://www.gzs.si/pripone/35636/Dopis%20ministrom%20za%20FIDIC-zm%20R%203.pdf>

(Pridobljeno 21. 11. 2012)

»ta stran je namenoma prazna«

PRILOGE

PRILOGA A: SHEMATSKI PRIKAZ POSTOPKOV USKLAJEVANJA ODSTOPANJ PRI GRADNJI PO FIDIC POGODBENIH POGOJIH

Priloga A1: Legenda

Priloga A2: Zamude pri risbah in navodilih

Priloga A3: Pravica dostopa na gradbišče

Priloga A4: Odločitve, KRS, ARB

Priloga A5: Garancija za dobro izvedbo

Priloga A6: Zakoličenje

Priloga A7: Nepredvidljive fizične razmere

Priloga A8: Fosili

Priloga A9: Preskušanje

Priloga A10: Začetek, ustavitev, prevzem del

Priloga A11: Zamude, podaljšanje roka za dokončanje

Priloga A12: Preskusi ob dokončanju

Priloga A13: Odgovornost za napake

Priloga A14: Merjenje in ocena

Priloga A15: Spremembe in prilagoditve

Priloga A16: Končno plačilo

Priloga A17: Odstop od pogodbe s strani Naročnika

Priloga A18: Zaustavitev del in odstop od pogodbe s strani Izvajalca

Priloga A19: Višja sila

Priloga A20: Zahtevki Izvajalca

Priloga A21: Običajno zaporedje plačilnih dogodkov

Priloga A22: Običajno zaporedje glavnih dogodkov pri gradbenih pogodbah

Priloga A23: Zaključevanje del

Priloga A24: Običajno zaporedje glavnih dogodkov v primeru spora

Priloga A25: Prikaz arbitražnega postopka

PRILOGA A1: LEGENDA

KRATICE:

IZV – IZVAJALEC

NAR – NAROČNIK

INŽ – INŽENIR

KRS – KOMISIJA ZA REŠEVANJE SPOROV

ARB – ARBITRAŽA

BARVE:

IZVAJALEC

ČAS, ki je na razpolago

INŽENIR

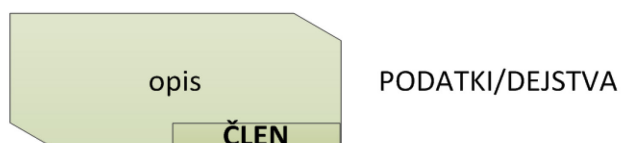
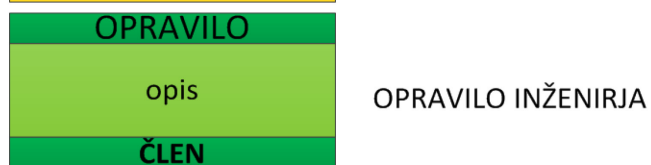
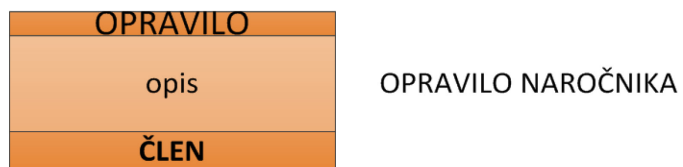
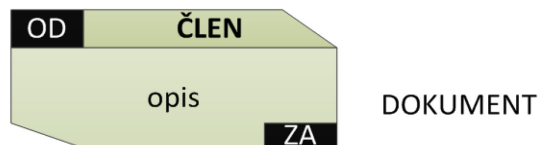
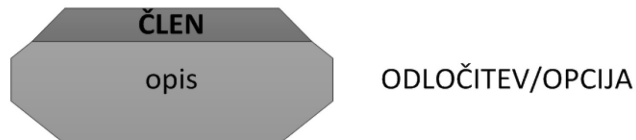

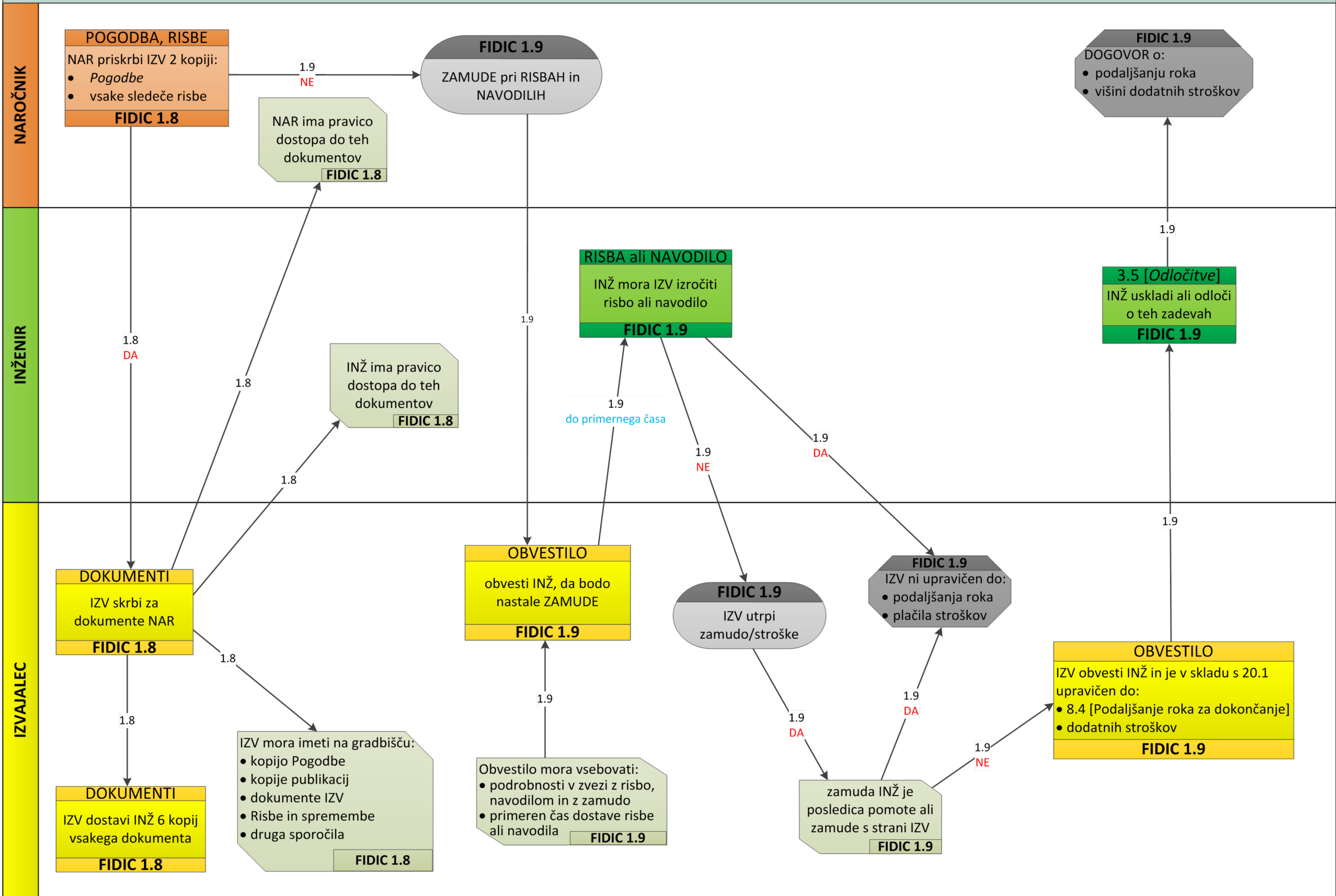
DA/NE, ostali podatki

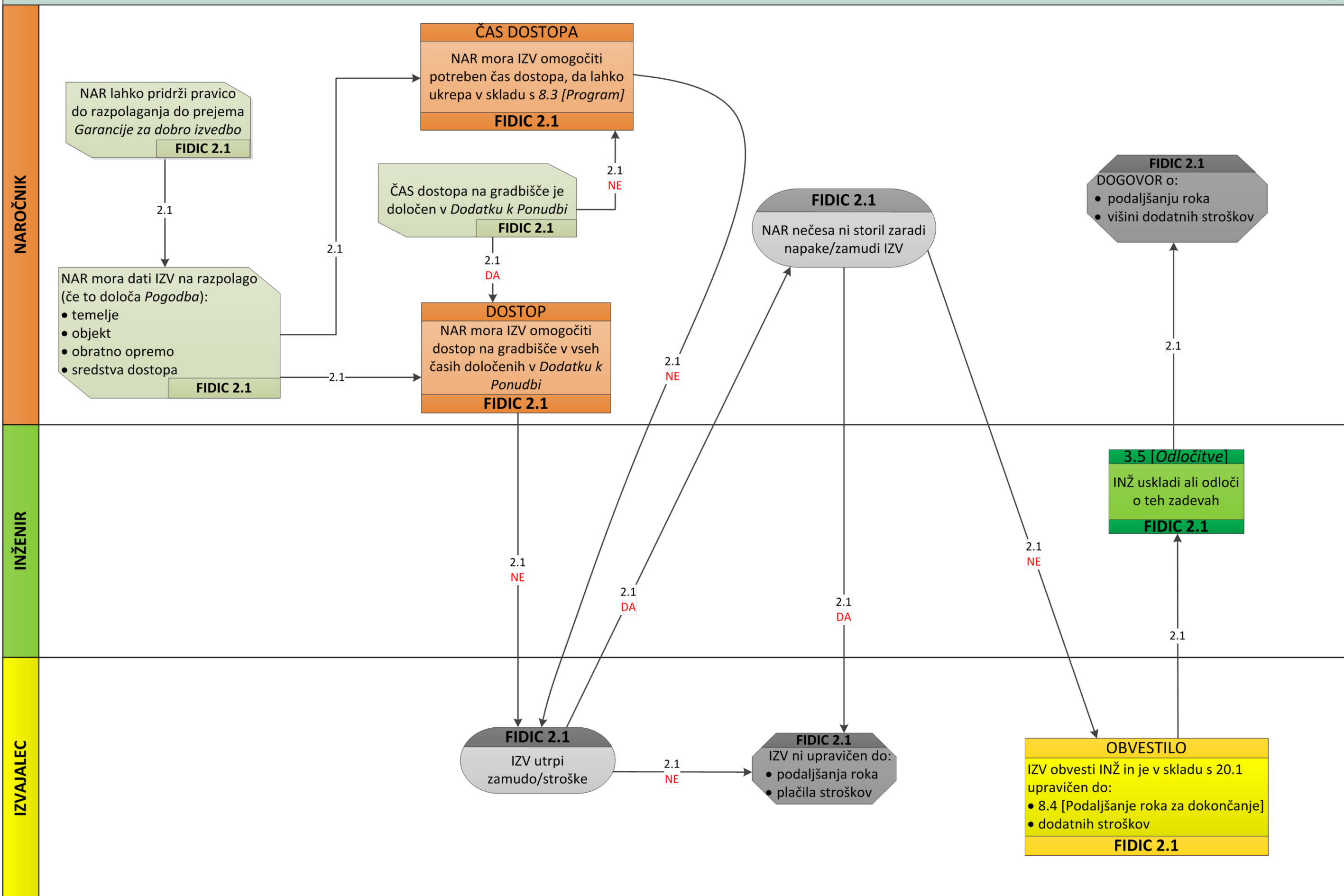

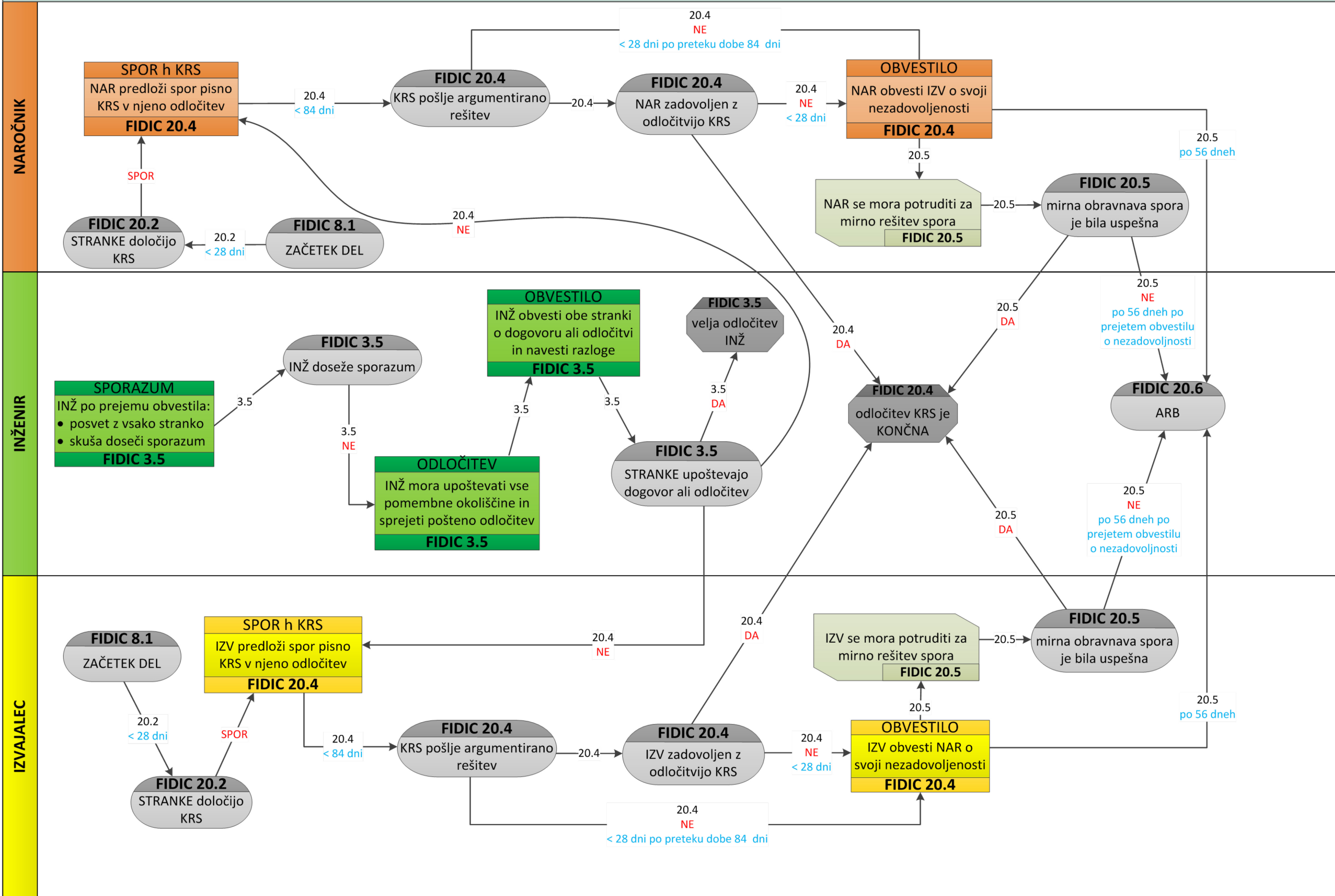
NAROČNIK

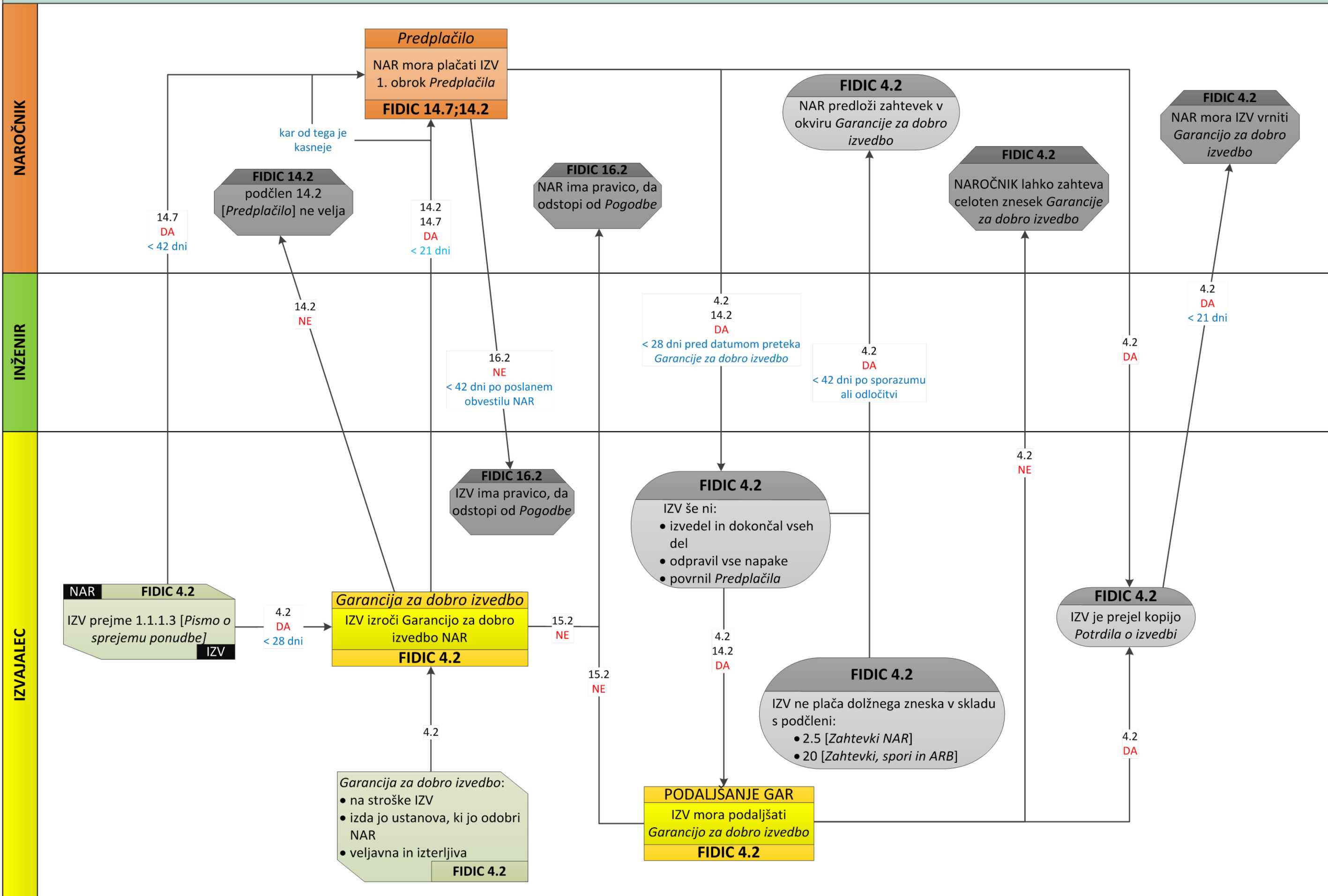
SHEME:

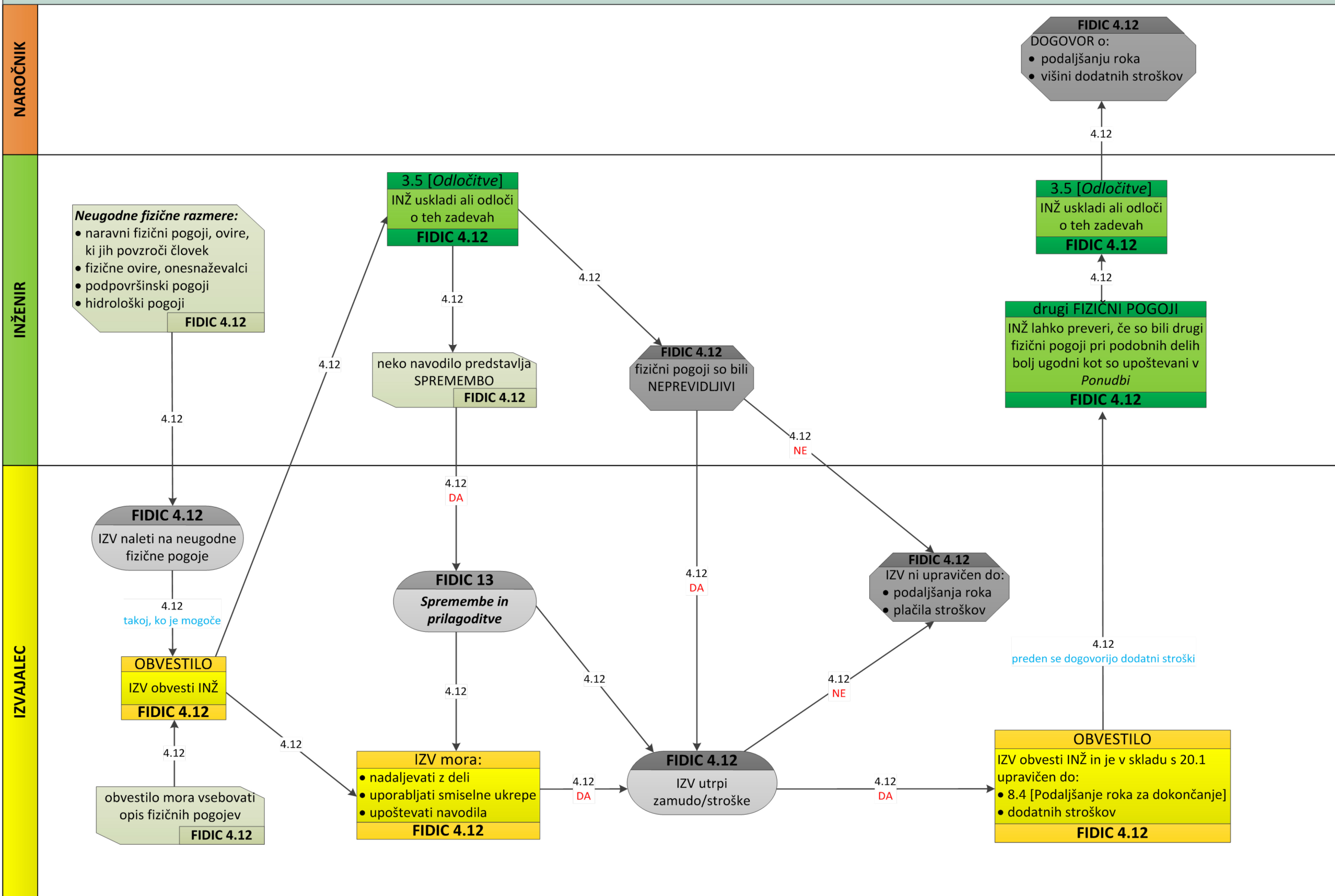

PRILOGA A8: FOSILI

IZVAJALEC

INŽENIR

FIDIC 4.24
IZV naleti na najdbo

- fosili
 - kovan denar
 - dragoceni ali starinski predmeti
 - objekti in drugi ostanki
 - predmeti geološkega ali arheološkega značaja
- FIDIC 4.24**

4.24
tako

OBVESTILO
IZV obvesti INŽ ob odkritju
FIDIC 4.24

NAVODILO
INŽ da navodilo kako ravnati z najdbo
FIDIC 4.24

ZAŠČITA NAJDBe
IZV izvede potrebne ukrepe, da zaščiti najdbo
FIDIC 4.24

4.24
DA

FIDIC 4.24
IZV utрпи zamudo/stroške

3.5 [Odločitve]
INŽ uskladi ali odloči o teh zadevah
FIDIC 4.24

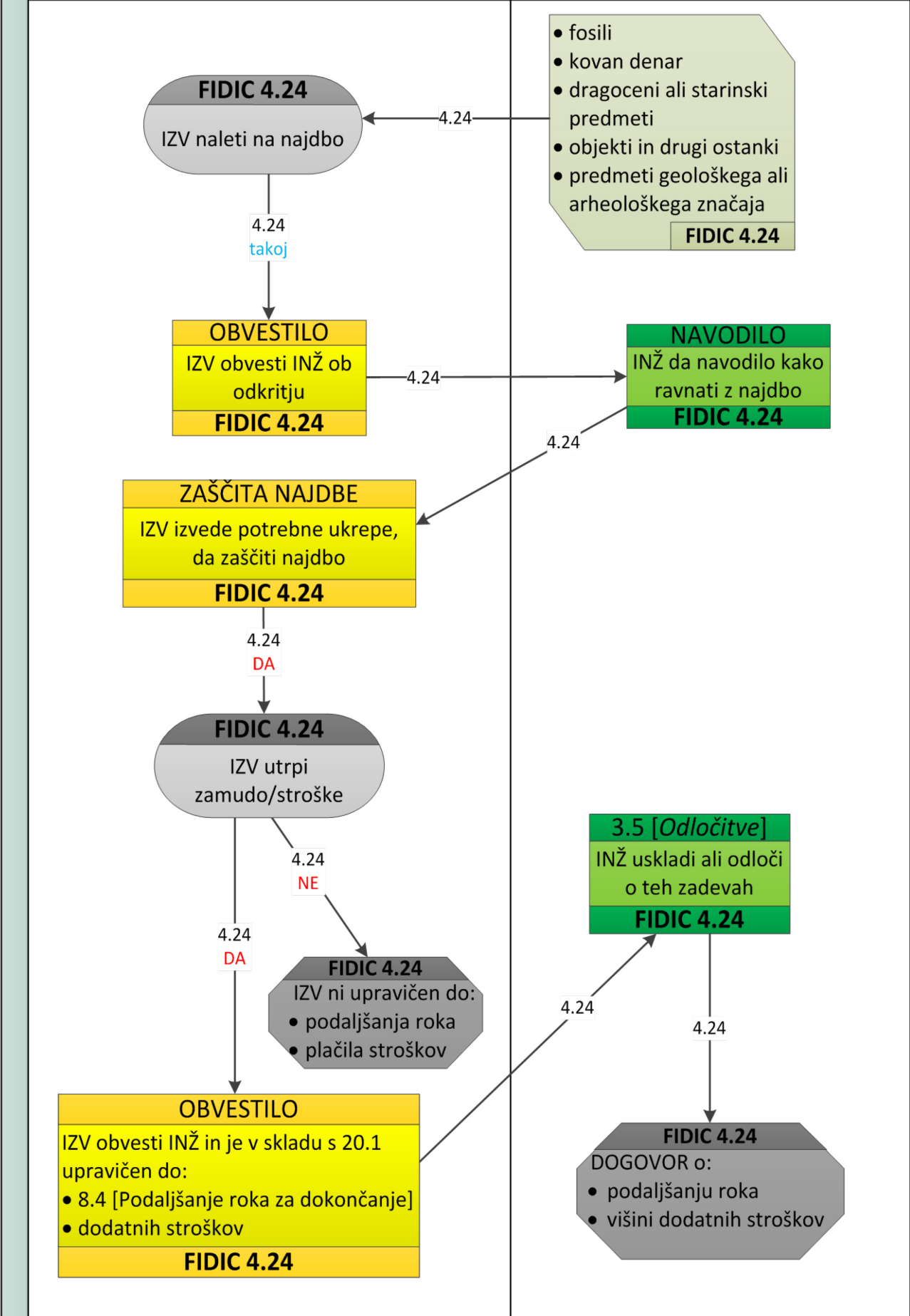
4.24
NE

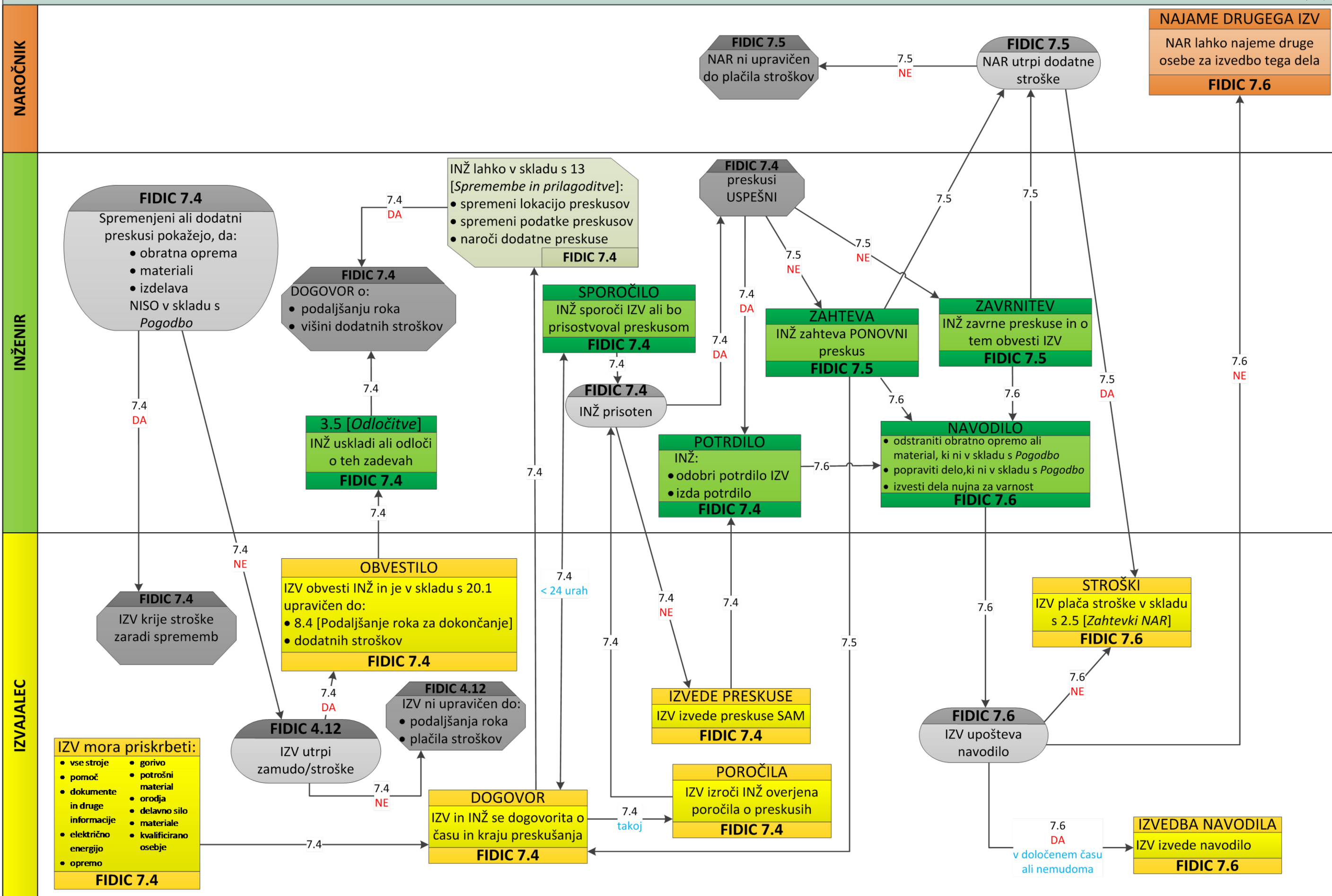
4.24
DA

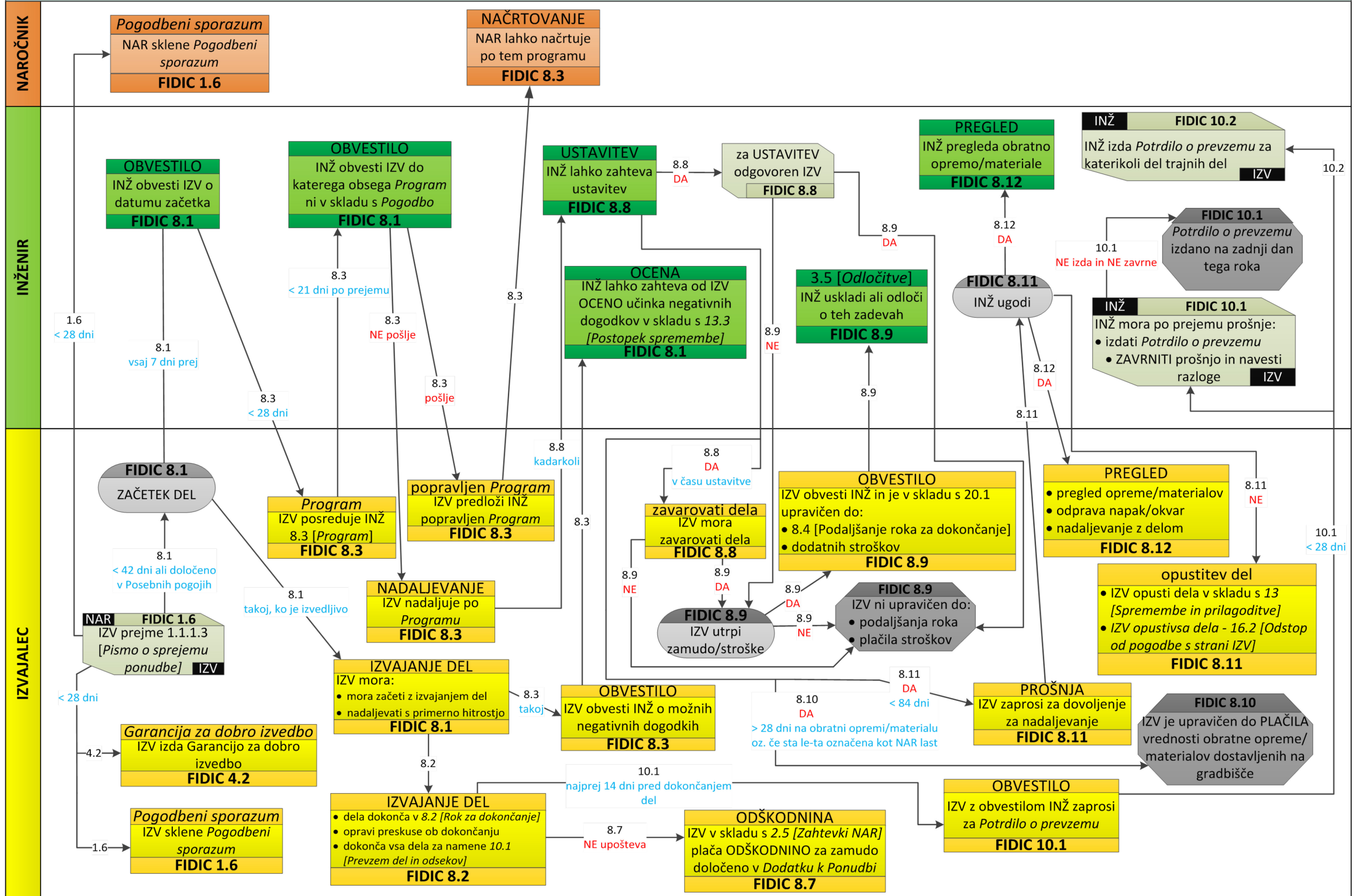
FIDIC 4.24
IZV ni upravičen do:
• podaljšanja roka
• plačila stroškov

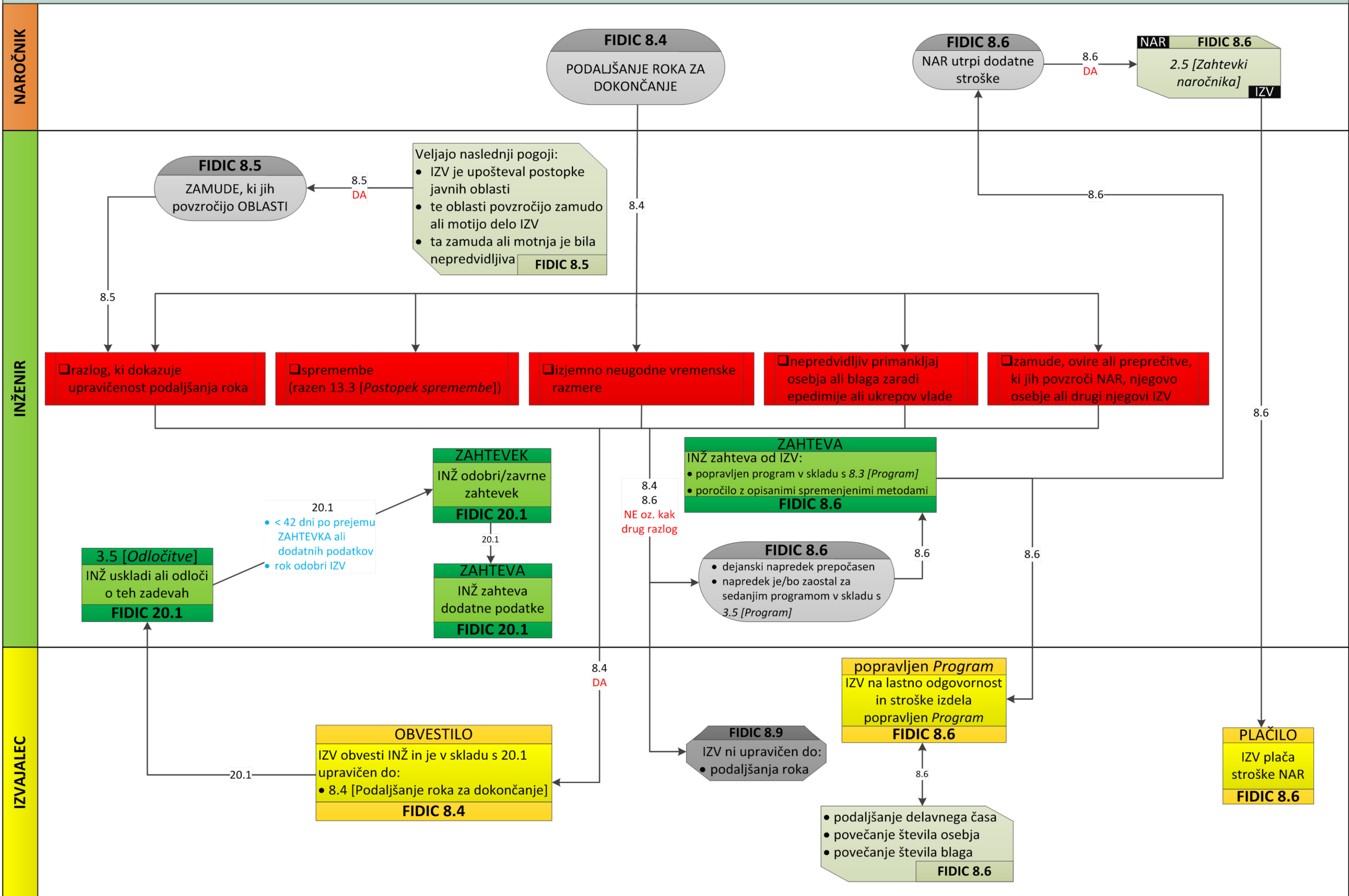
OBVESTILO
IZV obvesti INŽ in je v skladu s 20.1 upravičen do:
• 8.4 [Podaljšanje roka za dokončanje]
• dodatnih stroškov
FIDIC 4.24

FIDIC 4.24
DOGOVOR o:
• podaljšanju roka
• višini dodatnih stroškov

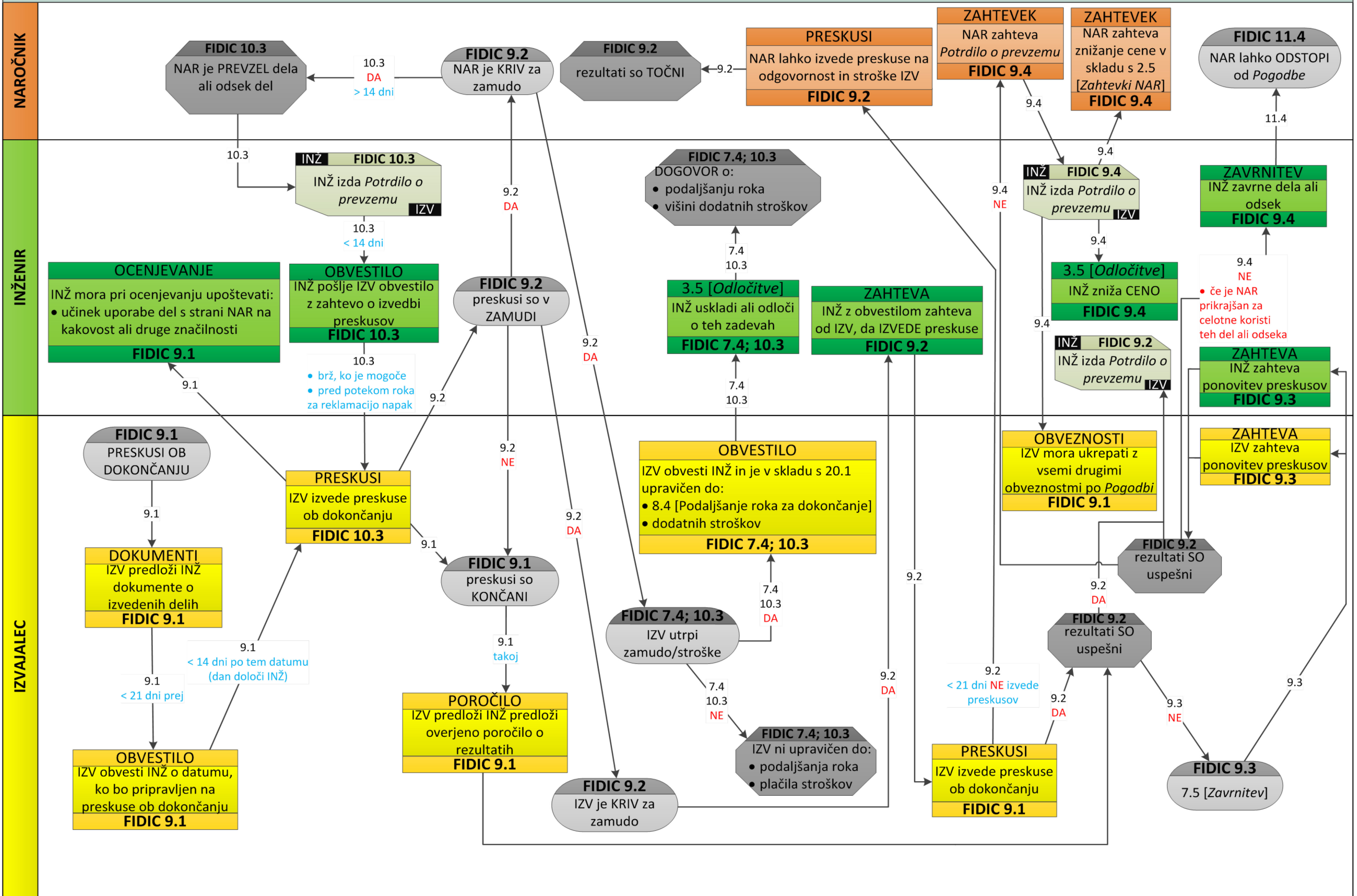

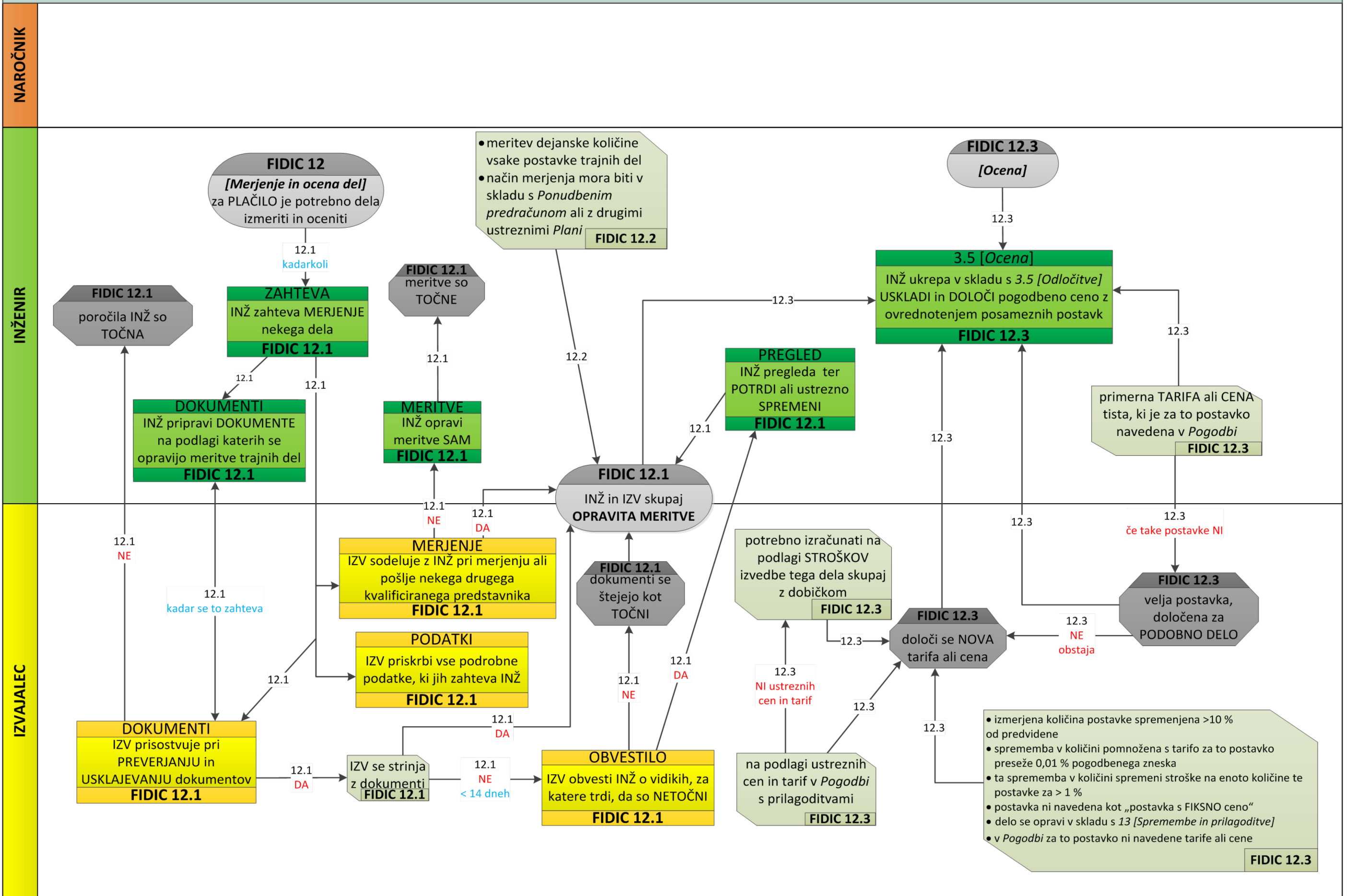

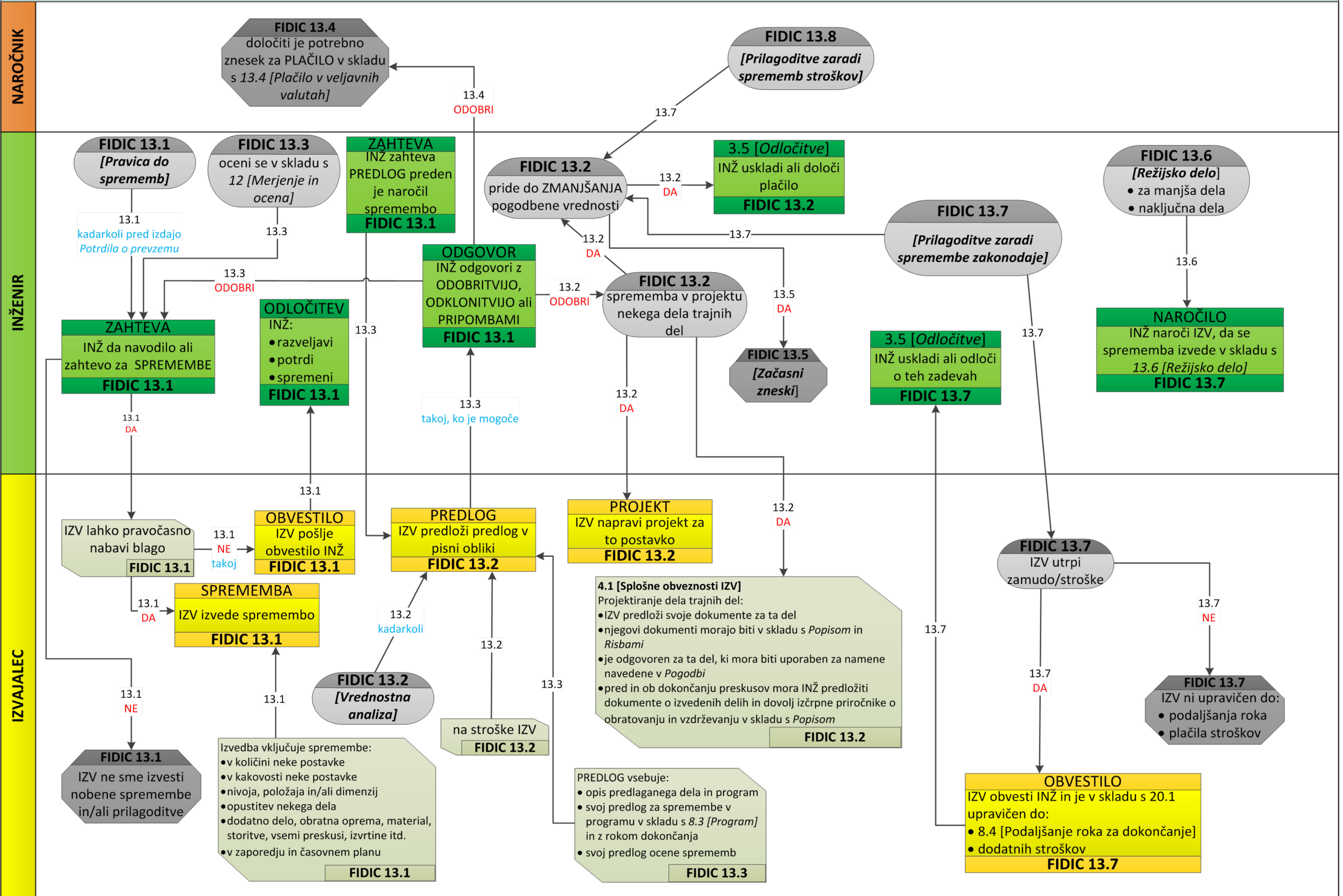

PRILOGA A12: PRESKUSI OB DOKONČANJU

Členi: 4.1; 7.4; 7.5; 9.1; 9.2; 9.3; 9.4; 10.3; 11.4

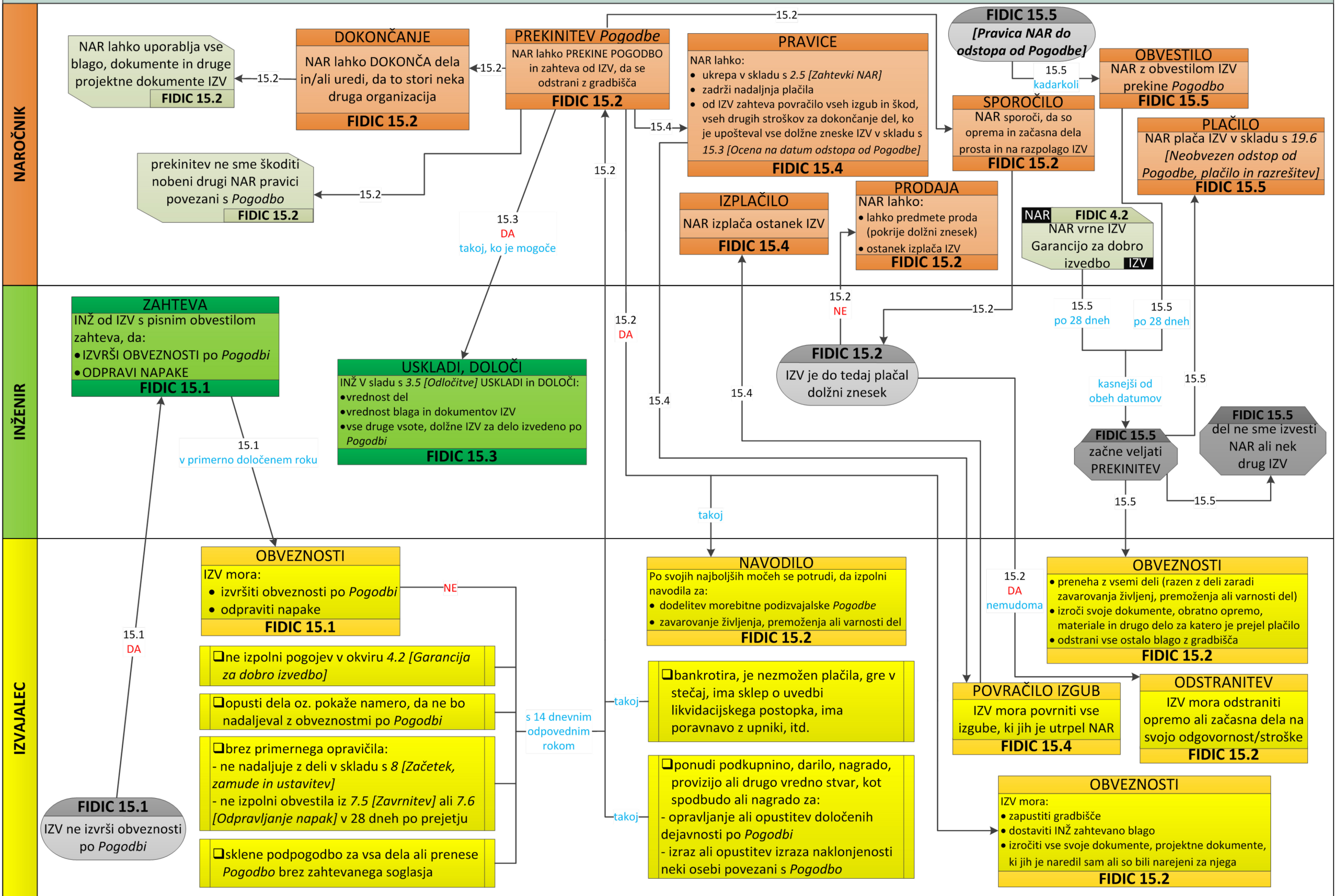

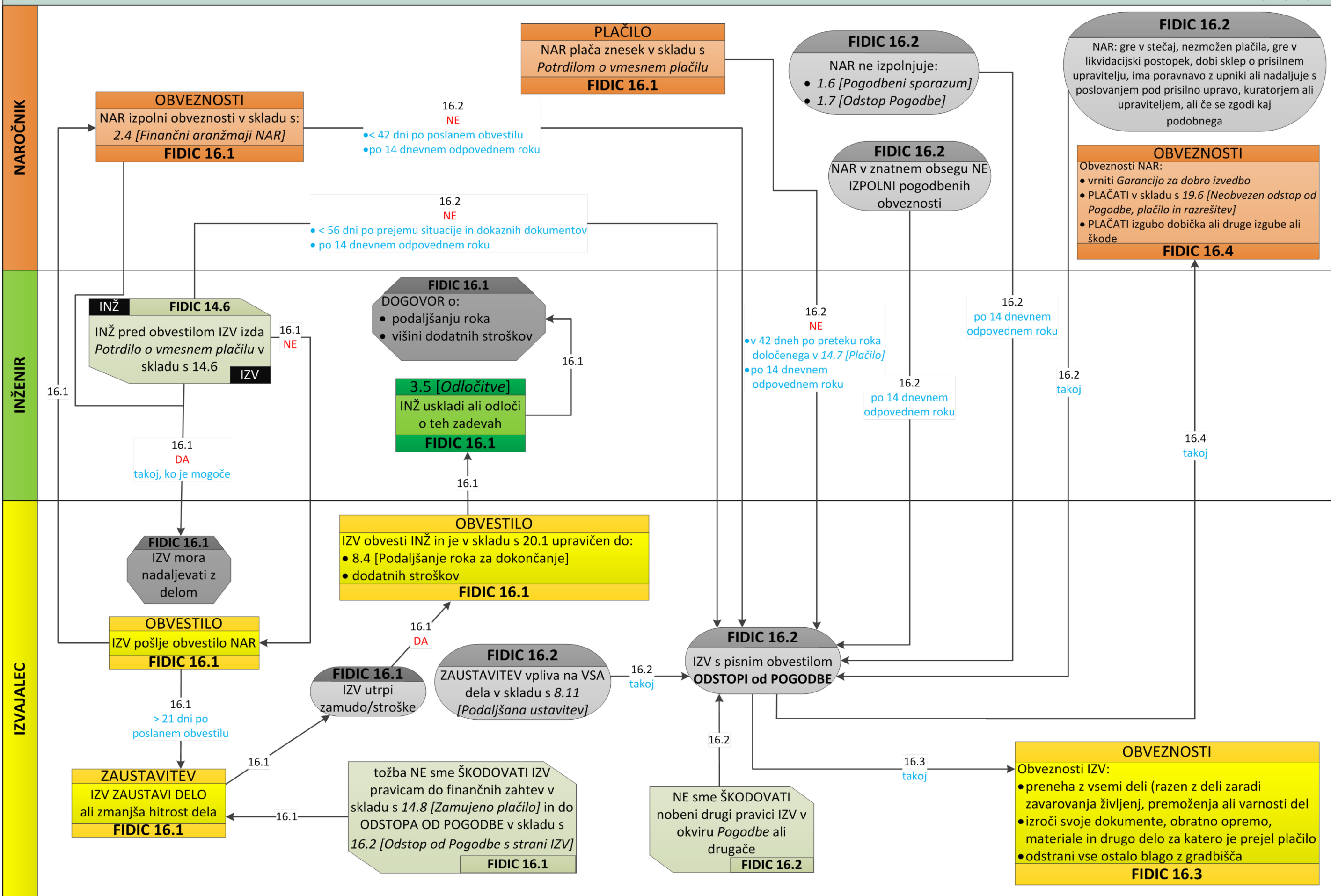

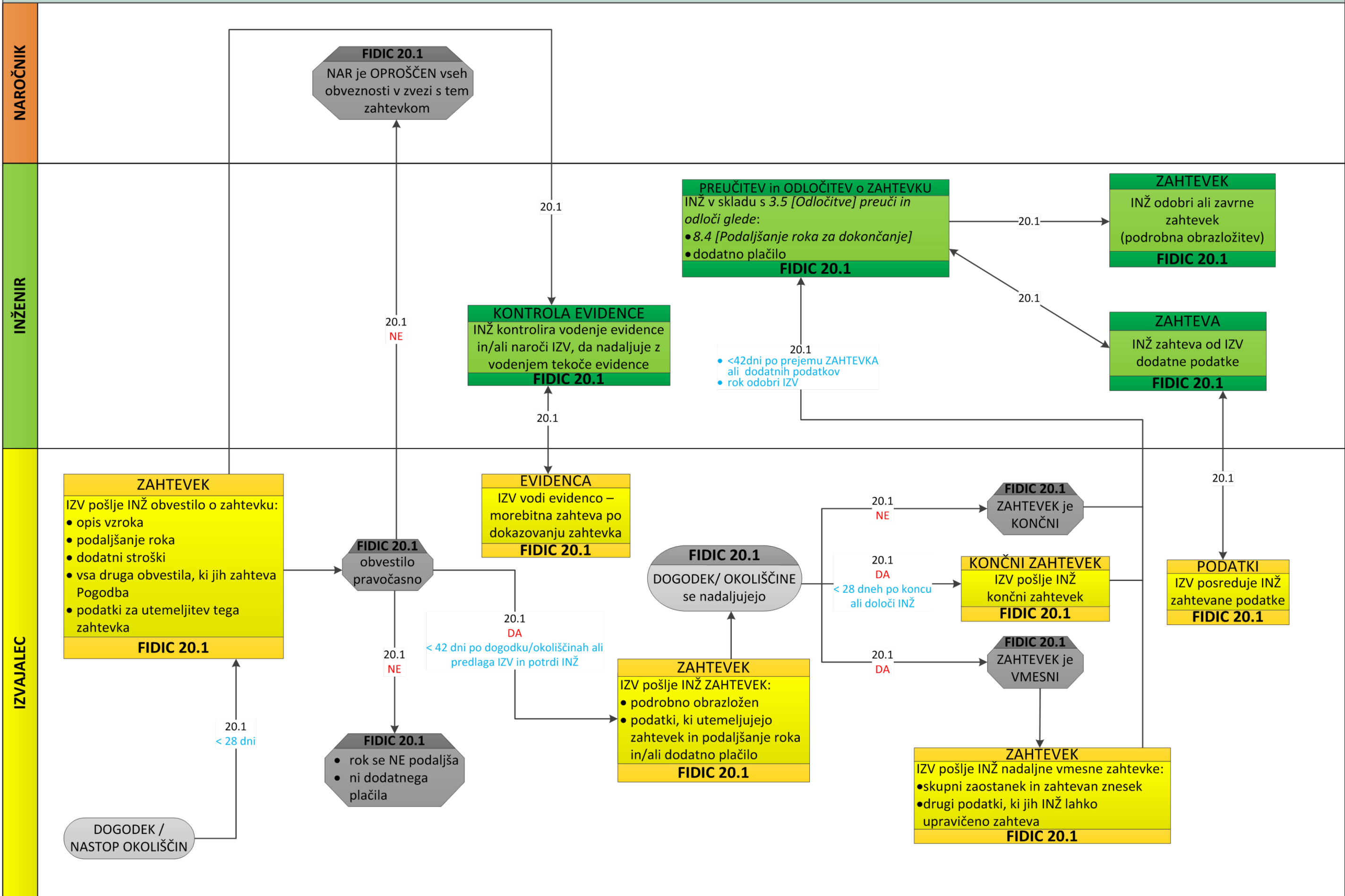

PRILOGA A17: ODSTOP OD POGODBE S STRANI NAROČNIKA

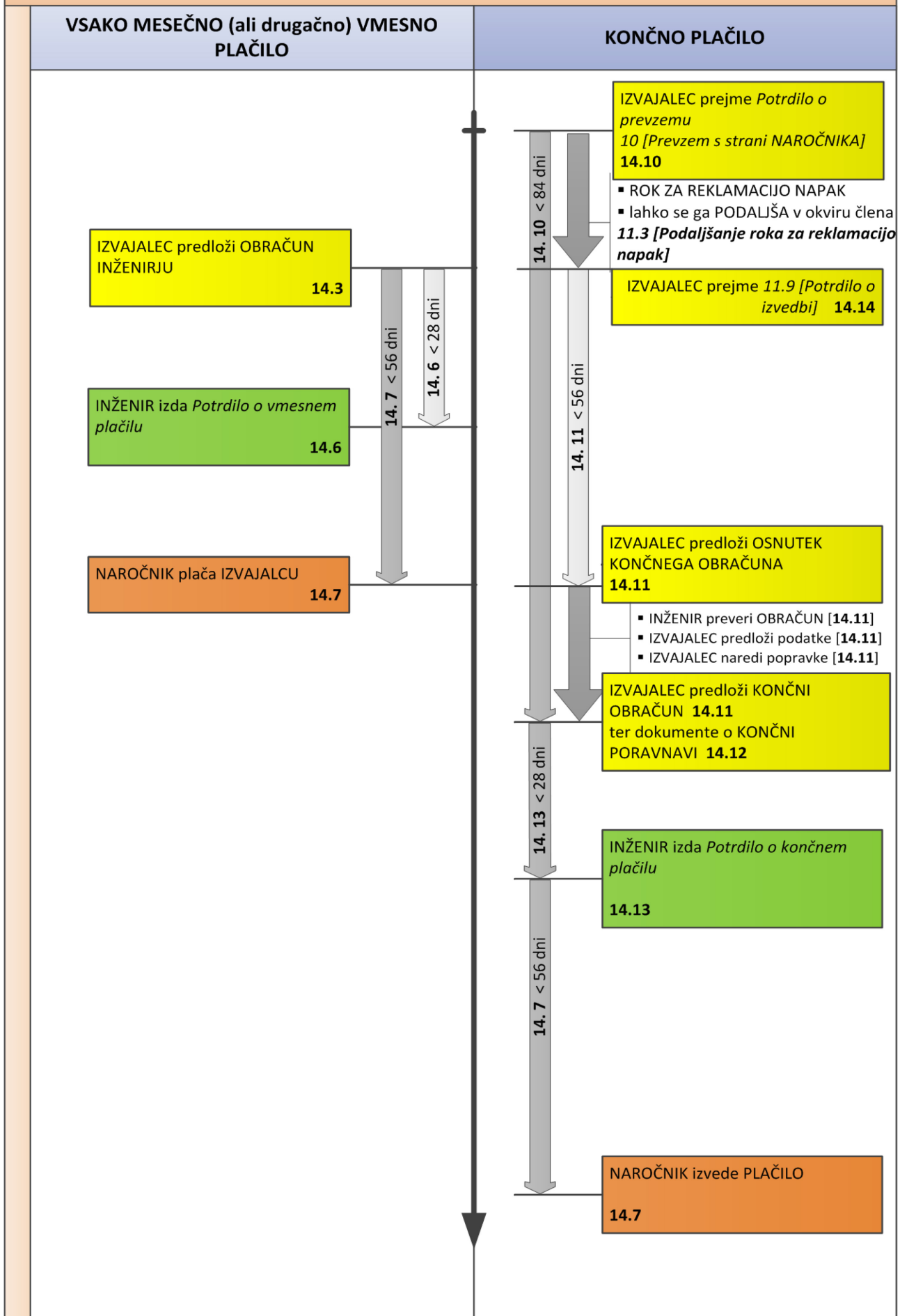
Členi: 15.1; 15.2; 15.3; 15.4; 15.5

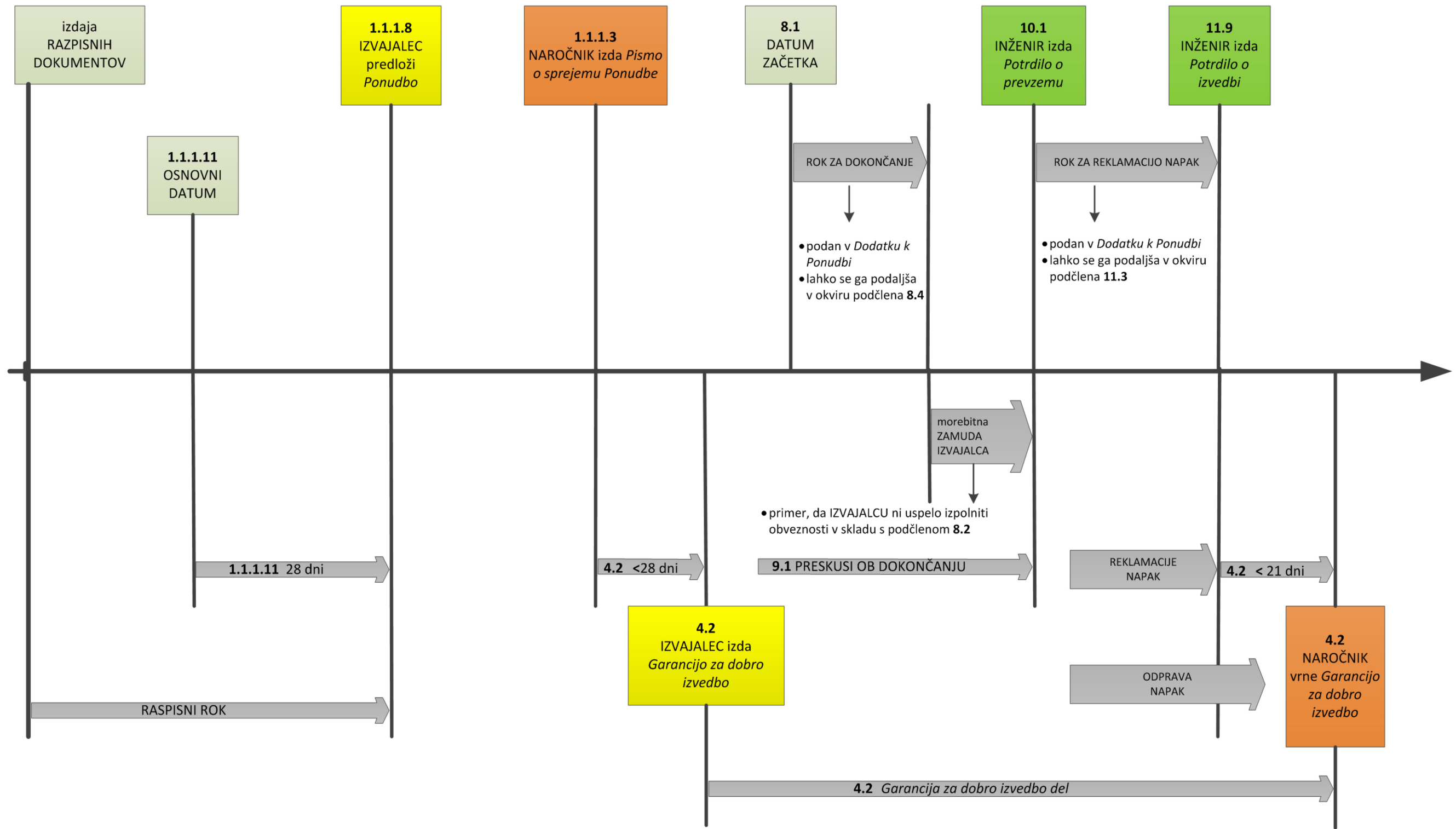

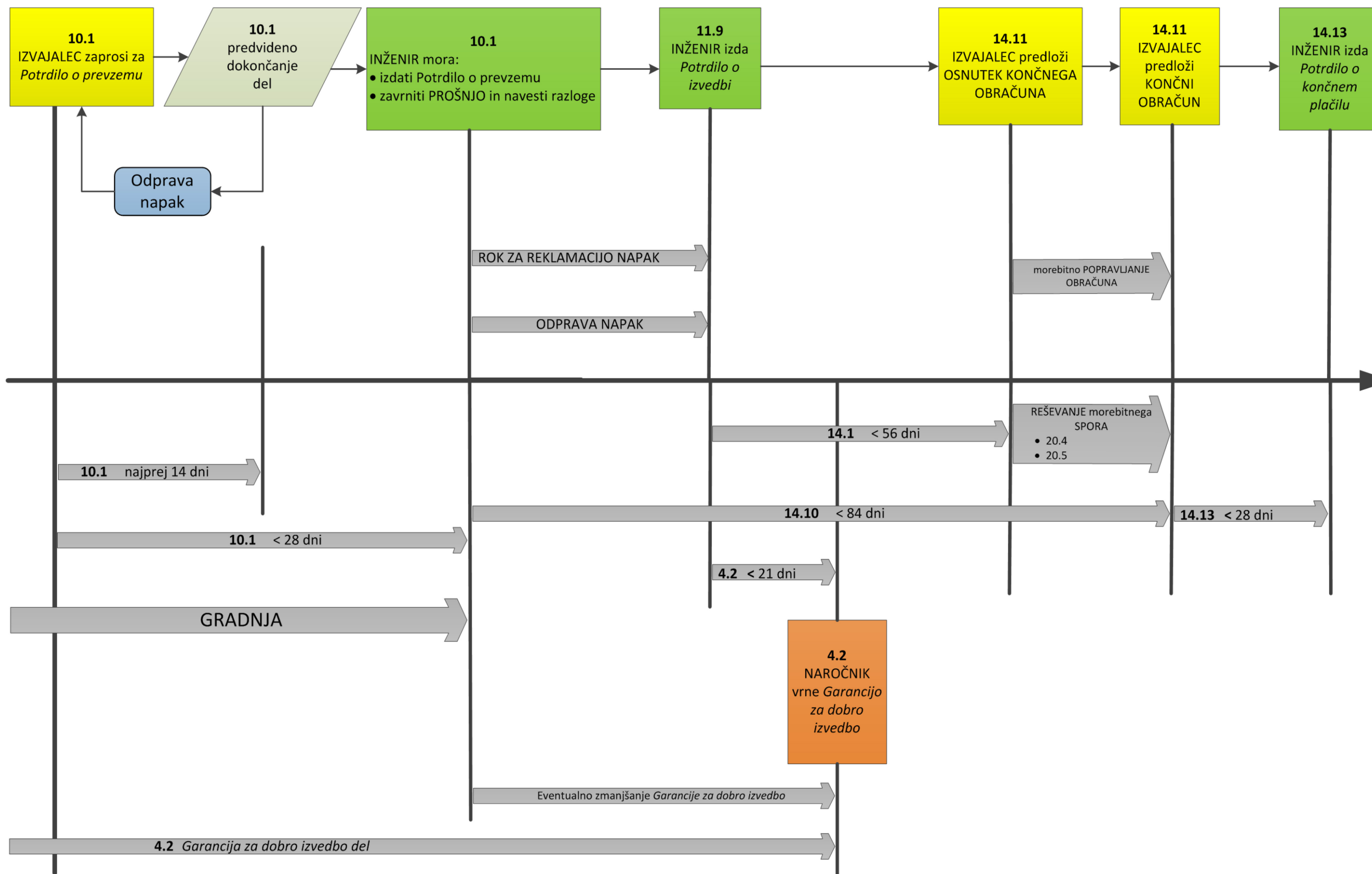
PRILOGA A21: OBIČAJNO ZAPOREDJE PLAČILNIH DOGODKOV

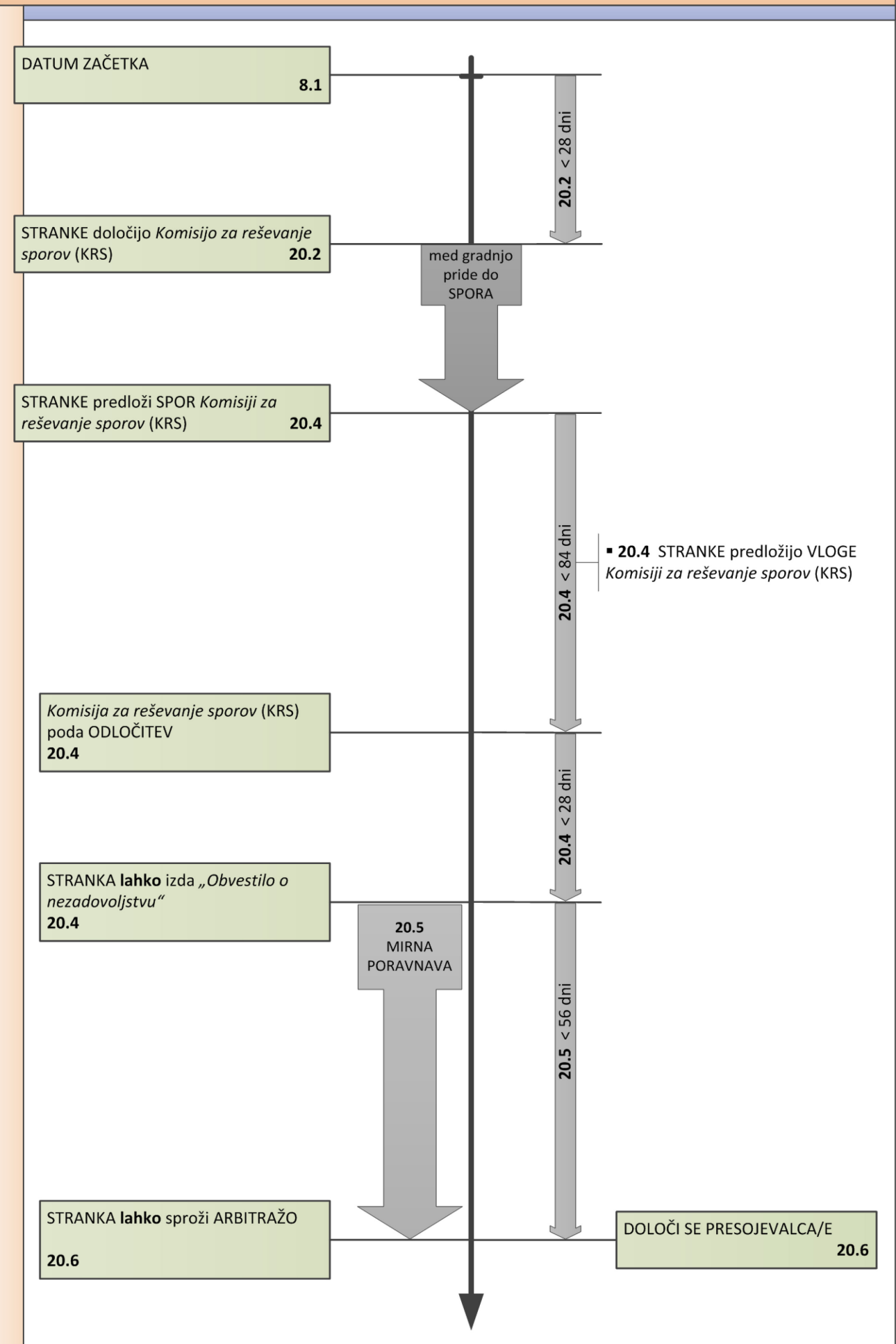
PRILOGA A22: OBIČAJNO ZAPOREDJE GLAVNIH DOGODKOV PRI GRADBENIH POGODBAH

PRILOGA A23: ZAKLJUČEVANJE DEL

PRILOGA A24: OBIČAJNO ZAPOREDJE DOGODKOV V PRIMERU SPORA

PRILOGA A25: PRIKAZ ARBITRAŽNEGA POSTOPKA

Vir: Arbitraža, 2013

